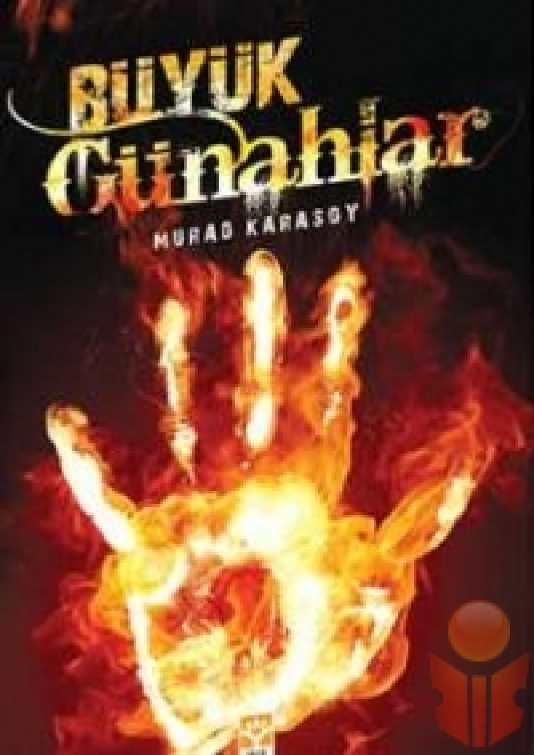

Büyük Günahlar
MURAD KARASOY

BÜYÜK GÜNAHLAR

Murad KARASOY

BÜYÜK GÜNAHLAR

Murad KARASOY

IŞIK YAYINLARI

BÜYÜK GÜNAHLAR

Editör
Ali BUDAK - İsmail KAYAR

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
Nurdoğan ÇAKMAKÇI

Sayfa Düzeni
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-975-278-339-3

Yayın Numarası
400

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96

Temmuz 2009

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.isikyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Günah, bilinen tarifiyle Allah'ın emirlerini yerine getirmeme ve yasakladığı şeyleri yapma şeklinde tarif edilmiştir. Bu noktada günah bir başkaldırı olup insanı Cenab-ı Hakk'ın rahmetinden uzaklaştıran bir ameliyedir.

Elbette günahın pek çok çeşidi vardır. Alimlerimiz ayet-i kerime ve hadis-i şeriflerden hareketle günahı anahatlarıyla küçük ve büyük günahlar olmak üzere iki kategoride mütalaa etmişlerdir. Dini literatürde büyük günahlar "Kebâir" kelimesiyle ifade edilmiştir. Ayet-i kerime ve hadis-i şeriflerde kesin olarak haram kılınmakla beraber, işleyenlere dünyada had cezası gerektiren, ahirette ise cezalandırılacağı ifade edilen günahlar bu kategori içinde ele alınmıştır.

Büyük olsun, küçük olsun, her günah esasında Allah'a karşı yapılmış bir edepsizliktir, çizgi dışına çıkmaktır. Aynı zamanda büyüklerimizin ifadesiyle küfre doğru bir adım atmadır. Çünkü her bir günah içinde küfre giden bir yol vardır. İnsan bir günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta meydana gelir. Şayet o günah hemen tevbe silgisiyle silinmezse arkasından diğerleri gelir; derken kalb günahlarla simsiyah kesilir ve neticede de kasvet bağlayabilir. Ve böylece o insan, fıtratını bozma yoluna girer. Derken pek çok günah işler de bunlar, onun gönül dünyasında bir ürperti meydana getirmez. Nitekim "*Hayır! Gerçek öyle değil! Asıl onlardır ki yapmaya alıştıkları kötü işler, gitgide kalblerini paslandırdı da, (onun için ahireti inkâr ederler).*" (Mutaffifîn, 83/14) ayet-i kerimesi bu hakikati ifade eder.

Ayrıca aynı manayı ifade eden bir hadis-i şeriflerinde Peygamber Efendimiz, "İnsan günah işleyince, kalbinde bir siyah nokta belirir. Tevbe ile hemen onu silmezse, o nokta kalbinde öylece kalır. Sonra ikinci bir günah işlerse, kalbinde bir nokta daha belirir." (İbn Mace, Zühd 29) buyurarak bizleri ikaz eder.

Böylesi bir akıbete uğramamak için mümine düşen görev, günah işledikten sonra hemen tevbe etmek ve bir daha o günahı işlememek için gayret göstermektir. Hatta mümin, bin defa, istemeyerek tevbesini bozsa da yine tevbe etmelidir. Çünkü tevbe kapısı ardına kadar açıktır ve her an misafirlerini beklemektedir. Bu noktada "Günahından tevbe eden, hiç günah işlememiş gibi olur" (İbn Mace, Zühd 30) buyuran Efendimiz'in bu ifadeleri içimizi ferahlandırmaktadır.

Kitabımız temel itibariyle üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde günah ve büyük günahlarla alakalı akla gelebilecek sorulara cevaplar verilmektedir. Daha sonraki bölümde ise sayısı ve kriteri âlimlere göre değişkenlik arz eden büyük günahlar İmam Zehebî'nin ele aldığı ölçüler içinde yetmiş altı başlık altında incelenmektedir. Son bölümde ise günahlardan korunma yolları ve pratik çözümler üzerinde durulmaktadır.

Günah, öldürücü bir virüs gibidir. Bulaştığı sineyi felç etmek ister. O yüzden bir müminin, hele de günahların sel gibi aktığı günümüzde, en çok dikkat etmesi gereken hususlardan biri, günah ve günah atmosferinden uzak durup temiz bir hayat yaşayabilmesidir.

Şimdi Efendimiz'in çokça yaptığı, "Ey kalpleri evirip çeviren Allah'ım! Kalplerimizi dininde sabit kıl. Allah'ım! Hatalarımızı yağmur ve kar suyuyla temizler gibi temizle. Hatta hiç günah işlememiş gibi tertemiz olsun ve bizimle günahlarımızın arasını doğu batı arası kadar uzaklaştır." duasını okuduktan sonra sizleri kitapla baş başa bırakıyoruz.

Murad KARASOY

15.02.2009-İstanbul

GİRİŞ

Günah Nedir?

Aslı Farsça bir kelime olan ve sözlükte "suç" anlamına gelen günah, dinde suç sayılan, ilâhî emir ve yasaklara aykırı fiil ve davranışları ifade eden bir terimdir.[1] Günahı, Allah'ın emirlerini yapmama ve yasakladığı şeyleri yapma şeklinde de tarif edebiliriz. Allah'ın istek ve yasakları âyet ve hadislerle bildirilmiştir. Bu istek ve yasaklara muhalif davranan bir insan günaha girmiş olur ki, böyle bir insana "günahkâr" denir.

1. Kur'ân-ı Kerîm'de Günah Kavramı Nasıl Geçer?

Kur'ân-ı Kerim ve hadis-i şeriflere baktığımızda günah kavramını ifade eden pek çok kelimenin kullanıldığını görüyoruz. Bunlar arasında en çok kullanılan ifadeler şunlardır: İsm, zenb, vizr, cünâh ve hûb. Şimdi tek tek bu kelimeleri açmaya çalışalım.

1. **İsm**: İsm, "işleyene ceza gerektiren, insanı hayır ve sevaptan alıkoyan fiil veya bundan doğan sorumluluk" anlamı-

---

1 *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (DİA), "Günah"

na gelir. İsm kelimesi, Kur'ân-ı Kerim'de otuz beş defa geçer. Az önce verdiğimiz mana dışında, bu kelime Kur'ân'da küfür, faiz, içki, kumar ve yalan gibi günahları ifade etmek için de kullanılır.

2. **Zenb**: Bu kelime, lügatte "kuyruk, arka, geri" manalarına gelen "zeneb" kelimesinden türetilmiştir. Kur'ân'da otuz yedi yerde geçen kelime, terim manası itibariyle, "sonu kötü olan fiil, gayri meşru hareket" anlamına gelir. Zenb kelimesi Kur'ân-ı Kerim'de, bu manadan başka, zina, küfür, adam öldürme ve şirk gibi büyük günahlar için de kullanılmıştır.

3. **Vizr**: "Ağırlık" manasına gelen vizr, Kur'ân'da on âyette geçer. Kelime, bu âyetlerde genel itibariyle manevî mesuliyet ve yük anlamında "ism" kelimesi yerine kullanılmıştır.

4. **Cünah**: Kur'ân'da yirmi beş yerde geçen kelime, "Kişiyi hak ve hakikatten saptıran fiil" anlamında kullanılır.

5. **Hûb**: Nisa suresinde geçen Hub kelimesi, Kur'ân'da yetim malı yiyenler için "günah" anlamında kullanılmıştır.[2]

Bu terimler dışında âyet-i kerime ve hadis-i şeriflerde günah manasına gelen başka ifadeler de kullanılmıştır. Bu ifadeleri şöyle tasnif edebiliriz:

1. Haksızlık ve haddi aşmayı ifade eden kelimeler: İsraf, şatat, tuğyan, zulüm vb.

2. Sonuç itibariyle günah olup doğru yoldan çıkma ve bozulmayı ifade eden kelimeler: Fücûr, fısk, fesad, dalâlet, cenef, nekb, zeyğ, reyn, kasve vb.

3. Hukukî açıdan suç kabul edilen veya yanlış ve çirkin fiili anlatan kelimeler: Fuhş, hata (hatîe), cürm, hubs, sû' (seyyie) vb.

Şunu da ifade etmeliyiz ki, buraya kadar kullanılan ve günah manasına gelen terimlerin her biri günahların değişik türlerini

---

2 Bkz. Nisâ, 4/2

ve doğurdukları menfi neticeleri anlatmakla beraber genel itibariyle her çeşit günahı ifade etmek için de kullanılır.

2. İnsanı Günaha Sevk Eden Faktörler Nelerdir?

İnsanı günaha götüren faktörleri temel itibariyle iki grupta mütalaa edebiliriz:

1. *İnsanın fitratında bulunan günaha karşı meyil ve arzular*:

Dinimize göre insanın fıtratında bulunan günah işleme potansiyelinin kaynağı, şeytanın insanın iç dünyasında bulunan karakolu diyebileceğimiz nefistir. Nefis, Kur'ân'ın ifadesiyle devamlı insandan kötülükler ve günahlar işlemesini ister.[3] Ayrıca o, insanı günaha götürmek adına sürekli telkinlerde bulunur.[4]

2. *Dış dünyada insanı günaha çağıran sebepler:*

Bu dünya, imtihan yurdudur. Yüce Yaratıcı, kullarını dünyada imtihan etmektedir.[5] Bu bağlamda, dünyada insanı günaha sevk eden unsurların çokluğu[6] ve ayrıca insanı hak yoldan ayırıp yanlış yollara, çıkmaz sokaklara götürmeyi adamış şeytanın vesveselerini de[7] ifade etmek gerekir.

Dünyada ebedî kalma düşüncesi ve bunun neticesi olarak ahireti düşünmeme de insanı günaha sevk eden faktörlerden birisidir.[8] Bu duygu ve düşünceyle hareket eden insan çoğu zaman dünyanın geçiciliğini unutur, daha çok kazanma, daha önemli yerlere gelme, daha güçlü olma, dünya nimetlerinden ölçüsüzce istifade etme adına pek çok günaha girer.

---

3 Bkz. Yûsuf, 12/53
4 Bkz. Kâf, 50/16, Necm, 53/23
5 Bkz.: Âl-i İmrân 3/14, 185; Yûnus 10/23; Ra'd 13/26
6 Bkz.: Enâm 6/116; Furkân 25/27-29
7 Bkz.: A'râf 7/14-18; Hicr 15/36-42
8 Bkz.: Bakara, 2/95-96

3. İnsan Niçin Günah İşler?

Günah işlemek insanın fıtratında vardır. İnsan, kendisine günah işletecek bir vasata girdiğinde çok defa günah işler. Mesela, gıybet edilen bir meclise giren kimse eğer kendini ayarlamazsa, oradaki havaya ve senfonizmaya uyarak gıybet eder. Ama oraya giren kişi hemen şuurunu toparlayıp, "Benim böyle bir meclise gelmem doğru değildir." deyip onları ikazla işe başlar, en azından oradan çeker giderse günahtan korunur.

Yine yalanın rahatlıkla savrulduğu bir meclise giren bir kimse rahatlıkla yalan söylenen böyle bir yerde belki bilmeyerek onlara uyacak günah işleyecektir. Keza insan, bir şehvet pazarına girdiği zaman, mesela, bugünkü sokaklarımızda dolaştığı zaman elinde olmayarak günah işleyebilecektir.

Bu duygu, insanın içinde de vardır. Tıpkı toprağın nemini ve güneşin radyasyonlarını görmesiyle bir rüşeym hâlinde başını çıkaran filiz gibi, insanın içindeki bu rüşeymler vasatını bulduğu zaman hemen filizleniverir.

İnsana günah işleme kabiliyet ve istidadı bir kısım maslahatlar için verilmiştir. Mesela şehvet hissinin pek çok maslahatı vardır. Bu his, neslin devamı ve aile yuvasını kurma gibi çok hayırlı işlere sebeptir. Dolayısıyla bunda bir şer ve günah yoktur. Ancak yerinde sarf edilmediği, bozuk bir vasat bulduğu, su-i istimal edildiği zaman şer de çıkabilir. Bu duygu ve kabiliyetler tıpkı cebinizdeki çakmak gibidir. Onunla karanlıkta önümüzü aydınlatır, ocak yakar ısınırız. Fakat yanlış bir hareket yaparsak bir ormanı veya evi yakabiliriz.

İnsan böyle pek çok duygu ile mamur mükemmel bir varlıktır. Ve bunların altında çok büyük hayırlar yatmaktadır. Fakat bunlara bazen izafî şerler takılabilir. İnsan, bu şerlere iradesiyle karşı koymalı, kendisine verilen duyguları yerinde kullanıp se-

vap kazanmasını bilmelidir. Fakat bu sevaba gözünü kapayan, iradesinin davasını ve kavgasını ortaya koymayan insan mağlup olur ve günahlara girer.

4. Günahın Çeşitleri Nelerdir?

İslâm âlimleri, günah çeşitlerini değişik açılardan yaklaşarak farklı başlıklar altında mütalaa etmişlerdir.

Günah çeşitlerinin en meşhuru, günahın niteliği açısından "küçük günah" ve "büyük günah" olmak üzere ikiye ayrılmasıdır. Bu taksim Kur'ân-ı Kerim'de de yer alır. Ancak Kur'ân, küçük ve büyük günahların neler olduğu hakkında bize bilgi vermez.[9]

"*Eğer yasaklanan günahların büyüklerinden kaçınırsanız, sizin öbür küçük günahlarınızı örtüp affederiz ve sizi değerli bir mevkiye yerleştiririz.*" (Nisa, 4/31) ile "*O iyiler, ufak kusur ve günahlardan olmasa da büyük günahlardan, aşikâr hayâsızlıklardan kaçınırlar. Senin Rabbinin mağfireti boldur.*" (Necm, 53/32) âyetlerinde Cenâb-ı Hakk'ın, büyük günahlar ile küçük günahları birbirinden ayrı tuttuğunu görmekteyiz.

İleride detaylı bir şekilde göreceğimiz şekilde Efendimiz, hadis-i şeriflerde yedi büyük günahtan bahsetmiştir. Bu günahlar şunlardır: Şirk, büyü, adam öldürme, ribâ, yetim malı yeme, savaştan kaçma ve iffetli Müslüman kadına zina isnadında bulunma.[10]

Bazı âlimler, günahı Allah'a, diğer kimselere ve kişinin kendisine karşı işlediği günahlar olmak üzere üçe ayırmışlardır.

Günahı, had cezası gerektirenler, sadece kefaret cezası uygulananlar, had ve kefareti gerektirmeyip sadece uhrevî cezası olanlar şeklinde taksim edenler de olmuştur.

9 Bkz.: Nisâ 4/31; Kehf 18/49; Şûrâ 42/37; Necm, 53/32

10 Buhârî, *Vesâyâ* 23, *Hudûd* 44; Müslim, *İmân* 144; Ebû Dâvûd, *Vesâyâ* 10

Bunun dışında günahlar, günah işleyen organlara göre de çeşitli kısımlara ayrılmıştır:

1. Gözle işlenen günahlar; harama bakmak gibi.

2. Kulakla işlenen günahlar; gıybet dinlemek gibi.

3. Dille işlenen günahlar; gıybet etmek gibi.

4. Elle işlenen günahlar; insanlara el uzatmak ve dövmek gibi.

5. Ayakla işlenen günahlar; günaha veya günah ortamına gitmek gibi.

6. Mide ile işlenen günahlar; haram gıda ile beslenmek, haram lokma yemek gibi.

Tasavvuf ehli ise günahları kaynağına ve sâiklerine (sebeplerine) göre şöyle sınıflandırmışlardır:

1. Bir kimsenin kendi mahiyetini görmeyip, Rabbine ait sıfatları sahiplenmesinden kaynaklanan günahlar: Büyüklenip kibirlenme, kendini yüce görme, övünme gibi.

2. İnsanın şeytana ait nitelikleri kendisine mâl etmesinden kaynaklanan günahlar: Çekememe, kendini beğenme, kurnazlık, iki yüzlülük, fitne çıkarma ve azdırma gibi.

3. İnsanın hayvanlara ait sıfatları kendine mâl etmesinden kaynaklanan kötülükler: Hırs, öfke, oburluk, açgözlülük, cinsî arzu gibi.

4. Yırtıcı ve saldırgan hayvanların huylarını sahiplenmesinden kaynaklanan kötülükler: Vurma, kırma, dövme, hışımla bakma, saldırma ve öldürme gibi. [11]

Burada şunu da ifade etmemiz gerekir ki, insan kalb ve aklından geçen düşüncelerle de günah işleyebilir. Ancak insan, günah işlemeyi düşünüp, daha sonra o günahı işlemeyi iradesiyle engelleyerek bundan vazgeçerse, Allah bu niyetinden

---

[11] Süleyman Uludağ, *Yenidünya Dergisi*, Temmuz 2001

dolayı insana bir sevap yazar. Bununla birlikte günah işlemeye niyet eden birisi, onu işleme yolundayken önüne bir engel çıkıp, niyetini ortaya koyamazsa, bu durumda insana, kötü niyetinden dolayı günahı işlememiş bile olsa yine de günah yazılır.

Ehl-i sünnete göre, insan, eliyle ayağıyla vs. fiilî günah işlemezse, Allah, kafasından ve kalbinden geçirdiklerinden ötürü onu cezalandırmaz. Bakara Sûresi'nin sonunda "*Siz içinizdeki şeyleri açığa vursanız da gizleseniz de Allah sizi onlardan dolayı hesaba çeker.*" (Bakara, 2/284) âyeti nazil olunca Sahabe çok muzdarip olmuştu. Sonra başka bir âyet gelip[12] o hükmü açıklayarak, içlerinden geçen şeylerden dolayı sorumlu tutulmayacaklarını anlattı.

Ancak kalben tasaffî etmiş nice büyükler vardır ki, onlar yaşadıkları hayat süresince akıllarından geçen günahların cezasını, başlarına gelen musibetlerle çekerler. O zatlar musibet gelmeden, aklından geçmiş günah varsa, hemen dize gelir, Mevlâ'ya teveccüh edip tevbe ve istiğfar ederler.

Şimdi büyük günahın tarifine geçelim.

5. Büyük Günah (Kebîre) Ne Demektir?

Kebâir, "büyük günahlar" manasına gelir. Kelimenin tekil hâli "kebîre"dir. "Ehl-i kebâir" ise büyük günah işleyen kimseler demektir. Âyet-i Kerime ve hadis-i şeriflerle kesin olarak haram kılınmakla beraber, işleyenlere dünyada had cezası gerektiren, ahirette ise cezalandırılacağı ifade edilen günahlar, büyük günahlardır.

Peygamber Efendimiz, karşısındaki muhatabın durumuna göre hadis-i şeriflerde büyük günahları bazen, üç, bazen beş, bazen yedi, bazen de dokuz madde hâlinde saymıştır. Bu gü-

12 Bkz.: Bakara, 2/286

nahlar şunlardır: Şirk, sihir, adam öldürmek, yetim malı yemek, zina, meşrû savaşta ordudan kaçmak, namuslu mümin kadınlara zina isnad etmektir.[13] Bazı rivayetlerde anne babaya isyan, faiz yemek de büyük günahlardan sayılmıştır.[14]

Büyük günahlar iki türlüdür:

1- İtikada veya itikad ile ilgili bir amele yönelik büyük günahlar: Allah'tan başkasından yardım dilemek gibi bütün şirk çeşitleri, Allah'tan başkasına adına hayvan boğazlamak, Allah'tan başkası adına adak adamak gibi. Bunlar açık amellerdir. İşin zahirinde bu ameller sadece Allah'tan başkası adına ibadetmiş gibi görünse de itikadın bu amellerle beraber oluşu onu en büyük şirk yapmaktadır.

2- İtikad ile ilgili olmayan amele yönelik büyük günahlar: İtikadın beraberinde bulunmadığı büyük günah amelleridir. Zina etmek, haram olan içkiyi içmek, hırsızlık yapmak gibi…

6. Günahı "Büyük" Yapan Kriterler Nelerdir? Büyük Günah ile Küçük Günah Arasındaki Farklar Nelerdir?

İslâm âlimleri, büyük günahları küçük günahlardan ayıran bazı kriterlerden bahsetmişlerdir. Bu ölçüler şunlardır:

"1. Karşılığında ağır bir ceza, şiddetli bir tehdit ve lânetleme bulunan her günah büyük günahtır, diğerleri küçük günahtır.

2. Allah, bir suç için dünyada ceza/hadd, ahirette azâb var demiş ise o suç, büyük günahtır.

3. Allah'la kul arasında kalan kusur ve kabahatler küçük, kullar arasındaki kötülükler büyük günahtır. Kul hakkını çalmak büyük vebâldir.

---

13 Buhârî, *Vesâyâ* 23, *Hudûd* 44; Müslim, *İmân* 144; Ebû Dâvûd, *Vesâyâ* 10

14 Müslim, *İmân* 143-146; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/201, 214; 4/392; 5/413

4. Adam öldürme, zulmetme, zinâ, yalan ve bozgunculuk gibi dînen ve aklen çirkin, yerilmiş, kötülenmiş ve yasaklanmış suçlar büyük, diğerleri, küçük günahlardır."[15]

5. Kur'ân'da veya Sünnet'te haram kılındığına dair nass olan günahlar büyük günahtır.

6. Sahibinin vicdanında hiçbir korku hissetmeden, pişmanlık duymadan, cüret ederek işlediği günahlar büyük günahtır. Büyük İslâm âlimi Gazali bu görüştedir.[16]

Genel olarak şöyle bir kaide belirtmek mümkündür: *Öldürme, zina ve hırsızlık gibi dünyada had cezası gerektiren büyük cürümler ile ahirette azab, gadab (kızgınlık, Allah'ın hoşnut olmaması) ve tehdid cezası olduğu belirtilen veyahut da bizzat Efendimiz'in ifadelerinde lanet edilmek suretiyle çirkinliği ortaya konmuş günahlar "büyük günahlar" (kebâir) kapsamına girer.*[17]

7. Küçük Günahları Büyük Günaha Dönüştüren Sebepler Nelerdir?

Küçük günahları büyük günahlara dönüştüren bazı sebepler vardır. Şimdi bunları madde madde izah etmeye çalışalım:

1. Küçük günahlarda ısrar edilmesi ve günahın süreklilik arz etmesi:

Bu mevzuda Hz. Ömer ve Hz. Abdullah ibn Abbas, bir hadis-i şerife dayanarak dikkatlerimizi şu prensibe çekiyor: "Israrla işlenen küçük günah küçük olarak kalmaz. İstiğfarla da büyük günah yerinde durmaz." Yani istiğfarla büyük günahlar affedilir. Fakat küçük günahlar ısrarla işlenmeye devam edilirse, onlar da büyük günah olur.

15 Süleyman Uludağ, *Yenidünya Dergisi*, Temmuz 2001

16 Zehebi, *el-Kebâir*, s. 23-24, Tahkik: Abdülmün'im Kasım Bezzaz, *Dâru's-Sabuni*, Kahire, 2001

17 Zehebi, *el-Kebâir*, s. 26

Bir insan büyük bir günah işler de ardından Hz. Âdem gibi "*Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ - Ey bizim Rabbimiz, kendimize yazık ettik*" (A'râf, 7/23) derse o büyük günah eriyip gider. Titreyen bir kalbe ve ürperen bir dimağa sahip olup, her günah arkasından içinde fırtınalar kopan bir insanın -inşallah- büyük günahı olmaz. Devamlı küçük günah işleyen, mesela sokaklarda fuzûlî gezen ve bunu ehemmiyetsiz zannederek gözlerini günah tablolarından ayırmayan bir insan büyük günah işlemiş olur.

Küçük günahlar tıpkı bir su damlası gibi devamlılık gösterirse birike birike zamanla büyük günahlar hâline gelir. Ayrıca küçük günahların başka bir tehlikesi ise büyük günahların işlenmesi için uygun bir zemin oluşturmasıdır. Nitekim baştan küçük deyip önemsenmeyerek yapılan günahlar ısrar neticesinde çoğu zaman büyük günahlara yol açar.[18]

Peygamber Efendimiz'in Hz. Âişe validemize yaptığı şu tavsiye konumuza ışık tutmaktadır: "Ey Âişe! Göze önemsiz gibi görünen günahlardan sakın! Çünkü bu günahlar için, Allah tarafından görevlendirilmiş bir görevli vardır. Çünkü küçük günahlar, insanla bir araya gelince, onu helâk eder. Tıpkı çöl bir arazide bulunup da yanına kavmin işçileri gelen şu adam gibi: O adam ve başkaları, odun taşıyıp üst üste yığarlar ve bir yığın oluştururlar. Derken, odun yığınını ateşe verirler

18 Burada Bediüzzaman'ın şu sözlerini hatırlamakta fayda vardır: "İ'lem Eyyühel-Aziz! Mâsiyetin (günahın) mahiyetinde, bilhassa devam ederse, küfür tohumu vardır. Çünkü o mâsiyete devam eden, ülfet peyda eder. Sonra ona âşık ve mübtela olur. Terkine imkân bulamayacak dereceye gelir. Sonra o mâsiyetinin ikaba mûcib olmadığını temenniye başlar. Bu hâl böylece devam ettikçe, küfür tohumu yeşillenmeye başlar. En nihayet, gerek ikabı ve gerek dârü'l-ikabı inkâra sebeb olur. Ve keza masiyete terettüb eden hacaletten dolayı, o masiyetin masiyet olmadığını iddia etmekle, o masiyete muttali olan melekleri bile inkâr eder. Hattâ şiddet-i hacaletten yevm-i hesabın gelmeyeceğini temenni eder.

Şâyet yevm-i hesabı nefyeden edna bir vehmi bulursa, o vehmi kocaman bir bürhan addeder. En nihayet nedamet edip terketmeyenlerin kalbi küsûfa tutulur, mahvolur gider. -el-iyâzübillah-" (Said Nursî, *Mesnevî-i Nûriye*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007, s. 114-115.)

ve o çöldeki bütün canlıları yok ederler." (Ahmed bin Hanbel, Müsned, 1/402, 5/331, 6/70, 151).

İbn Abbas da kebâir hakkındaki şöyle buyurmuştur: Büyük günahlar yediden daha çok yedi yüze yakındır. Şu kadar var ki istiğfar edildiği müddetçe günahlar büyük günah olmayacağı gibi ısrar edildiği müddetçe de günahlar küçük günah olarak kalmaz.[19]

Bundan dolayı İmam Gazali küçük günah üzerine devam etmenin de onu büyük günaha dönüştürebileceğini ifade etmiştir.[20]

2. İşlenen günahların küçümsenmesi, basit ve önemsiz görülmesi:

İşlenen günahların küçük görülüp önemsenmemesi büyük günahtır. Nitekim en büyük tehlike, tehlike olduğu bilinmeyen tehlikedir. En büyük günah, günahı ehemmiyetsiz görerek arkasından pişmanlık hissi ve vicdan ıstırabı duyulmayan günahtır. En küçük günah ise hemen arkasından ciddi bir nedamet hissiyle Mevla'nın huzuruna gelme keyfiyetidir.

Hz. Âdem ve Havva "*Şu ağaca yaklaşmayın!*" (Bakara, 2/35) sınırını aşarak yasak meyveye el uzatmışlardı. Bu haddizatında büyük bir zelleydi. Şeytan da "Secde edin!" emrine itaat etmeyerek secde etmemişti. Bu da büyük bir günahtı. Bununla beraber şeytanın günahı şeytanın küfrünü netice vermiş, Hz. Âdem'in günahı ise peygamberlik pâyesine dahi halel getirmemişti. Çünkü Hz. Âdem, cürmünü itiraf ederek huzur-u Rabbi'l-âlemine tam bir teveccüh etmişti. Şeytan ise, "*Çamurdan yarattığın kimseye secde mi ederim! Benden üstün kıldığın adam bu mu?*" (Bkz. İsrâ, 17/61) diyerek tekebbür ve gurura kapılmıştı.

---

19 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim*, 1/645

20 Bunu Şatibî de Muvafakat adlı eserinde ifade etmiştir. Bkz.: 1/209

Evet, en büyük günah, günah olduğu bilinmeden yapılan günah, günah işlerken ıstırap duyulmayan günah ve onu pişmanlık takip etmeyen günahtır. En küçük günah ise, istiğfar ve tevbe potasında eriyip yok olan günahtır.

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin ifadesiyle, büyük olsun küçük olsun, işlenen bir günah önemsiz görülüp ağırlığı vicdanda hissedilmiyorsa, bu bir kebire (büyük günah) olabilir. Günahlardan dolayı vicdan azabı duyuluyorsa, en büyük günahlar bile seğairden (küçük günahlardan) sayılır. Günah düşüncesi çok hafif olarak ele alınırsa, beşaret insanda bir sevinç hasıl etmez.[21]

3. Günaha giren kimsenin; "Ne de olsa Allah, günahlarımı örtüyor, işlediğim günahlar sebebiyle bana ceza vermiyor, bana müsamaha gösteriyor." düşüncesinde olması. Böylesi bir düşünce elbette şeytandandır. İnsan bir an önce bu düşünceden sıyrılmalı, korku ve ümit arasında yaşamalı. Bu konuda büyüklerimizin şu sözü kulağımızdan çıkmamalı: Allah imhâl eder (mühlet verir) ama asla ihmâl etmez.

4. Günahların ifşa edilmesi, bir övünç vesilesi yapılarak sağda solda anlatılması veya alenen işlenmesi de günahı büyük günah hâline getirir. Peygamber Efendimiz "Herkes affolur ancak, açıktan günah işleyenler ve işlediği günahı açığa vuranlar hariç" buyurarak bu konuda ümmetini ikaz etmiştir.

5. Her ne kadar kişi, kendisi işlemese bile başkasının işlediği günahları hoş görür şekilde heves etmesi günahın günahlığını arttırır. Bir mümin, günaha imrenmez, tam tersi günahtan yılandan çıyandan kaçar gibi kaçar, uzak durur. Ona nefretle bakar.

6. Başka bir kimsenin günaha teşvik edilmesi de günahı büyütür. Başkasını günah işlemeye teşvik etmek ve heveslendirmek günah üzere günah işlemektir.

---

21 *Fasıldan Fasıla 1*

7. Âlimlerin ve din görevlilerinin işledikleri günahlar diğer insanlara göre daha büyüktür.

8. Her Günah İçinde Küfre Giden Bir Yol Vardır

Şunu da unutmamalıyız ki, her günah içinde küfre giden bir yol vardır. Eğer zulüm bir günahsa her bir zulümden küfre giden bir yol var demektir. Aynı zamanda her bir inhiraftan, her bir kibirden de küfre giden bir yol vardır. Ucub, fahr gibi hususlar da kibrin şubeleridir. Bunlardan biri dıştaki çalım, diğeri de kendini içte büyük görme psikozudur. Hayatı ego yörüngeli ele alma, sadece menfaatleri doğrultusunda egoistçe yaşama, sözde üstünlüğünü her yerde vurgulamaya çalışma, "Ben yazdım, ben tanzim ettim." şeklinde her meseleye ego-santrikçe yaklaşma.. bütün bunlar küfre doğru atılmış birer adımdır ve dolayısıyla emniyetten uzaklığı, garantiyi kaybetmeyi, dolayısıyla da derecesine göre Allah'tan uzaklaşmayı netice verir. Zaten Allah Resûlü de dualarında hep bu türlü küçük zannedilen hususlardan bizleri sakındırmışlar ve ısrar edilen küçük günahın küçük günah olarak kalmayacağını, tevbe ve istiğfar edildiği takdirde de büyük günahların silineceğini bildirmişlerdir.

Günahlar, tevbe ve istiğfarla çabuk silinmezse, kalbe musallat olmuş bir yılan gibi kalbi ısırır durur ve bir zift gibi onu karartırlar. Daha sonra Allah'tan gelen tecellilerle insanın münasebeti kesilir. Artık insan, o frekansta Allah'ın rahmetiyle münasebete geçemez, diyalog kuramaz ve anlaşamaz. Neticede o insan, kupkuru kalır.

Rabbimize karşı bir yüzümüz vardır. Bu yüz, günahlarla O'nun yüzüne bakamaz hâle getirilmemelidir. Bazı rivayetlerde Hz. Âdem'in, ilk isyanı işledikten sonra Rabbisinden haya ettiği için yıllarca dua ederken başını gökyüzüne kaldı-

ramadığından bahsedilir. Hz. Âdem adeta, "Sen bana doğru bir yolsun. Bana kalbimde ve ruhumda kendimi bulmaya ve sonra Sana ermeye giden bir yol göstermiştin. Ben bu yolda karşıma çıkan şeytana uydum. İşlediğim günah belki çok büyük değildi ama bunun içinde Sana karşı bir muhalefet vardı. Sana itaat ve inkıyattaki sırrı geçici dahi olsa kavrayamadım. Kendi kalbime bir balyoz indirdim ve sarsıldım..." duygu ve düşüncesiyle bütün hayatı boyunca bu balyozun sarsıntısını vicdanında duymuştu. O, âyet-i kerimenin ifadesiyle "*Ey bizim Rabbimiz! Kendimize yazık ettik. Şayet Sen kusurumuzu örtüp, bize merhamet buyurmazsan, en büyük kayba uğrayanlardan oluruz.*" (A'raf, 7/23) diyerek Allah'a yalvarıp yakarmıştı. Aynı zamanda bu âyet, Hz. Âdem'den bize tevârüs eden bir dua hatırasıdır. Burada hem Allah'ın mağfiretine bir teveccüh, hem de O affetmeyeceği sürece hiçbir işe yarayamayacağımızın itirafı vardır.

İnsanlar, günah işleyecekler ve Allah'tan uzaklaşacaklardır. Tuleyha, Esvedü'l-Ansî ve Müseylemetü'l-Kezzab gibi dönenler olacağı gibi Amr ibn Ma'di Kerib gibi dönmeyenler de olacaktır. Bize düşen vazife, evvela bir kere dönüp de doğruyu bulduktan sonra, ikinci bir dönmeyi döneklik sayıp böyle bir dönmeye düşmemeye çalışmaktır. Bunun için de imanı ne kadar güçlendirir, etrafında ne kadar tahşîdât yapar, ne kadar perçinleştirirsek yine azdır.

9. Günahlar Küçük Görüldükçe Büyür

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin şu ifadeleri meseleyi çok güzel bir şekilde özetlemektedir:

"Büyük günah işlemek, bazen küçük günahları ehemmiyetsiz görmekten daha ehven olabilir. Meselâ, zina etmek, nefsin

altında kalıp ezilmişliğin ifadesidir. Buna karşılık, sürekli olarak harama bakmak, hafife alındığı takdirde zina derecesinde bir günah olabilir. Aynı şekilde, bir-iki gıybetle, bir yerde köçeklik yapma ölçüsünde günaha girilebilir. İnsan, insan ise, harama bakma günahından da gıybet günahından da ömür boyu ıstırap duymalıdır.

Bir başka misal olarak, namazı cemaatle kılmak, fukahayı kiramdan bazılarına göre farz-ı ayn, bazılarına göre farz-ı kifayedir. Hâl böyleyken, cemaati beklemeden namazı geçiştirircesine kılıvermek, namaza karşı bir istihfaftır. "Birisine emredeyim, ezanı okusun; bir diğeri de imamete geçsin. Ben de Medine'nin sokaklarını dolaşıp, cemaate gelmeyenlerin evlerini yakıp, başlarına geçireyim." şeklindeki peygamber beyanı ne kadar üzerinde durulsa azdır.

Cemaati terk edip, namazı tek başına aceleyle kılıverme belki küçük bir günahtır ama, zamanla büyür ve büyük günah hâlini alır. Bu şekilde cemaati terk, âdetâ namazı terk etmek ölçüsünde büyük bir günah olur. Namazı terk etmek, büyük günahlardandır. Bu sebeple, mümin, bir vakit namazı terk ettiğinde ağlar, sızlar, dövünür ve tevbe eder. Fakat cemaati terk ettiği zaman ağlamaz ve tevbe etme gereği de duymaz. Sonra bu, alışkanlık hâline gelir ve neticede insan üst üste pek çok günaha girmiş olur. Daha başka şeyleri de bunlara kıyas edebilirsiniz.

Bir de büyük günahlardan daha büyük bir günah vardır ki, o da insanın neyi veya neleri kaybettiğinin farkına varmamasıdır. Mânen terakki edemediği gözlenen çok kimseler var ki, zannediyorum bunlar, küçük günahları ehemmiyetsiz görmekte, bu da onların terakkilerine mâni olmaktadır."[22]

---

[22] M. Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla-1*, s. 333

Diken Eken Adam Hikâyesi

Birisi yolun kenarına diken eker. Dikenler büyüyüp gelişir ve zamanla insanları rahatsız etmeye başlar. Adama,

– Dikenleri sök artık, derler.

– Tamam, der yakında sökeceğim.

Adam sürekli yarın der, fakat dikenler bir yandan büyüyüp güçleniyordur.

Bir Hak dostu:

– Bu işi sürüncemede bırakma, vaadinde dur, der. Adam yine;

– Bugün... Olmazsa yarın, diye cevap verince Hak dostu:

– Sen hep "yarın' diyerek erteliyorsun. Dikenler büyüyüp güçleniyor, gençleşiyor; sen ihtiyarlıyor, güç kaybediyorsun. Korkarım yakında dikenleri sökmeye güç yetiremeyeceksin, der.

***

Evet, insanın iç dünyasına ekilen günah dikenleri küçük görülüp zamanında temizlenmezse ileride iş daha da zorlaşır. Çünkü günahlar, tekrarlandıkça beslenir, kökleri derinleşir, alışkanlık yapar, adeta insanın kanına işler, insan, bir uyuşturucu müptelası gibi alıştığı o şeylerin terkine muvaffak olamaz.

Günahta ısrar etmemek, tevbe ve pişmanlıkla temizlemek, büyük bir hasenatla şeytanı pişman etmek, insanın elinin kolunun dikenli tellerle sarılı bir mahkum hâline dönüşmesini önler. Günaha erken müdahale olmazsa kökünün kurutulması zorlaşır.

10. Farzları Yapıp Büyük Günahları Terk Eden Kurtulur mu?

Büyük günahları terk eden, küçük günahlarda ısrar etmeyen, aynı zamanda farzlarını da yerine getiren mümin -bilhassa bu asırda- müttakî sayılır. Hangi devirde yaşarsa yaşasın bu hususlara riayet eden her mümin -inşallah- kurtulur. Çünkü huzûr-u Risâletpenâhî'ye Necid'den gelen saçı başı dağınık bir bedevî: "Ya Resûlallah! Ben ne yapacağım? (İbadet adına ne yapmam gerekir?)" deyince Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm) ona namazı, orucu ve zekâtı tarif buyurdu. Daha sonra da bedevî dönüp giderken kendi kendine şöyle mırıldanıyordu: "Vallahi ne fazla yaparım, ne de eksik!" Bunu duyan Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle dedi: "Eğer o doğru söylüyorsa kurtuldu."[23]. Bütün bunlardan, bedevînin, Efendimiz'in ifade buyurduğu hususlardan en asgarisini dahi yapsa kurtulacağı anlaşılmaktadır.

Sahabeden Ebû Zerr, Ebû Hureyre ve Muaz Efendilerimizin (radıyallahu anhum) rivayet ettikleri diğer bir hadiste Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuşlardır: "'Lâ ilâhe illallâh' deyin, kurtulun!"[24] Allah'ın rahmeti çok geniştir. Binaenaleyh farzları işleyen ve büyük günahları terk eden insan kurtulur. Hususiyle bu asırda denmesinin sebebi, bu asrın diğer asırlara göre İslâmî hakikatlerin yaşanması adına çok daha zor şartlar taşımış olmasındandır.

Ancak bununla yetinip kalmak da bir dûnhimmetliktir. Her bir mümin kardeşimiz, büyük günahlardan kaçınmalı, farzlara sarılmalı, Sünnet-i seniyyeyi kendisini koruyucu bir kale bilip içine girmeli, hatta Efendimiz'den bize çok kıymetli bir miras olarak intikal eden âdâb-ı Nebeviyeye riayet etmelidir.

---

23 Buhârî, *Savm* 1, Müslim, *İman* 8

24 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 3/492; 4/63

11. Büyük Günahları Anlatan Âyet-i Kerimeler Hangileridir?

Burada büyük günahlar ile ilgili âyetlerden birkaç tanesini sıralamak istiyoruz:

"*Eğer size yasaklanan **büyük günahlar**dan kaçınırsanız, sizin küçük günahlarınızı örteriz ve sizi ağırlanacağınız bir yere sokarız.*" (Nisâ, 4/31)

"***Büyük günahlar**dan ve çirkin işlerden kaçınırlar, kızdıkları zaman onlar, affederler.*" (Şurâ, 42/37)

"*O (muhsin ola)nlar ki **günahın büyüklerinden** ve çirkin işlerden kaçınırlar, yalnız bazı küçük kusurlar işleyebilirler...*" (Necm, 53/32)

"*Allah'ın (hâlis) kulları o kimselerdir ki, Allah'tan başka ilâha dua etmezler; Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürmezler; meğer ki hakla ola. Zina da etmezler. Her kim de bunları yaparsa ağır cezaya çarptırılır.*" (Furkan, 25/68)

12. Kebâir ile İlgili Hadisler Nelerdir?

Kebire'ler ile ilgili hadîsleri ikiye ayırarak ele alalım:

Birincisi, *kebire*'den, *cezasının büyüklüğ*ünden, *helak edici* özelliğinden açıkça bahsedilen günahlardır. Diğeri de *lanet* veya *gazab* ile veyahut da işlediği günah için şiddetli vaîd -korkutma, *tehdit*- bildirilen günahlardır.[25]

Birinci Kısım Hadisler

1- Resûl-i Ekrem şöyle buyurmuştur:

"Size en büyük günahları haber vereyim mi? (Resûl-i Ek-

---

25 İbn Hacer el-Heytemi, "*ez-Zevacir an İktirafil-Kebâir*" *İslâm'da Helâller ve Haramlar "Büyük Günahlar"*, Kayıhan Yayınevi, İstanbul, 1970, 1/12

rem bu dikkat emrini üç defa tekrarladıkdan sonra) "Allah'a şirk koşmak, anne ve babaya asi olmak, yalan şahitliği yapmak ve yalan konuşmaktır." (Hadisi rivayet eden zât diyor ki):

"Resûl-i Ekrem (bu yalan şahitliği sözüne kadar diğerlerini yaslanmış vaziyette anlatırken) burada doğrularak oturdu ve durmadan tekrar etmeye başladı. O derece tekrarladı ki keşke sükût edeydi dedik."[26]

2- Yine bir keresinde Efendimiz kebâir'i sayarken şirk ile birlikte anne ve babaya asi olmayı ifade etti ve bu arada adam öldürmeyi de saydı. Yalan şahitliğini ve yalan yere yemini de en büyük günahlardan addetti.

3- Bir keresinde Allah Resûlü'ne:

"En büyük günah hangisidir?" diye sorulunca, Resûl-i Ekrem: "Allah Teâlâ seni yarattığı hâlde Ona ortak koşmandır." buyurdu. Sahabi;

"Evet, ya Resûlallah, bu büyük, bundan sonra hangisi daha büyük?" deyince, Efendimiz:

"Yiyecek korkusu ile (ona bakamam diye) çocuğunu öldürmendir." buyurdu. Ravi:

"Sonra hangisidir, ya Resûlallah?" diye sorunca, Allah Resûlü:

"Komşunun karısı ile zina etmendir."[27] buyurdu.

4- Yine Efendimiz, "Büyük günahlardan birisi de kişinin anne ve babasına sövüp saymasıdır." buyurdu. Kendisine:

"Hiç insan kendi anne ve babasına söver mi?" diye sorulunca Resûl-i Ekrem:

"Evet, adam başkasının babasına ve annesine söver, o da onun babasına ve annesine söver"[28] buyurdu.

---

[26] Buhârî, *Şehadat* 10; Müslim, *Îmân* 143

[27] Buhârî, *Tefsir* 22 (4207); Müslim, *Îmân* 141

[28] Buhârî, *Edeb* 4; Müslim, *Îmân* 146

Bu son günah, Ekber-i Kebâir'den yani büyük günahların en büyüklerinden biri olarak da rivayet edilmiştir. Yine başka bir rivayette de Efendimiz "Allah'a şirk koşmayı, adam öldürmeyi, anne ve babaya âsi olmayı ve yalan yere yemin etmeyi" kebâir'den saymıştır. Başka bir rivayette de "Şirki, haksız yere adam öldürmeyi, yetim malı ve riba yemeyi, savaş alanından kaçmayı, namuslu kadınlara iftirayı" helak edici günahlardan saydı. Diğer bir rivayette de bu yedi günah ile birlikte "Müslüman olan anne ve babaya âsi olmak, Kabe'ye saygısızlık" da kebâir'den sayılmıştır. Sidik ve idrardan sakınmamanın da Kebâir'den olduğuna dâir rivayetler gelecektir.

Bir hadiste, "Hicretten sonra taarrub (yâni bedevi Arap ahlâkı ile ahlâklanmak)"[29] yine başka bir rivayette de "Hicret ettikten sonra Arabîliğe dönmek" büyük günahlardan sayılmıştır. Hicret ettikten sonra Arabîliğe dönmek demek, Medine'ye hicret ettikten sonra kendisine cihad borç olup savaşa hazırlanacağı yerde, "Hayır ben savaşmam, bedeviyim" deyip geri, eski hâline dönmesi demektir. Nitekim seleften (geçmiş âlimlerden) bazıları:

"Hakikat kendilerine hidâyet besbelli olduktan sonra arkalarına dönenler (yok mu?) şeytan onları fitlemiş, onlara uzun zaman göstermiştir."[30] âyetini buna delil göstermişlerdir. "Hicretten sonra Arabîliğe, bedevîliğe irtidad ve dönüş kebâirdendir." rivayeti de bu görüşe uygun düşmektedir.

5- "En büyük günahlar, Allah'a şirk koşmak, anne ve babaya âsi olmak. Bir kimse sabır yemini yani şahitlik yapar ve buna da sivrisineğin kanadı kadar yalan katarsa Allah, kıyamete kadar onu kalbinde bir leke kılar."[31]

---

29 Heysemi, *Mecmau'z-Zevaid ve Menbau'l-Fevaid*, 1/103

30 Muhammed, 47/25

31 Tirmizî, *Tefsiru Kur'ân* 5 (3020); Ahmed b. Hanbel, 3/495; Ayrıca bkz.: Münzirî, *et-Terğib ve't-Terhîb* 2/622

6- "En büyük günahlar, Allah'a şirk koşmak, anne ve babaya âsi olmak, suyun fazlasından muhtaçları menetmek ve erkek hayvanı dişisinden uzaklaştırmaktır."[32]

7- "Kıyamet günü Allah katında en büyük günahlar: Allah'a şirk koşmak, haksız yere adam öldürmek, savaş günü Allah yolunda savaştan kaçmak, anne ve babaya asi olmak, namuslu ve evli kadınlara dil uzatmak, sihir öğrenmek, riba yemek ve öksüz malı yemektir."[33]

"Şarap, en büyük günahlardandır ve bütün kötülüklerin anasıdır. Şarap içen namazı da terk eder. Ana, teyze, hala ve diğer mahremleri ile de zina eder." rivayeti ile "Bir kimsenin haksız yere bir başkasının karısına dil uzatması, en büyük günahlardandır." rivayeti konuya açıklık getirir. "En büyük günahlardan birisi de haksız yere Müslümanın ırzına dil uzatmaktır."[34], şeklindeki rivayet de buna uygundur.

Efendimiz'in kebâiri anlatırken saydığı "Allah'a şirk koşmak, O'nun rahmetinden ümit kesmek ve mekrinden emin olmak" hususlarından sonuncusu büyük günahların en büyüklerinden sayılmıştır.

"Vasiyette, hak sahibini zararlandırmak da Kebâir'dendir."[35] hadisi de birinci kısım hadisler içine girmektedir.

İkinci Kısım Hadîsler

1- Resûl-i Ekrem, "Üç sınıf İnsan var ki Allah kıyamet günü onlarla konuşmaz, onlara bakmaz ve onları tezkiye etmez. Onlar için acıklı azâb vardır." buyurup bunu üç kere tekrarlayınca râvi Ebû Zer:

---

32 Heysemi, *Mecmau'z-Zâvaid ve Menbaul-Fevaid*, 1/105

33 İbn Hibban, *Sahih*, 14/501; Ayrıca bkz.: Münziri, *et-Tergib, ve't-Terhib*, 3/327

34 Ebû Dâvûd, 4/269; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/190

35 Münziri, *et-Tergîb vet-Terhib*, 4/329

"Bunlar mahvoldu, helak oldular, kimdirler, ya Resûlallah?" diye sormuştur. Efendimiz:

"Böbürlenerek cübbe ve paltolarını şarlatanlar, başa kakmak suretiyle ikramda bulunanlar ve yalan yemin ile mal satanlardır." buyurarak helak olan bu insanların vasıflarını bildirmiştir. Hadisin diğer rivayetinde helak olanlar, "Yaşlı zâni, yalancı hükümdar ve kibirli yoksullardır."[36] buyrulmuştur.

Buhârî ile Müslim'in rivayetlerinde bu helak olan üç kişinin "Çölde fazla suyu olduğu hâlde onu yolcuya vermeyen, ikindiden sonra öyle olmadığı hâlde yalan yemin ile böyledir, diye kandırıp malını satan ve dünyalık temini maksadıyla hükümdara bîat eden, istediğini aldığında onun emrinde kalan, fakat umduğunu bulamayınca ahdini bozan kimse."[37] olduğu bilgisi geçmektedir.

2- "Allah Teâlâ'nın öyle kulları vardır ki kıyamet günü onlarla konuşmaz, onları tezkiye etmez ve taraflarına bakmaz."

"Bunlar kimlerdir, ey Allah'ın Resûlü?" diye sorulduğunda, Resûl-i Ekrem:

"Anne ve babasından veya evlâdından yüz çevirip uzaklaşanlar, kendisini azâd edip hürriyetine kavuşturan, topluma karşı nankörlük edip onlardan ayrılan kimselerdir."[38] buyurdu.

Müslim'in bir rivayetinde ise, "Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti, efendilerinin izni olmadan başkalarını efendi edinen üzerine olsun. Allah Teâlâ farz ve nafileden hiçbir ibadeti ondan kabul etmez."[39] buyrulmuştur.

"Söz gezdiren cennete giremez"[40] hadisi ile "Üç kişi cen-

36 Müslim, *Îmân* 172

37 Buhârî, *Müsakat* 6; Müslim, *Îmân* 173. Ayrıca bkz.: Nesai, *Büyû*, 6

38 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 3/440

39 Müslim, *Itk* 18

40 Buhârî, *Edeb* 50; Müslim, *Îmân* 168

nete giremez. Bunlar, devamlı içki içen, akrabaları ile ilgilerini kesen ve sihirbazlara inanan kimselerdir"[41] hadisi de ikinci kısım hadislerdendir.

3- "(Allah Teâlâ buyuruyor): Üç sınıf var ki kıyamet günü bunların hasmı doğrudan doğruya benim. Adıma and içer, sonra yeminini bozar yerine getirmez, hür bir adamı köle diye satar, bir iş gördürmek için bir işçiyi tutar, işini gördürür de sonra ücretini vermez."[42]

4- "Anne ve babasına asi olan, devamlı içki içen ve yaptığı iyiliği başa kakan cennete giremez."[43]

5- "Anne ve babasına asi olan, devamlı içki içen ve kaderi inkâr eden cennete giremez."[44]

6- "(Şu) beş (günah) sahibi cennete giremez. Bunlar, devamlı içki içen, Sihre inanan, akrabası ile ilgisini kesen, gaybden haber veren kâhin ve yaptığı iyiliği başa kakanlardır."[45]

7- "Allah'tan başkası için kurban kesene lanet olsun, anne ve babasını tel'in edenlere lanet olsun, bidati îcad edene lanet olsun, yerin alâmetini, yolun işaretlerini değiştirenlere lanet olsun."[46]

8- "Üç kimse cennete giremez. Bunlar, anne ve babasına asi olan, deyyus, bir de giyim ve davranışlarında kendilerini erkeklere benzeten kadınlardır."[47]

İşte yukarıda sıraladığımız bu hadisler ile Alâi ve diğerleri, bir kısım günahların kebire (büyük günah) ve kebîre derece-

41 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 4/399
42 Buhârî, *Büyû* 106; İbn Mâce, *Rühûn* 4
43 Münzirî, *et-Tergib, ve't-Terhib* 3/255, 256
44 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 6/441
45 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 3/14
46 Müslim, *Edahi* 43; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 1/108; Hâkim, *Müstedrek* 4/153
47 Nesai, *Zekât* 69; İbn Hibban, *Sahih*, 3/220; Münziri, *et-Tergîb ve't-Terhib*, 3/106

sinde olduklarını beyan için açık nasslar olduklarına işaret etmişlerdir. Günahları etraflıca açıklayacağımız sırada inşaallah bu hususlarla ilgili daha pek çok hadisleri ele alacağız. Burada bunları öncelikle belirtmemizin sebebi, âlimlerimizin sözlerinin esaslarına işaret etmek içindir.

Ubeyd İbn Umeyr babasından anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a bir adam büyük günahlardan sormuştu, şöyle cevap verdiler:

"Onlar dokuzdur!" ve saydılar: "Şirk, sihir, insan öldürmek, faiz yemek, yetim malı yemek, savaştan kaçmak, namuslu kadınlara iftirada bulunmak, anne ve babaya haksızlık, kıbleniz olan Beytu'l-Haram da (masiyet işlemeyi) sağlığınız ve ölümünüzde helal addetmek."[48]

İbnu Mes'ud (radıyallahu anh) anlatıyor: "Dedim ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah nezdinde en büyük günah hangisidir?"

"Seni yaratmış olan Allah'a eş koşmandır!" buyurdular.

"Sonra hangisidir?" dedim.

"Seninle birlikte yiyecek diye, evladını öldürmendir!" buyurdular. Ben yine:

"Sonra hangisidir?" dedim.

"Komşunun helalliği ile zina etmendir!" buyurdular."[49]

İbnu Amr İbni'l-As (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm):

"Kişinin anne ve babasına sövmesi büyük günahlardandır" buyurmuşlardı. Orada bulunanlar:

"Hiç kişi anne ve babasına söver mi?" dediler.

"Evet! Kişi, bir başkasının babasına söver, o da baba-

---

48 Ebû Dâvûd, *Vesaya* 10, (2875); Nesâî, *Tahrim* 3, (7, 89)

49 Buhârî, *Tefsir*, Bakara 3, Furkan 3, *Edeb* 20, *Muharibin* 20, *Diyat* 1, *Tevhid* 40, 46, Müslim, *Îmân* 141, (3181, 3182), *Tefsir*, Furkan, Nesaî, *Tahrim* 4, (7, 89, 90); Ebû Dâvûd, *Talâk* 50, (2310)

sına söver; annesine söver, o da bunun annesine söver!" buyurdular."[50]

13. Büyük Günah İşleyen Bir Kimsenin İbadeti Kabul Olur mu?

Günah işlerken, aynı zamanda ibadet ü taatte bulunan bir insanın büyük bir kaybı söz konusudur. Ancak bu kaybı, ibadeti kabul olmayacak şeklinde ifade etmemek gerekir. Mesela namaz kılıp içki içen bir insan, namaz kılıp faiz yiyen bir insan veya namaz kılıp da rüşvet alan bir insan, namaz kılmakla Allah'a karşı vazifesini yerine getirmiş olur. Ancak o kimsenin bütün ibadet ü taati bir araya geldiği zaman, Cenâb-ı Hakk'ın öyle hususî bir lütfu vardır ki o lütuf her şeyin tamamiyetine mahsus olur ve öyle davrananlara verilir. Böyle bir lütuf, insanın yaptığı bir ibadeti binlere de ulaştırabilir. Yani insan ibadet adına yere bir dane atar, o on başak verir. Bazen bu on başak yetmiş, bazen de yetmiş bin olabilir. İşte haram içinde olup bununla birlikte ibadet yapan bir kimse Allah'ın böyle hususî bir lütfunun ifadesi olan bu türlü lütuflardan mahrum kalır.

Bir insanın ahirette başkasına vereceği varsa, ibadetin aslından hâsıl olan sevabı onun elinden almak suretiyle onu o ceremeden ve alacaklıların elinden kurtarabilir. Ancak hiçbir zaman Allah'ın lütfu olarak kendisine verilen bu hususî ihsanlar onun elinden alınmaz ve başkasına da verilmez.

Daha açık ifade edelim. Mesela bir insan sadaka verdi veya bir gece halisane iki rekat namaz kıldı. İki rekat namazın karşılığında iki rekat sevabı vardır. Ama o, sair ibadet ü taatı, mazbut ahlak ve diyanetiyle Allah'a öyle bir yakınlık kazanır ki Cenâb-ı Hak, bu yakınlığı onun hesabına değerlendirerek iki

---

50 Buhârî, *Edeb* 4; Müslim, *Îmân* 146, (90); Tirmizî, *Birr* 4, (1903); Ebû Dâvûd, *Edeb* 129, (5141)

rekatını bin rekat kadar değerlendirir. Bazen bu, Ramazan'ın mübarek geceleri veya Kadir gecesi gibi gün ve gecelerde yetmiş bin bile olabilir..

Günah işleyerek ibadet ü taat yapan insan, Allah (celle celâluhû) tarafından hesaba çekilme ihtimali yanında Allah'ın atâyâ-i sübhaniyesinden ve yaptığı işin bereketlenmesinden mahrum kalır. Onun toprağa attığı dane bir başak çıkarır ve onun başında da belki anca bir dane olur. Ahirette de elinden onu bütün bütün alırlarsa açıkta kalır.

Buradan onun kıldığı namazın kendisini kurtarmadığı anlaşılmamalıdır. Ancak bu insan nehyedilen şeyleri terk etmek, memur olduğu şeyleri yapmak suretiyle tarlasını çok başak bitirmeye müsait hâle getirdiği takdirde tarlaya attığı her tohum, kalbî hayatına göre yetmiş, yetmiş bin, belki de yedi milyon olabilir. Onun ibadet ü taatinin sevabı hakkını yediği kimseler tarafından elinden alındığı zaman atâyâ-i ilahi onu kurtarabilir. O yüzden nehyedilen şeyleri terk edip ibadet ü taati yapmak sûretiyle her namaz ve oruç böylesine bir kıymete ulaşabilir.

14. Kebâir İşleyenlerle Nasıl Muamele Yapılmalıdır?

Acaba büyük günah işleyenler ile konuşmak, onlara selam vermek ve işledikleri günahların büyüklüğünü hatırlatmak için onlarla arkadaşlık yapmak doğru mudur?

Öncelikle söylemek gerekir ki bu gibi kimselere önce nasihat edilmelidir. Yaptıkları günahların kötü sonuçlarını hatırlatmak ve bu günahların kalpleri hastalandırıp katılaştırdığını ve hatta öldürdüğünü açıklayarak onları büyük günahlardan sakındırmak gerekir.

Bu günahları açıktan işleyen ve bundan bir mahzur görmeyenler ile arkadaşlık yapmak, onlarla oturup konuşmak

eğer onlara bir fayda sağlayacaksa bunu da denemelidir. Hatta onlarla ilgilenmemek onların durumunu daha da kötüye sokacak ve onları günah bataklığında sürekli bocalatacaksa bu durumda onların elinden tutmak hem mümin hem de insan olarak görevimiz olmalıdır. Bu duruma düşmüş insanlara hikmetle, iyi bir nasihat etmek suretiyle ve en güzel bir mücadele usulüyle yardım etmek gerekir. Hayırda, iyilik yapmada ve takvada yardımlaşmak müminlerin üzerine bir görevdir. Şerde ise yardımlaşmamak esastır.[51] İyiliği emretmek, kötülükten de sakındırmak her müminin görevi olmalıdır. Birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenlerin hüsrana uğramayacağını Rabbimiz bildirmektedir.[52] Bir kötülük görüldüğü zaman onu eliyle düzeltmeye çalışmak, güç yetiremiyorsa diliyle, ona da gücü yetmiyorsa kalbiyle buğzetmek suretiyle o kötülüğün ortadan kaldırılmasına çalışmak fesad-ı ümmet zamanında müminlerin görevleri arasındadır. Dinin nasihat olduğunu belirten Efendimiz'in beyanlarına kulak kabartmak hiçbir dönemde olmadığı kadar bu zamanda yerine getirilmelidir. Ne var ki büyük günah içindeki insanlara bu hatırlatma ve ikazları yaparken kendimizin de sağlam bir duruş sergilemesi ve dinî hakikatleri tavsiye ederken günah boyasının üzerimize sıçramamasına dikkat etmemiz gerekir.

15. Büyük Günahlar Kaç Tanedir?

İslâm âlimleri, büyük günahların sayısı konusunda farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Kur'ân-ı Kerim'e baktığımızda "*Allah kendisine şirk koşulmasını affetmez, bunun dışındakileri ise dilerse affeder.*" (Nisa, 4/7) âyet-i kerimesinden Allah'a

51 Nahl, 16/125
52 Asr, 103/3

şirk koşmanın en büyük günah olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Bunun dışında Buhârî ve Müslim rivayetlerinde Efendimiz'in büyük günahları üç, beş, yedi madde hâlinde zikrettiğini görüyoruz. Bu günahlar şunlardır: Şirk, sihir, adam öldürme, yetim malı yeme, faiz yeme, savaş meydanından kaçma, iffetli kadına iftira atma.

Sahabenin büyük âlimlerinden İbn Mesud Hazretleri Kur'ân'a dayanarak büyük günahları, yeis, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek, mekr-i İlâhi'den kendini emin hissetmek ve Allah'a şirk koşmak olmak üzere dört madde hâlinde saymıştır. Kendisine büyük günahların yedi olup olmadığı sorulan İbn Abbas hazretleri ise yediden daha çok yetmişe yakın olduğunu belirtmiştir.[53]

Büyük günahlar dendiğinde ilk akla gelen âlimlerden İmam Zehebî Hazretleri ise, hakkında Kur'ân ve hadislerde işaret bulunan günahları yetmiş altı olarak tespit etmiş ve bunları "Kebâir" ismini verdiği eserinde izah etmiştir. Biz de kitabımızın birinci bölümünde Zehebî hazretlerinin sıraladığı büyük günahları ele alacak ve büyük günah olma ihtimali olan hususlarla ilgili âyet ve hadisleri de sıralayacağız.

İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri ise büyük günahları on üç madde hâlinde şöyle sıralamıştır:

1. Şirk (Allah'a eş-ortak koşmak)

2. Haksız yere adam öldürmek.

3. (Allah'a isyan olan işler hariç) Anaya-babaya sözle veya fiille asi olmak.

4. Savaştan kaçmak.

---

53 Abdürrezzak, *Musannef*, 10/460

5. Dinde olmayan bir şeyi varmış gibi göstermek ve öyle itikad etmek.

6. Mescid-i Haram bölgesinde (küçük de olsa) günah işlemek.

7. İçki içmek.

8. Zina etmek.

9. Livata yapmak.

10. Namuslu ve iffetli bir kadına iftirada bulunmak.

11. Yetim malı yemek, yetime haksızlık etmek.

12. Yalancı şahitlik.

13. Faiz.

İmam Gazali Hazretleri, Ebû Talib el-Mekkî'nin büyük günahlarla alakalı yaptığı tasnifi esas almış, üzerine kendisi de ilavede bulunmuştur. Ebû Talib el-Mekkî, hadisi-i şeriflerden hareketle büyük günahlarının sayısının on yedi olduğunu söyleyerek şöyle bir tasnifte bulunmuştur:

Büyük günahların dördü kalptedir. Bunlar şirk, günahta ısrar, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek ve azabından emin olmaktır.

Dördü dildedir: Yalan şahitliği, namuslu kadına iftira, yalan yere yemin etme ve sihirdir.

Üçü midededir: Sarhoş edici içkiler almak, yetim malı ve faiz yemektir.

İkisi eldedir: Hırsızlık ve adam öldürmek.

İkisi edeb yerindedir: Zina ve livatadır.

Biri ayaklardadır: Savaş sırasında kaçmak.

Biri de bütün vücuda dağılmıştır: Anne ve babaya isyan.

İmam Gazali Hazretleri bu sayıyı yeterli bulmamış, bunun

dışında dayak atıp işkence yapma, insanların gözünü çıkarma gibi hareketleri de büyük günahlar içinde saymıştır.

Hâsılı büyük günahların sayısı konusunda bir ittifak yoktur. Bu sayıyı, dört ile sınırlandıranlar olduğu gibi kitaplarında -Heytemî gibi- 467 tane günahı sayanlar, hatta yediyüze çıkaranlar da olmuştur.

16. Büyük Günah İşleyenin Dini Statüsü Nedir?

Bu konuyla alakalı değişik görüşler vardır. Biz burada Ehl-i Sünnet'in genel görüşünü ifade etmek istiyoruz. Ehl-i sünnet âlimlerinin genel görüşüne göre büyük günah işleyen bir kimse, günahı küfür (inkâr) ve küfür cinsinden olmadığı sürece, günahkâr bir mümindir. Böyle bir kimseye mümin nazarıyla bakılır ve ona göre muamele edilir. Mesela vefat ederse namazı kılınır, mümin mezarlığına defnedilir. Ahirette de günahının cezası ne ise onu çeker. Yahut Allah dilerse o kimsenin günahını affeder. Neticede büyük günah işlemiş dahi olsa kişi mümin olduğu için cennete girer.[54]

Hata etme, günah işleme, kusurlu ve noksan olma insana özgü bir niteliktir. Efendimiz bir hadislerinde "Her insan hata eder, fakat hata edenlerin en hayırlısı hatalarından dönenlerdir." buyurmuştur. Şirk, küfür ve nifaka düşmemek, küçümseyip hafife almamak şartıyla günahlar insanı dinden çıkarmaz. Günahı ne kadar çok olursa olsun mümin, günahı için Allah'a tövbe eder ve af dilerse Allah onu bağışlar.

Hata işleyenlerin tevbeleri ile hayırlı bir insan olmalarının ötesinde, bir de Allah'ın sevdiği bir kul olma mertebesine yükselmeleri söz konusudur. Kur'ân'ın gösterdiği bu müjde, İslâm'ın insana verdiği en tatlı müjdelerden biridir: "*Muhakkak ki, Allah çok çok tevbe edenleri ve temizlenenleri sever.*" (Bakara, 2/222)

54 el-Cüveynî, *İrşad*, s. 392, 397

Peygamber Efendimiz, bu âyeti şöyle tefsir eder: "Şüphesiz Allah, tekrar tekrar günah işlediği hâlde üst üste tevbe eden kulunu sever."[55]

Efendimiz başka bir hadislerinde şöyle buyuruyor: "Allah Teâlâ [buyurdu ki]: Ey Âdemoğlu! Sen bana dua ettiğin ve benden af umduğun sürece, işlediğin günahlar ne kadar çok olursa olsun, onların büyüklüğüne bakmadan seni bağışlarım. Ey Âdemoğlu! Günahların gökleri dolduracak kadar olsa, sen Benden bağışlanmanı dilersen, günahlarını affederim. Ey Âdemoğlu! Sen yeryüzünü dolduracak kadar günahla huzuruma gelsen, fakat Bana hiçbir şeyi ortak koşmamış, şirke bulaşmamış olsan, Ben de seni yeryüzü dolusu mağfiretle karşılarım."[56]

17. "Şefaatim Kebâir Ehlinedir" Hadisini Nasıl Anlamalıyız?

Şefaat, büyük günah işleyip neticede cehennem azabını hak eden müminler hakkında, en başta Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) olmak üzere, diğer peygamberlerin, daha sonra şehit ve sâlihlerin Cenâb-ı Hakk'a dua ederek cennete girmeleri noktasında istekte bulunmalarıdır.

Efendimiz, bir hadislerinde "Şefaatim ümmetimden büyük günah işleyenleredir" buyurarak bu hakikati dile getirmiştir. Fethullah Gülen Hocaefendi bir sohbetlerinde bu hadis-i şerifi şöyle izah etmektedir:

"Ötede, enbiyâ, evliyâ, asfiyâ ve şühedâ -derecelerine göre- Cenâb-ı Hakk'ın onlara bahşettiği seviyede şefaat edeceklerdir. Ancak, bu mevzuda da zirveyi yine İnsanlığın İftihar Tablosu (aleyhi ekmelüttehaya) tutacaktır. Zira her nebî kendisine bahşedi-

55 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/80
56 Tirmizî, *Daavat*, 98

len bir defaya mahsus ama sınırsız talep hakkını dünyada kullanırken, fetanet-i âzam sahibi Hazreti Sâdık u Masdûk onu âhirete saklamıştır. O gün herkes kendi başının çâresine bakmakla meşgûl olurken, Resûl-ü Ekrem Efendimiz, "Ümmetî, ümmetî!.." diye inleyecek ve kendisiyle azıcık da olsa münasebeti bulunan herkesin kurtuluşunu dileyecektir.

Mahşerin ve hesabın dayanılmaz dehşeti ve şiddetli sıkıntıları içerisinde, yardım talep edilebilecek bir mercî arayan insanların mürâcaatları üzerine Müşfik Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem), beşerin muhâkeme ve hesaplarının bir an evvel görülmesi için Allah Teâlâ'ya yalvaracak; "şefaat-ı uzmâ"nın ve "Makam-ı Mahmûd"un sahibi ünvanıyla, imandan nasiplenebilmiş hemen herkesin imdadına koşacaktır. Allah Resûlü, insanların perişan ve derbeder oldukları ama kendilerini kurtaracak bir vesile bulamadıkları bir anda bütün insanlığı kucaklayan şefkatiyle ortaya çıkacak ve "en büyük şefaat" mânâsına gelen "şefaat-ı uzmâ"sıyla pek çoklarının ellerinden tutacaktır.

İşte, ahiretin, mahşerin ve şefaatin söz konusu edildiği bir mecliste, Habîb-i Ekrem Efendimiz, hem şefkatinin enginliğini ve şefaatinin genişliğini ifade etme, hem de günahkârların ümitsizliğe düşmelerine meydan vermeme ve onları tevbeye yönlendirme sadedinde "Benim şefaatim ümmetimden büyük günah işleyenleredir." buyurmuştur.

Evet, mütemadî olarak büyük günah işlememekle beraber, bir gaflet anında kebâirden birine ya da birkaçına düşmüş ama hemen doğrulup Allah'a teveccüh etmiş ve masiyetin nedametini hep içinde duymuş kimseler de ötede şefaate nâil olacaklardır. Şayet, kendi sâlih amelleri ve Hak dostlarının yardım adına uzanan elleri böylelerinin kurtuluşlarına kâfi gelmezse, Resûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz "şefaat-ı kübrâ"sıyla onların imdadına yetişecektir; elverir ki, günahlar-

dan dolayı kalbleri bütün bütün mühürlenmiş ve öteye imansız gitmiş olmasınlar!”[57]

18. Açık Saçık Filmleri Seyretmek Büyük Günah mıdır?

Açık saçık filmlere bakmanın pek çok mahzurları vardır:

1- Allah’ın emrine muhalefet etmek. Allah bize gözümüzü haramdan korumayı emretmiştir. Bu tür filmlere bakanlar bir erkek ve kadını görmektedirler ki bu da nehyedilen bir bakıştır.

2- Görülmesi haram olan avret yerleri görmenin de söz konusu olduğu böyle bir durumda onların fiillerini ikrar manası olduğu da söylenmiştir.

3- Bu tür filmleri izlemekte insanların avretlerini araştırma manası da bulunmaktadır. Kim başkalarının avretlerini araştırırsa Allah da onu rezil edene kadar avretini ortaya çıkarır.

4- Bu tür filmleri seyretmekte “çirkinliklerin yayılması” gibi mahzurlu bir durum da vardır. Allah Teâlâ Kur’ân’da şöyle buyurur: “*Mü’minler arasında çirkinliklerin yayılmasını arzu eden kimseler için, dünyada da âhirette de gayet acı bir azap vardır. Allah bilir, siz bilemezsiniz.*” (Nur, 24/19)

5- Bu tür filmleri seyretmek bu tür fiilleri yapmaya sevkedebilir. Zinaya götürebilir. Makasıd hükümlerini veya Sedd-i Zerâi’ prensibini uygulamanın söz konusu olduğu böyle bir durumda da bunları terk etmenin gerektiği açıktır. İbn Dakîk el-Îd demiştir ki: “Allah’ın huzurunda cevabını veremeyeceğim hiçbir söz söylemedim ve hiçbir fiil işlemedim.”

6- Bu tür filmleri izleyenlerde psikolojik bir zarar olarak kendi ailelerine karşı bir soğukluk hissi de belirir. Bu tür insanların fikri, izlediği filmde kalır.

---

[57] *Kırık Testi*, 10.06.2008

İnsanın gözünü kaçıramayacağı ızdırarî bakışlar vardır. Bir de maksud olan irâdî bakışlar vardır ki bu tür filmleri seyretmede ikinci tür iradî bakışın söz konusu olduğunu söylememiz mümkündür. Bunda büyük bir fitne vardır. Bu tür filmleri seyredenlere bir fırsat verilse o fiili işlememeleri çok zordur.

Burada İbn Teymiyye'nin şu sözünü de nakletmek istiyoruz: "Zina etmek büyük günahlardandır. Harama nazar etmek ve küçük günahlar da büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe Allah tarafından mağfiret edilebilir. Fakat harama bakmaya devam edenin fiili artık büyük günah olur. Bunda ısrar etmek ise günah işlemekten daha büyük bir günah olabilir. Şehvetle harama bakmaya devam eden ve bunun beraberinde getireceği aşk, flört ve dostluk gibi fiillere devam eden kişinin bu davranışları zinanın beraberinde getireceği fesadın pek çoğundan daha büyük olabilir."[58]

58 İbn Teymiye, *Mecmûu'l-Fetâvâ* 15/293

Birinci Bölüm

BÜYÜK GÜNAHLAR (KEBÂİR)

BÜYÜK GÜNAHLAR (KEBÂİR)

A- Büyük Günahlar (Kebâir)

Kitabımızın bu bölümünde şimdiye kadar niteliğini arz etmeye çalıştığımız büyük günahların neler olduğunu ele almaya çalışacağız. Burada sayısı ve kriteri âlimlere göre değişkenlik arz eden büyük günahları daha çok İmam Zehebî'nin ele aldığı ölçüler içinde değerlendirecek, günahın büyüklüğünü ihtiva eden âyet veya hadisi arz edecek,[59] daha sonra da büyük günah olma ihtimali olan hususları ihtiva eden hadislerden bir demet sunup büyük günah olma ihtimali olan diğer cürümleri ihtar edecek ve konuyu bitirmeye çalışacağız.

Burada bir hususu daha belirtmekte yarar var. Günahın "büyük" olmasının kıstası âlimlere göre değişkenlik arz eden bir durum olduğu için buraya alınan günahlardan bazıları için başka âlimler değişik değerlendirmelerde bulunmuş olabilir. Hatta büyük günah sayılan bir hususun küçük günah olabileceği, bununla beraber işleyiş şekline göre küçük günahın büyük

59 Büyük günah konuları ile ilgili olan ayet ve hadislerin hepsini değil sadece birkaç tanesini ve onun büyük günah olduğuna işaret edenlerini aldığımızı özellikle belirtmek istiyoruz.

günaha dönebileceği hususunu da belirtmekte yarar görüyoruz. Ayrıca büyük günahların sıralanmasında da takip edilen belirli bir sıra olmadığını belirtmek yerinde olur. Bundan dolayı önem sırasının asıl kaynak eserlerde bile değişkenlik arz ettiğini ifade etmemiz gerekir.

Şimdi, kitabın önceki bölümlerinde ele alınan usul bilgileri ve değerlendirmelerinde geçen bazı âyet ve hadislerin, bu bölümde ilgili büyük günahın zikredileceği makamda da geçebileceğini belirterek, büyük günahları sıralamak istiyoruz:

1. Büyük Günahların En Büyüğü: Allah'a Ortak Koşmak (Şirk)

Büyük günahların en büyüğü Allah'a şirk koşmaktır. Çünkü şirk, İslâm'ın temeli olan tevhid inancına terstir.

Her şeyi bir olan Allah'a dayandırma demek olan tevhid çok önemlidir; o bütün ibadetlerin başında gelir. İnsan, Allah'ı birlemez ve tek O'na yönelmezse, duygu ve düşünce itibariyle dağınıklıktan kurtulamaz. Bu yüzden insan öncelikle tevhide ermelidir. Mümin sebepleri de tabiatı da kendi dairesi içinde değerlendirmeli ve tevhid inancına şirk bulaştırmamalıdır. Çünkü şirk, büyük bir zulümdür.[60] O bunu yaptığı nispette Allah'ın inayet ve keremiyle ayaklarını sağlam yere basıyor demektir. Diğer taraftan bu dengeyi kuramamış, ayağını sağlam yere basamamışsa, her an şirk bataklığına kayması muhtemeldir. Zira şirk, Allah'tan başka merci ve mence aramak ve hadiseleri başka şeylere dayandırıp havale etmek demektir.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de, "*Şu muhakkak ki Allah Kendisine şirk koşulmasını affetmez, ama bunun altındaki diğer günahları dilediği kimse hakkında affeder. Kim Allah'a ortak icad ederse müthiş bir iftira etmiş, çok büyük bir günah*

---

60 Bkz.: Lokman, 31/13

işlemiştir." (Nisâ, 4/48) buyurarak bu büyük günaha dikkatleri çekmektedir.

Başka bir âyet-i kerimede Cenâb-ı Hak, Hz. İsa'nın diliyle, "*Kim Allah'a eş ortak koşarsa, şu kesindir ki, Allah ona cenneti haram kılmıştır ve onun varacağı yer ateştir.*" (Mâide, 5/72) buyurarak şirk üzere ölen kişinin ebedi cehennemlik olacağını ifade etmektedir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) büyük günahları -bir yerde üç, bir yerde beş, bir yerde yedi, bir yerde de yetmiş kategoriye ayırıp- sayarken, şirki bütün bunların başında zikreder.

Allah'a eş ve ortak koşma, insan öldürmeden, zina etmeden, hırsızlık yapmadan, ana babaya isyan etmeden daha evvel gelir. Zira şirk, Allah (celle celâluhû) bütün mahlûkatı tek başına yarattığı hâlde, insanın onu bölüp parçalara ayırarak ayrı ayrı ilahlara mâl etmesi ameliyesi ve tasavvurundan ibarettir. Yani şirk bir ortaklık tasavvurudur. İnsan, dimağını bu tasavvura harcadığı zaman, bütün eşyayı bir kısım hayalî ortaklara taksim eder ve onları Allah'a ortak koşar ki bu, Allah'a sığınılacak bir durumdur.

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin ifadesiyle şirk, insanı yok eden öldürücü bir zehirdir. İnsan, bazen farkına varmadan şirk yoluna girer ve Allah'a eş-ortak koşar. Allah'a ortak koşma duygusu, temelde küçük çıkıntılar hâlinde olmasına rağmen, önünün alınmaması hâlinde büyür ve gelişir. Burada birkaç misal vermek gerekirse, mesela tabiat dediğimiz şey, İlahî bir sergidir. İnsan bu sergiye bakarken bakışını ayarlayamaz, geçmişte pek çok gafilin iddia ettiği gibi, onu bazı şeylere esas olabilecek mahiyette görürse, bu yanlış çıkış noktasından hareketle bir gün hiç farkına varmadan eşyayı Allah'ın karşısına dikiverir. Yine, sebeplerin kabul edilmesi ve değerlendirilmesi mevzuunda ölçü öyle hassastır ki, bu ölçü ayarlanamadığı ve onları kabulde denge korunamadığı takdirde, hiç farkına var-

madan sebepler bir anda Allah'ın yerine konabilir. Aynı şey, bir büyük insanı sevmede de geçerlidir.

Tarihte buna benzer nice örnekler yaşanmıştır. Mesela; Hz. Nuh (aleyhisselâm), şirke giren kavmini tevhide çağırdığında, onlar: "Sakın ilahlarınızı bırakmayın; hele Vedd'den, Suva'dan, Yeğûs'tan, Yeûk'tan ve Nesr'den asla vazgeçmeyin." (Nuh, 71/23) şeklinde cevap vermişlerdi. Onlar, her köşe başında yaptıkları putlar karşısında iki büklüm oluyor ve Allah'a verilecek hakkı onlara veriyorlardı.[61]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu olayla ilgili açıklamalarında, zikredilen bu beş ismin, zamanla Allah'ın salih kulları olduklarını bildirir. Ama arkadan gelen insanlar, onların resimlerini yapalım, bu vesileyle onları hatırlar ve yaptığımız ibadetlerde ayrı bir huzur ve derinliğe ereriz demişler, fakat daha sonra gelenler bu anlayışta bir kısım tasarruflar yapmış, onların her birerlerini birer ilah kabul edip heykellerini dikmeye ve onlara tapmaya başlamışlardır.

Aynı şekilde Sâbiiler de gökteki yıldızların her birine birer ilahlık izafe etmiş, mesela Zühre yıldızını kadın ilah ya da güzellik ilahesi kabul edip önünde eğilmişlerdir. Nitekim bu dişi ilahtan mülhem eski Yunan'da, Makedonya'da, Roma'da.. erkek ilahlar, çirkinlik ilahı, yağmur ilahı, rüzgar ilahı vs. birçok ilahlar ortaya çıkmıştır.

Yine Kur'ân'ın ifadesiyle Yahudiler, Allah'ın bir peygamberi olan Hz. Üzeyir'e, hiçbir zaman onun taşıyamayacağı payeler verip, yemez, içmez... demişler daha sonra da Allah'ın oğludur demişlerdir. Aynı şekilde Hıristiyanlar, Hz. Mesih için, bir babadan meydana gelmeyecek kadar büyüktür; o, Allah'a pek yakındır demiş; neticede bir yahudinin Hz. Musa da Hz. Nuh da Hz. İbrahim de Allah'a çok yakındır demesi karşısında, Hz.

61 Fethullah Gülen, *Kırık Testi* 1/131

Mesih Allah'ın oğludur deyip hiçbir zaman izah edemeyecekleri ve içinden çıkamayacakları bir iddiaya girişmişlerdir.[62]

Sözün burasında şirkten bahsetmişken "gizli şirk" olarak ifade edilen riyadan da bahsetmek gerekir. Efendimiz, "Sizin için korktuğum şeylerin en korkuncu, küçük şirk olan riyadır. Allah, kıyamet günü insanlara amellerinin mükâfatını verdiği vakit gösteriş yapanlara: "Dünyada kime gösteriş için amel ettiniz ise gidin onlara bakın, onların katında alacağınız bir mükâfat bulur musunuz?"[63] buyurarak bu tehlikeye işaret etmiş ve riyanın da şirk olduğunu ifade buyurmuşlardır.

Mümin, şirkin her türlüsünden sakınmalı, sadece ve sadece tek ve bir olan Allah'a teveccüh etmelidir.

2. Ana Babaya Asi Olmak, Onlara Eziyet Etmek

Dinimiz anne-babaya çok büyük kıymet verir. Onlar, bizleri dünyaya getiren Rabbimiz'in en önemli nimetlerindendir.

Cenâb-ı Hak, "Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Anneye ve babaya güzel muamele edin. Şayet onlardan her ikisi veya birisi yaşlanmış olarak senin yanında bulunursa sakın onlara hizmetten yüksünme, "öff!" bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söyle. Şefkatle, tevazu ile onlara kol kanat ger ve şöyle dua et: "*Ya Rabbî, onlar küçüklüğümde nasıl beni ihtimamla yetiştirdilerse, ona mükâfat olarak Sen de onlara merhamet buyur!*" (İsrâ, 17/23-24) buyurarak bu büyük nimeti ve o nimete karşı nasıl davranmamız gerektiğini anlatır. Nitekim âyet-i kerimenin ifadesiyle bir insanın yapacağı en hayırlı iş, annesine ve babasına iyi davranmasıdır.[64]

Hz. Ebû Bekre'nin (radıyallahu anh) rivayet ettiği şu hadis-i

62 Bkz.: Tevbe, 30/9

63 Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid* ve *Menbaul-Fevaid* 1/102

64 Bkz. Ankebût, 29/8

şerif ise meseleye daha farklı bir buud kazandırmaktadır: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi?' buyurmuş ve bunu üç kere tekrar etmişlerdi. Biz: "Evet' deyince: "Allah'a şirk koşmak, anne ve baba haklarına riayetsizlik, cana kıymak!" buyurdular.[65]

Dikkat edilecek olursa hadis-i şerifte anne-babaya isyan, en büyük günahlardan olan Allah'a şirk koşmak, cana kıymak, yalan söz ve yalan yere şahitlik yapmakla aynı çizgide mütalaa edilmektedir.

Hakim'in rivayet ettiği şu hadis-i şerif ise anne-baba hakkını farklı bir çizgide ele almaktadır: "Üç kişi vardır ki, Allah kıyamet gününde onların yüzüne bakmayacak (söz hakkı vermeyecek)tır: Anne babasının hukukuna riayet etmeyen kimse; içki düşkünü olan kimse; verdiğini başa kakan kimse."[66]

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bu hadis-i şerifte Allah'ın kıyamet gününde yüzüne bakmayıp söz hakkı vermeyeceği kişileri sayarken anne-babasının hukukuna riayet etmeyen kişiyi, sokaklarda derbeder dolaşan, her hâliyle insanlıktan çıkmış alkolik kişi ile kime iyilik yapmışsa başa kakan, her yerde kendisini anlatıp daima kendisinden bahsedilmesini isteyen bencil kişiden daha önce ve ilk sırada zikretmektedir.

Son olarak anlatacağımız asr-ı saadette cereyan eden şu hadise de anne-baba hakkına riayet etmenin ehemmiyetini gözler önüne sermektedir: Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'e bir kişi gelip, ölmek üzere olan fakat kendisine kelime-i tevhid telkin edildiği hâlde bir türlü dili dönüp şehadet getiremeyen bir gencin olduğunu haber verir. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), o kişi "Namaz kılar mıydı?" diye sorar. "Evet' cevabı üzerine de hemen ayağa kalkar ve beraberindekilerle birlikte

65 Buhârî, *Şehâdât* 10, *Edeb* 6, *İsti'zân* 35, *İstitâbe* 1; Müslim, *İmân* 143; Tirmizî, *Şehâdât* 3
66 Hâkim, *Müstedrek* 4/146, 147

doğruca o gencin evine gider. Gencin yanına yaklaşarak ona, "Haydi Lâ ilâhe illallah de' der. Gencin "Buna gücüm yetmiyor, söyleyemiyorum.' cevabı üzerine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ferasetiyle o gencin annesiyle arasında bir kırgınlık olabileceğini hisseder ve annesini çağırtarak aralarında herhangi bir hoşnutsuzluğun bulunup bulunmadığını sorar. Bunun üzerine kadın ağlayarak oğlunun kendisini devamlı rencide ettiğini, ona karşı içinde bir kırgınlık bulunduğunu ve bunu bir türlü aşamadığını söyler. Bundan sonra Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), kadına "Biz şimdi buraya büyük bir ateş yaksak ve sana, "Bu oğlunu affedersen, onu salıvereceğiz, aksi takdirde onu bu ateşte yakacağız!' desek, sen oğlunu bağışlar mısın?"

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) "aksi takdirde onu bu ateşte yakacağız" sözü, kadının oğluna karşı olan kırgınlık buzlarını eritir ve Allah ve Resûlü'nü şahit göstererek oğlundan razı olduğunu söyler.

Bundan sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gence dönerek, "Haydi ey genç! Allah'tan başka hiçbir ilah bulunmadığına, bir olduğuna, ortağı bulunmadığına, Muhammedin de onun kulu ve Resûlü olduğuna şehadet getir." der. Genç daha Nebiler Serveri (sallallahu aleyhi ve sellem)'nin sözü biter bitmez hemen kendisine telkin edilen bu sözleri hiç zorluk çekmeden söyler. Onun şehadet kelimesini söylediğini duyan ve bu neticeden oldukça memnun kalan Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) tebessüm ederek şöyle buyurur: "Beni vesile kılarak bu genci cehennem ateşinden kurtaran Allah'a hamd olsun."

Mümin, anne-baba hakkına azami derecede riayet etmeli, onlara karşı hürmette kusur etmemeli, onların her türlü ihtiyacını gidermeye çalışmalıdır.

Bu bölümü şu iki hadisle noktalayalım:

Resûlullah Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) gelen bir adam:

"Ey Allah'ın Resûlü! Beş vakit namazımı kılar, Ramazan orucumu tutar, zekâtımı verir ve Allah'ın evini haccedersem bunların karşılığında benim için ne var?" der.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur: "Anababasına eziyet eden hariç, bunları yapan kimse Resûller, sıddıklar ve şehitlerle beraber olur."[67]

"Allah Teâlâ, anne-babasına eziyet edene lanet eder."[68]

3. Yalan Yere Şahitlik Etmek

Yalan, kişinin doğruyu gizleyip bildiği şeylerin aksini söylemesidir. Yalan söylemek, dinimizde haram olduğu gibi, yalancı şahitlik yapmak da haramdır ve büyük günahlardandır.

Yalan sözden kaçınmamızı[69] emreden Rabbimiz, "*O kullar, yalan şahitlik etmezler. Boş söz ve işlere rastladıklarında vakarla oradan geçip giderler.*" (Furkan, 25/72) buyurarak bizleri yalan yere şahitlik etmekten de sakındırmaktadır.

Mümin, şartlar kendi aleyhinde bile olsa, hatta karşı tarafta anne ve babası gibi yakınları dahi olsa yalan yere şahitlik etmemeli. Nitekim Cenâb-ı Hak, "*Ey iman edenler! Hak üzere durup adaleti yerine getirmeğe çalışan hâkimler ve Allah için doğru söyleyen şâhitler olun. Velev ki, o şahitliğiniz nefisleriniz yahut ana babanızla yakın akrabanız aleyhine olsun. İster üzerine şahitlik yapılan kimseler zengin veya fakir bulunsun.*" (Nisa, 4/135) buyurarak bu hakikate dikkatlerimizi çekmektedir.

Yalan yere şahitlik yapmak, insanları birbirine düşürür, toplum içindeki güven duygusunu ortadan kaldırır. Kadim dost-

---

67 Ahmed b. Hanbel, Taberani Münzir'i, *Tergibi ve Terhib*'de, İbn-i Hibban ve İbn-i Huzeyme sahihlerinde.

68 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 1/317. Diğer rivayetlerde "anne babasına lanet edene..." ve "anne babasına sövene..." ifadeleri geçmektedir. Bkz.: Müslim, *Edahi* 44; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 1/108

69 Bkz. Hac, 22/60

luklar gider, yerine düşmanlık baş gösterir. Huzur gider, kaos gelir. Yalan yere şahitlik yapanı ahirette de çok acıklı bir azap beklemektedir.

Efendimiz bir hadislerinde bu hakikati şöyle dile getirir: "Kıyamet günü yalancı şahidin cehennemlik olduğu kesinleşmeden onun ayakları yerinden kıpırdamaz."[70]

Nebiler Serveri bir defasında "Size en büyük günahları haber vereyim mi? Allah'a eş koşmak, anne ve babaya âsi olmak." buyurur. Resûl-i Ekrem bunları anlatırken bir yere yaslanmış vaziyettedir. Neden sonra birdenbire doğrulur ve: "Aman yalan konuşmak, aman yalan şahitliği." buyurur. Hadisi rivayet eden sahabi o atmosferi şöyle anlatır: "Resûl-i Ekrem bu sözü durmadan öyle tekrar ediyordu ki, acaba susmayacak mı?"[71] dedik.

Asr-ı Saadet'te yaşanan şu hadise de mevzuumuza güzel bir örnek teşkil etmektedir:

Biri Kindeli diğeri de Hadremevtli iki adam Allah Resûlü'nün yanına gelerek Yemen'deki bir arazi parçasından dolayı tartışır ve meseleyi davaya taşırlar. Hadremevtli:

– Ya Resûlallah, bunun babası benim olan araziyi zorla elimden aldı, şimdi arazi onun elindedir, der. Resûl-i Ekrem:

– Şahidin var mı? diye sorar. Adam:

– Hayır, yok fakat ona yemin verdireceğim. Vallahi, benim olan bu araziyi babasının zorla benden aldığını o da biliyor, der. Kindeli yemine hazırlanınca Resûl-i Ekrem:

– Kim yemin ile başkasının malını elinden alırsa cüzzamlı olarak Allah'a mülâki olur, buyurur. Bunun üzerine Kindeli, "Yer onundur." der."[72]

---

70 Hakim, *Müstedrek* 4/109; Ebû Yala, *Müsned* 10/39

71 Buhârî, *Şehâdât* 10, *Edeb* 6, *İsti'zân* 35, *İstitâbe* 1; Müslim, *İmân* 143; Tirmizî, *Şehâdât* 3

72 Ebû Dâvûd, *Eymân ve Nüzûr* 2 (3244)

4. İnsan Öldürmek

Dinimizde insan hayatı dokunulmazdır. Dolayısıyla bir insanın canını almak haram kılınmıştır. Cenâb-ı Hak bir yaptırım olarak bir kimseyi öldürmenin cezasının ebedi cehennem olacağını, ayrıca katil kimseyi lanetlediğini ve onun için büyük bir azap hazırladığını ifade etmektedir.[73]

Yeryüzünde ilk cinayet Hz. Âdem'in oğulları arasında işlenmiştir. Hz. Âdem'in çocuklarından birinin diğerini öldürmesi ve sağanak sağanak vahiyle mamur bir hanede ilk defa bir cinayetin işlenmesi, cinayete giden yolun açılması demektir. Hz. Âdem'in oğullarından Kabil'in Habil'i öldürmesiyle hırs, tamah, bencillik ve kin, cinayet buuduna ulaşmıştır. Bu hadiseyle insan öldürme perdesi yırtılmıştır. Kur'ân-ı Kerim'de bu vaka anlatıldıktan sonra şu âyet zikredilmektedir: "*Kim kâtil olmayan ve yeryüzünde fesat çıkarmayan bir kişiyi öldürürse sanki bütün insanları öldürmüş gibi olur.*" (Mâide, 5/32)

Bu şekilde Kur'ân-ı Kerim, haksız yere bir kişiyi öldürmenin, bütün insanları öldürmüş gibi ağır bir suç olduğunu anlatmaktadır. Nitekim Efendimiz'in "Bir mümini öldürmek, Allah (celle celâluhû) katında dünyanın zeval bulmasından daha büyüktür."[74] sözleri de bu hakikati dile getirmektedir.

Peygamber Efendimiz bir gün sahabileri ile sohbet ederken, "İki Müslüman kılıçlarıyla vuruştukları zaman öldüren de öldürülen de cehennemdedir." buyurmuştur. Bunun üzerine Sahabiler: "Ya Resûlullah! Şu öldürenin cehennemde olduğunu anladık da ya öldürülene ne oluyor? Onun suçu ne?" dediklerinde Efendimiz, "Çünkü o da Müslüman kardeşini öldürmeye azimliydi." demiştir.[75]

---

73 Bkz. Bkz. Nisa, 4/93

74 Nesâi, *Tahrîmu'd-Dem* 2

75 Buhârî, *Îmân* 12; *Diyât* 1; Müslim, Nesai, *Tahrimu'd-Dem* 29

Bunlara ek olarak intihar etmek, öldürülmesi yasak olan adamın öldürülmesine yardımcı olmak, öldürülmesi yasak olan adamın öldürülmesi ânında orada hazır bulunduğu hâlde önlemeye gücü yeterken mani olmamak, şer'î bir yol olmaksızın Müslüman veya zimmî'yi dövmek de büyük günahlar arasında sayılmıştır.

5. Sihir (Büyü) Yapmak

Sihir ve büyü haktır. Maalesef insanlar asırlardan beri genelde meşru olmayan isteklerine nail olabilmek için bu yolu kullanmışlardır. Kur'ân-ı Kerim'e baktığımızda Cenâb-ı Hakk'ın insanların ilk defa sihir ve büyüyü nereden öğrendiklerini anlattığını görmekteyiz.

Geçmişte Bâbil halkından bazı kimseler, ilham yoluyla Hârut ve Mârut isimli iki melekten birtakım gizli bilgiler ve olağanüstü şeyler öğrendiler. Ancak bu melekler, insanları uyarıyorlar ve "Biz ancak sizi denemek için gönderildik. Sakın sihir yapıp da kâfir olmayın." demeden kimseye bir şey öğretmiyorlardı. Fakat bütün uyarılara rağmen insanlar meleklerden aldıkları bu bilgileri sihir yolunda kullanmaya başladılar. Zaman içinde başkalarına da öğreterek sihir ve büyüyü yaygınlaştırdılar.[76]

Peygamber Efendimiz, insanı helak edici yedi günahın anlatıldığı hadislerde sihri de zikretmiş, bu konuda ümmetini uyarmıştır. Ayrıca Efendimiz, "Devamlı içki içen, sihre inanan ve sılâ-i rahmi kesen cennete giremez."[77] buyurarak böylesi insanların cennet yüzü göremeyeceğini de ifade buyurmuştur.

Dinimizde fal bakmanın bu büyük günah içerisinde değerlendirilebileceği ifade edildiği gibi güzel sözden ibaret olan fe'li salihde bir beis olmadığı vurgulanmıştır.

---

76 Bkz. Bakara, 2/102

77 Münzirî, *et-Tergîb ve't-Terhib* 4/37

6. Namazı Terk Etmek

Namaz, bir müminin en hayati kulluk borcudur. Kur'ân-ı Kerim'e baktığımızda Rabbimiz'in namazı önemine binaen yetmiş kez emrettiğini görüyoruz. Namaz kadar üzerinde ısrarla durulan başka bir ibadet yoktur.

Namaz bize iki cihan saadeti vaad eden bir ibadettir. Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de namazı terk etmenin cehennemlik kişilerin bir vasfı olduğunu söyler.[78]

Efendimiz de "Kişi ile şirk ve küfür arasında namazı terk vardır"[79] buyurarak namaz kılmanın, müminlik alameti olduğunu ifade buyurur.

Evet, namaz, imanın alameti, kalbin nuru, müminin miracıdır. Yani mümin namaz sayesinde terakki eder, Cenâb-ı Hakk'ın rızası dairesine yükselir. Namaz kılmamak Allah'a karşı isyandır, başkaldırmadır ve büyük günahtır. Cenâb-ı Hak, böylesi kimseleri ve onların sonunun ne olacağını Kur'ân'da şöyle anlatır: "*Kendilerinden sonra öyle bir nesil geldi ki namazı zayi ettiler, şehvetlerinin peşine düştüler. İşte bunlar azgınlıklarının cezasını bulacaklardır.*" (Meryem, 19/59)

"Emânete riâyet etmeyenin imanı, temizliğe riâyet etmeyenin ve namazı olmayanın da dini yoktur. Namazın dindeki yeri, başın cesetteki yeri gibidir."[80] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde ise müminin ahirette ilk hesaba çekileceği amelin namaz olduğunu, namazı tam olan kimsenin diğer imtihanlarında kolaylık yaşayacağını ifade etmiştir.

Peygamber Efendimizin çocukların yedi yaşına gelince namaz ile emredilmelerini, on yaşına gelince de yaptırımda

---

78 Bkz. Müddessir, 74/42-43.

79 Müslim, *Îmân* 134; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 3/389

80 Heysemi, *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid*, 1/292

bulunulmalarını ifade eden hadislerini[81] nazara alan âlimler, akıl-baliğ olan çocuğun namazı terk etmesini de aynı kategori içinde değerlendirmişlerdir.[82]

Namaz'da rükû ve secdeye gereken ehemmiyeti vermeyen kimseler de en büyük hırsızın namazından çalan olduğunu beyan eden hadislerin[83] ifade ettiği gerçekten hareketle uyarılmışlardır. Gücü yettiği hâlde cemaati terk eden kimselerin cezasının kebâir ile ilgili kitaplarda ifade edilmesi de bize bir uyarı niteliğindedir.[84]

Namazı terk etmenin yanı sıra özürsüz ve kasten namazı vaktinden önce veya sonra kılmak da büyük günahlardan sayılmıştır.

Allah Resûlü'nün namazların cemaatle kılınmasına dair yaptığı önemli ikazlardan dolayı bazı âlimler namazları özürsüz olarak cemaatle kılmamanın bu kategori içinde değerlendirilebileceğini ifade etmişlerdir.

7. Zekâtı Vermemek

Zekât, Cenâb-ı Hakk'ın insana verdiği maldan, temizlenmek üzere, tayin buyurduğu yerlere, O'nun takdiri içinde ve malum miktarda infak etmeye denmektedir. Bu itibarla, zekâtın kime verileceğini ve minimum ölçünün ne olacağını Allah (celle celâluhû) tayin etmiştir. Çok yönlü bir içtimai garanti olan zekâtla veren, nefsinden cimriliği, alan da kalbinden kin ve hasedi temizlemiş olur. Yani zekât, insanda iki yönlü bir temizleme ameliyesi yapar ki, Allah (celle celâluhû), bir yanda vereni günahlardan temizleyip, mümini terakkiye hazır hâle getirirken

81 Ebû Dâvûd, *Salat*, 26 (169, 494); Tirmizî, *Salat* 299
82 Hattabi ve İmam Şafiî bu âlimlerden bir kaçıdır. Bkz.: Zehebi, *el-Kebâir*, s. 44
83 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 5/310; Bkz.: Zehebi, *el-Kebâir*, s. 50
84 Bkz.: Zehebi, *el-Kebâir*, s. 53

diğer tarafta alanı toplum içinde potansiyel suçlu olma noktasından kurtararak topluma faydalı bir fert hâline getirir.

Aslında zekâtla elde edilen temizleme, üçlü bir münasebetin adıdır. Onunla veren insan, cimrilikten uzaklaştığı gibi, alan da kin ve haset hastalığından temizlenmiş olur. Bu yönüyle zekât, fakiri zenginin yanına, zengini de Ganiyy-i Mutlak olan Cenâb-ı Hakk'a yaklaştırmış olur.

"*Ey iman edenler! Doğrusu hahamların ve rahiplerin çoğu halkın mallarını haksız yollardan yerler ve insanları Allah'ın yolundan uzaklaştırırlar. Altını, gümüşü yığıp Allah yolunda harcamayanlar var ya, işte onları acı bir azabın beklediğini müjdele!*" (Tevbe, 9/34)

"*Allah'ın kendilerine lütfu ile bol bol verdiği nimetlerde cimrilik edip harcamayanlar, sakın bu hâli kendileri için hayırlı sanmasınlar. Hayır! Bu, onların hakkında şerdir. Cimrilik edip vermedikleri malları kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır. Kaldı ki göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah ne yaparsanız hepsinden haberdardır.*" (Âl-i İmran, 3/180) gibi âyetler, zekât vermeyenlerin ahirette dûçar kalacakları durumları tasvir etmektedir.

Aynı mevzu, hadis-i şeriflerde de dile getirilmiş ve böylelikle ümmetin, kendini aldatmadan başka bir şey ifade etmeyen böyle bir fiile tevessül edip akıbetlerini tehlikeye sokmalarına engel olunmuştur. Bununla ilgili bazı hadisler şöyledir:

Ebû Hureyre (radıyallahu anh) anlatıyor: Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu; "Sahibi, kendisindeki zekât hakkını vermediği zaman, deve Kıyâmet Günü en kuvvetli hâliyle sâhibi üzerine gelir ve tabanlarıyla çiğner. Koyun da kendisindeki zekât hakkını vermediği zaman en kuvvetli ve besili hâliyle sahibi üzerine gelir ve tırnaklarıyla onu çiğner, boynuzlarıyla da ona vurur."

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) devamla; "Bu hayvanların haklarından birisi de subaşlarında sütlerinin sağılması (ve oradakilere sadaka edilmesi)dir." buyurdu. Yine Hz. Peygamber şöyle buyurdu: "Sakın sizden hiçbiriniz kıyâmet günü zekâtını vermediği davarını, omuzunda bağırır hâlde taşıyıp gelmesin ve (yardım isteyerek): "Ya Muhammed!" demesin. O zaman ben ona: "Ben senin için hiçbir şey yapmaya malik değilim; ben (ilâhî emirleri) tebliğ etmişimdir" derim.[85]

Ebû Hureyre (radıyallahu anh), başka bir rivayette Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in şöyle buyurduğunu nakletmektedir: "Kim ki, Allah kendisine mal verir de o malın zekâtını vermezse, kıyamet gününde zekâtı verilmeyen mal, sahibi için çok zehirli erkek bir yılan sûretine konulur. Bu yılanın iki gözü üstünde iki nokta vardır. Bu azgın yılan Kıyâmet Gününde mal sahibinin boynuna gerdanlık yapılır. Sonra yılan, ağzı ile sâhibinin çenesini iki tarafından yakalar. Sonra da "Ben senin (dünyada çok sevdiğin) malınım; ben senin hazinenim" der." Sonra efendimiz şu mealdeki âyeti okudular: "*Allah'ın kendilerine lütfu ile bol bol verdiği nimetlerde cimrilik edip harcamayanlar, sakın bu hâli kendileri için hayırlı sanmasınlar. Hayır! Bu, onların hakkında şerdir. Cimrilik edip vermedikleri malları kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır. Kaldı ki göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah ne yaparsanız hepsinden haberdardır.*" (Âl-i İmrân, 3/180)[86]

8. Faiz Yemek

Faiz, dinimizde meşru kabul edilmeyen bir kazanç şeklidir. Kur'ân-ı Kerim ve hadis-i şerifler faizi şiddetle reddeder. Çünkü o, haksız kazancın en çirkinidir ve bir sömürü aracıdır.

85 Buhârî, *Zekât* 3
86 Buhârî, *Zekât* 3

Kur'ân-ı Kerim, faizi yasak etmiş ve faiz yiyeni şeytan çarpmış bir insana benzetmiştir. Onun bu mevzûdaki beyânı şöyledir:

"Faiz yiyenler mahşerde ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, "Zaten alış-veriş de faiz gibidir" demelerindendir. Oysa Allah alış-verişi helâl, faizi haram kıldı. "*Kime Rabbinden bir öğüt gelir de faizcilikten geri durursa, geçmişte elde ettiği kendisinin olur. Ve onun işi Allah'a âittir. Kim faizciliğe dönerse, işte onlar cehennemliktir; onlar orada ebedî olarak kalacaklardır. Allah faizi eksiltir, sadakaları bereketlendirir. Allah nankör hiçbir günahkârı sevmez.*" (Bakara, 2/275)

Cenâb-ı Hak, iman ehline faizden vazgeçmelerini tembih eder. Eğer bu emre uyup da faizden vazgeçmezlerse, bu davranışın Allah'a karşı küstahça bir davranış olarak, harp ilan etmek mânâsına geleceğini söyler:

"*Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve eğer mümin iseniz geri kalan faizi terk edin. Eğer böyle yapmazsanız Allah ve Resûlü tarafından size savaş açıldığını biliniz. Eğer faizcilikten tövbe ederseniz, sermayeleriniz sizindir. Böylece ne haksızlık eder, ne de haksızlığa uğrarsınız.*" (Bakara, 2/278-279)

Allah faizi yasak ettiği hâlde inat edip o yolda devam eden fert ve toplumların bu davranışı, Allah'a karşı bir harp ilanıdır. Bu ne korkunç bir inhiraftır!

Efendimiz bir hadislerinde "Allah, faiz alana, verene, buna kâtiplik ve şâhitlik yapana lânet etti. Bunlar aynı günahta birbirlerine eşittirler."[87] buyurarak faizle alâkalı olarak dört sınıfın lânete uğrayacağını söyler. Başka bir hadislerinde ise "Faiz olduğunu bildiği hâlde, faizi yiyen, ona vekillik yapan ve yazan kıyamet gününde, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in diliyle lanetlenmiştir."[88] buyururlar.

87 Müslim, *Müsâkât* 105-106; Tirmizî, *Büyû* 2
88 Nesei, *Sünen* 8/147

Burada, işin başından nihayetine kadar faiz ile alâkalı herkesi içine alan bir hüküm tebliğ edilmiş oluyor. Allah Resûlü bunların hepsinin aynı günahta eşit olduğunu ilan etmekle bir büyük günahın önünün alınması gerektiğini hatırlatıyor. Zira bu günahın önü alınmazsa, toplum içinde meydana gelen çalkantıların önünün alınması da mümkün olmayacaktır.

9. Yetim Malını Yemek ve Ona Zulmetmek

Yetim malı yemek, insanları ve toplumları uçurumlara sürükleyen büyük günahlardan birisidir. Dinimiz, yetimlere iyi davranılması, mallarının korunması mevzuuna büyük bir önem vermiş, Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de yirmi bir ayrı yerde yetimlerin haklarının gözetilmesini emretmiştir. O âyetlerden birisinde şöyle buyrulmaktadır: "*Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, aslında karınları dolusu ateş yerler. Onlar, yarın harıl harıl yanan bir ateşe gireceklerdir.*" (Nisa, 4/10)

Yetimlerin ve mallarının korunmasını[89] emreden Cenâb-ı Hak, "*Sakın öksüzü ezme, dilenciyi azarlama...*" (Duhâ, 93/9-10) buyurarak bu konunun ehemmiyetini bir kere daha dile getirmiştir.

Yetim malı yemeyi insanları ve toplumları helâk eden yedi büyük günah içinde sayan[90] Peygamber Efendimiz ise, yetimlere sahip çıkanlara: "Ben ve yetimin işlerini deruhte eden kimse, Cennette şöylece beraber bulunacağız" müjdesini verirken, şehâdet parmağı ile orta parmağını işaret ederek, aralarını ayırmıştır."[91]

Burada hemen şunu ifade edelim ki, yetim malı yemekten maksat, onların haklarını gasp edip yemektir. Yoksa yetim ço-

89 Bkz. En'am, 6/152
90 Bkz.: Buhârî, *Vesaya* 24; Müslim, *Îmân* 145
91 Buhârî, *Talâk* 23; Müslim, *Zühd* 42

cukların bulunduğu bir yere gidildiğinde onların ikramlarını yemek elbette caizdir.

10. Allah'a ve Resûlü'ne Yalan İsnad Etmek

Daha önce de ifade edildiği gibi yalan ve yalan isnadında bulunmak, Rabbimiz'in ve Efendimiz'in yasakladığı çok çirkin bir fiildir. Hele bir kimsenin söylemediği hâlde bir sözü Efendimiz'e isnat etmesi çok ağır bir vebaldir.

Allah Resûlü, "Benim adıma yalan söylemek başkasının adına yalan söylemeye benzemez. Bana kasden yalan nispet eden cehennemdeki yerine hazırlansın."[92] buyurarak bu hakikati dile getirir.

"Uydurduğu şeyleri Allah'a mal edip O'nun adına yalan söyleyen kimselerin kıyamet günü yüzlerinin kapkara kesildiğini görürsün. Allah'a karşı böyle kibirli davrananlar, büyüklük taslayanlar için cehennemde yer mi yok?"[93] âyetinde ifade edilen husus da bunu anlatır.

Efendimiz'e söylemediği bir sözü isnat etme günah olduğu gibi yalan olduğunu bile bile uydurma bir hadisi rivayet etmek, delil olarak kullanmak da günahtır. Nitekim Allah Resûlü, "Mevzu (yani uydurma hadis) olduğunu bildiği hâlde ona sahih diye nakleden kişi o hadisi uydurmuş olanlar gibidir."[94] buyurmuştur.

11. Özürsüz Olarak Ramazanda Bir Gün Bile Oruç Tutmamak

Oruç tutmak, dinimizin beş temel esasından birisidir. Bir müminin, özürsüz olarak Ramazan orucunu terk etmesi büyük bir vebaldir.

92 Buhârî, *Cenaiz* 33; Müslim, *Mukaddime* 4
93 Zümer, 39/60
94 Müslim, Sahih/*Mukaddime*, 1/7

Efendimiz, bir hadislerinde İslâm'ın üç esas üzerine kurulduğunu, bir insanın bu esaslardan birisini terk etmesi durumunda iman çizgisi dışına çıktığını bahseder ve bu üç esası "Allah'tan başka ilâh olmadığına şehâdet etmek, beş vakit namaz ve ramazan orucu" şeklinde sıralar."[95] Başka hadislerde Allah Resûlü, böylesi insanların farz ve nafile olarak yaptıkları ibadetlerin de kabul edilmeyeceğini söyler.[96]

Bazı âlimlerimiz, Ramazan'dan kazaya kalmış orucun ilk fırsatta tutulmayıp geciktirilmesini, kadının kocası evde iken ondan izin almadan ve rızası olmadan nafile oruç tutmasını, bayram ve teşrik günleri oruç tutulması gibi hususları da büyük günahlar içinde saymışlardır.

12. Savaş Meydanından Kaçmak

Vatan savunması esnasında cepheyi terk ederek savaş meydanından kaçma, kişiyi cehenneme sürükleyen büyük bir günahtır. Cenâb-ı Hak, bu hakikati Kur'ân-ı Kerim'de şöyle dile getirir: "*Her kim böyle bir günde, -savaş icabı dönüp hücum etmek için bir tarafa çekilmek veya diğer bir birliğe katılmak gibi taktik bir maksat dışında- düşmana arka çevirirse, Allah'tan bir gazaba uğrar. Onun varacağı yer cehennemdir, o ne kötü bir âkıbettir!*" (Enfal, 8/16)

Dinin her insana yüklediği bazı vazifeler vardır. Bu görevlerden birisi de vatanı korumak, gerektiğinde bu uğurda savaşmaktır. Çünkü din ve namus gibi kutsal değerler, vatan sayesinde ayakta kalabilir. Onun için bir müminin ölmek de dahil olmak üzere vatanı için yapmayacağı hiçbir fedakarlık yoktur.

Bu uğurda ölenlere şehit olur. Şehitlik ise bir mümin ulaşabileceği en yüksek mertebedir. Peygamber Efendimiz, öldük-

95 Heysemi, *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid*, 1/47
96 Münziri, *et-Tergib ve't-Terhîb*, 2/110

ten sonra cennete giren hiçbir kimsenin, bütün dünya kendisine verilecek olsa dahi dünyaya dönmeyi istemeyeceklerini, yalnız şehitlerin, şehitliğin üstünlüğünü gördükleri için dünyaya dönüp de tekrar on defa şehit olmayı arzu edeceklerini haber vermiştir.[97]

Vatanı koruma uğrunda düşmanla savaşıp şehit olmak, ne kadar büyük bir ecirse, savaştan kaçmak da o kadar büyük bir suç ve günahtır. Nitekim Efendimiz büyük günahları sıraladığı bir yerde savaş meydanından kaçmayı büyük günahlar içinde zikretmiştir.[98]

13. Zina Yapmak

Allah Resûlü'nün dilinde yedi büyük günahtan biri olan zina, aralarında meşru bir evlilik bağı bulunmayan kimselerin cinsî münasebette bulunması fiilidir. Zina, ahlakî değerleri yozlaştıran ve insanı bedenî/hayvanî hislerin esiri yapıp aşağılayan çirkin bir davranıştır. Dinimiz, evlenmeyi emrederken zinayı haram kılmıştır.

Cenâb-ı Hak, "S*akın zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, çirkinliği meydanda olan bir hayâsızlıktır, çok kötü bir yoldur.*" (İsra, 17/32) buyururken, "*Allah, fuhşiyatı (hayâsızlığın her çeşidini) yasaklar.*" (Nahl, 16/90) diyerek fuhşa giden yolların hepsini yasaklamıştır.

Peygamber Efendimiz "Müminleri Allah Teâlâ'dan daha çok fenalıklardan koruyan kimse yoktur. Bunun için Allah, açık kapalı fuhşiyatı (zinayı) haram kılmıştır."[99] buyururken bu hakikati ifade etmiştir.

Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de kendisine iman eden mü-

---

97 Buhârî, *Cihad* 21

98 Bkz.: Buhârî, *Vesaya* 24; Müslim, *Îmân* 145

99 Buhârî, *Nikâh* 107

minlerin, haksız yere bir canı öldürmeyeceklerini ve zina yapmayacaklarını, bunları yapanların ise işledikleri günahtan ötürü cezaya maruz kalacaklarını anlatır.[100]

Peygamber Efendimiz bir hadislerinde "Zina eden, zina ettiği vakit mümin olduğu hâlde zina etmez. Hırsızlık yapan mümin olduğu hâlde hırsızlık yapmaz. İçki içen içki içtiği vakit mümin olduğu hâlde içki içmez."[101] buyurur. Hadisin başka bir rivayetinde ise bu ifadelerden sonra "Bunlardan birini yaptığı vakit, İslâm halkasını boynundan çıkarmış olur. Eğer tevbe ederse Allah tevbesini kabul eder."[102] ilavesi vardır.

Zina kapsamında erkeğin kadın ile münâsebette bulunması gibi kadının kadın ile münâsebette bulunması, livata, hayvana varmak gibi hususlar da büyük günahlar arasında sayılmıştır.

14. İdarecinin Halkını Aldatması, Onlara Zulmedip Zorbalık Yapması

İdareci, halkın önünde duran, onları yönetmekle mesul kişidir. Kendisine böylesine ağır bir yük emanet edilen bir idareci, üstlendiği mesuliyetin şuurunda olarak idaresinden sorumlu olduğu halkına adil davranmalı ve onlara zulmetmemelidir. Aksi takdirde onları ahirette büyük bir azap beklemektedir.

"*Sorumlu olanlar, ancak insanlara zulmedenler ve ülkede haksız yere başkalarının hukukuna saldıranlardır. İşte böylelerinin hakkı gayet acı bir azaptır.*" (Şura, 42/42) buyuran Cenâb-ı Hak, başka bir âyet-i kerimede zalimlerin yaptıkları zulümden haberi olduğunu ve onların cezalarını ahirette vereceğini söylemektedir.[103]

---

100 Bkz. Furkan, 25/68

101 Buhârî, *Mezalim* 31; *Eşribe* 1; Müslim, *Îmân* 24

102 Münziri, *et-Tergib ve't-Terhib* 3/269

103 Bkz. İbrahim, 14/42

"Kıyamet günü zulmedenler için çok karanlık olacaktır."[104] ve "İdare ettiği kimseleri aldatan idareci cehennemdedir."[105] buyuran Efendimiz, ümmetin başında bulunan idarecilere şöyle dua eder: "Allah'ım! Ümmetimin yönetimini üstlenip de onlara zorluk çıkaran kimseye sen de zorluk çıkar. Ümmetimin yönetimini üstlenip de onlara yumuşak davrananlara sen de yumuşaklık göster."[106]

Efendimiz'in bu duasından anlaşıldığına göre iyi bir idarecinin en önemli özelliklerinden biri, halkına karşı merhametli olması, kötü bir idarecinin ise halkına kötü davranmasıdır. "Kıyamet gününde insanlarının şiddetli azaba uğratılacak olanları zalim hükümdarlardır."[107] buyuran Allah Resûlü, başka bir hadislerinde idarecilerin ahirette eli boyunlarına bağlı olarak hesaba çekileceklerini, adalet sahibi olanların kurtulacağını, zulmedenlerin ise helak olacağını ifade etmektedir.[108]

Bu günah başlığı altında şu hususlar da büyük günah olarak sayılmıştır: Hıyanette bulunacağını bilerek veya buna kararlı olarak hükümdarlık veya kumandanlık almak, bunu istemek ve bunları bile bile bu mevkie erişebilmek için para harcamak, zalim veya fâsık olan kimsenin Müslümanların idaresini eline alması, iyi adamı görevinden alıp yerine ondan daha düşük olan birisini getirmek, hükümdarın, kumandanın ve kadının maiyetine olan zulüm ve haksızlığı ile önemli ve zaruri olan ihtiyaçlarını görmekten kaçınmaları, hükümdarların, âmirlerin, valilerin ve diğer idarecilerin, Müslüman veya zimmî'ye, malını yemek, dövmek, sövmek ve benzeri şeylerle zulmetmek, mazluma yardım etme imkânları varken onu yüzüstü bırakmak,

104 Buhârî, *Mezalim* 9; Müslim, *Birr* 56
105 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 5/25
106 Müslim, *İmâre* 19; Ayrıca bkz.: Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, 6/93, 258
107 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 3/22, 55
108 Bezzar, *Müsned* 2467

zulümlerine rıza göstermekle zalimlerin yanına girip çıkmak, zulümlerinde onlara yardımcı olmak ve bâtıl ile onlara gammazlık yapmak.

"*Bir de sakın zulmedenlere meyletmeyin, sempati duymayın. Yoksa size ateş dokunur. Aslında sizin Allah'tan başka yardımcınız yoktur. Sonra O'ndan da yardım görmezsiniz.*" (Hud, 11/1) âyet-i kerimesi bu gerçeği dile getirmektedir.

15. Haram Olan İçkiyi (Hamr) İçmek

İçki, bütün kötülüklerin tetikleyicisidir. Rabbimiz insanları birbirine düşüren, ocakları söndüren bu kötü alışkanlığı yasaklayıp haram kılmıştır:

"*Ey iman edenler! Şarap, kumar, putlara kurban kesilen sunaklar, fal okları, şeytana ait murdar işlerden başka bir şey değildir. Bunlardan geri durun ki felah bulasınız! Şarap ve kumarla şeytanın yapmak istediği tek şey, sizin aranıza düşmanlık ve kin salmak, sizi Allah'ı zikretmekten ve namazdan alıkoymaktır. Artık bu habis şeylerden vazgeçtiniz değil mi?*" (Maide, 5/90-91)

İçkinin hafızayı zayıflatması, mikroplara karşı vücudun bekçileri olan akyuvarları öldürmesi, bunun sonucunda vücudun hastalıklara hedef olması, kalp ve mideyi tahrif etmesi gibi pek çok zararları vardır. İçki neticesinde sarhoş olan insan, aklını kaybettiği için bir nevi deli durumuna düşer. İnsanların alayına maruz kalır. İçki arkadaşlıkları, dostlukları bitirir. Kişiyi ibadetten uzaklaştırır.

Maalesef gerek dünyada, gerekse ülkemizde içki tüketimi her geçen gün daha da artmaktadır. Bu artışlarda alkollü içkilerin çok yaygın olan teşvik edici propagandası pek büyük bir rol oynamaktadır. Elbette bunların hepsi yanlıştır ve günahtır.

Hangi adla olursa olsun insana sarhoşluk veren her türlü içki haramdır. Peygamber Efendimiz, "Her sarhoşluk veren şey şaraptır ve her sarhoşluk veren şey haramdır. Bir kimse şarabı dünyada içer de ona devam üzere iken tövbe etmeden ölürse âhirette kevser şarabını içemez."[109] buyurur.

Peygamber Efendimiz başka bir hadislerinde ise, içki içen bir insanın sırtından gömleğini çıkardığı gibi imanının da vücudundan çıkacağını haber verir. [110]

İçki haram olduğu gibi onun ticareti de haramdır ve büyük günahlardandır. Peygamberimiz bir hadislerinde içki konusunda on kişiyi lanetlemiştir: "Sıkan, kendisi için sıkılan, içen, taşıyan, kendisi için taşınan, içiren, satan, parasını yiyen, satın alan ve kendisi için satın alınan..."[111]

Bu günah içinde şu hususları da büyük günah olarak isimlendiren âlimler vardır: Şarap içmek, şaraptan başka içkilerden sarhoş olacak kadar içmek, şafiîler için bir damla da olsa içki içmek, içki için üzüm sıkmak, içki hamallığını yapmak, içki getirecek adam aramak, içki kadehlerini doldurup sunmak, saki aramak, içki alıp satmak, içki alıcısı ve satıcısı aramak, içki parasını yemek, içmek maksadıyla yanında içki bulundurmak.

Haşhaş, keyif verici, uyuşturucu ve sersemletici esrar, eroin, morfin, kokain gibi maddeler içki gibi haramdır. Çünkü bunlar da aklı örter insanın mizacını ifsad eder. Bunları içmek de büyük günahlar içinde mütalaa etildmiştir. Her sarhoş eden şeyin haram olduğu, çoğu sarhoş edenin azının da haram olduğu Efendimiz tarafından ifade edilmiştir.

---

109 Müslim, *Eşribe* 73

110 Münziri, *Tergib ve't-Terhîb* 3/252

111 Tirmizî, *Büyû* 59; İbn Mâce, *Eşribe* 6

16. Kibirlenmek, Kendini Beğenmek, Övünmek

Büyüklenmek, büyüklük taslamak, kendini beğenerek başkalarını aşağılamak manalarına gelen kibir, şeytanın en temel vasıflarından birisidir. Ondaki bu duygudan dolayı şeytan, Hz. Âdem'e secde etmemiştir. Cenâb-ı Hak bu hakikati Kur'ân-ı Kerim'de şöyle anlatır: "*(Hz. Âdem'e) secde etmekten yalnızca İblis kaçındı. Kibirlendi ve kâfirlerden oldu.*" (Bakara, 2/34)

Küfür ve inkârın en önemli sebebi kibirdir. Geçmişe baktığımızda inkâr ve isyan bataklığına sürüklenen kimselerinin ortak özelliklerinin kibir olduğunu görürüz. Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Musa'nın apaçık delilleri karşısında Firavun'un inkâr etmesi.[112] Peygamber Efendimiz döneminde zengin ve ileri gelen insanların inkarcı olmaları[113] hep kibre bağlanır.

"Kalbinde hardal tanesi kadar iman olan hiçbir kimse cehenneme girmez; kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan hiçbir kimse de cennete giremez."[114] buyuran Peygamber Efendimiz, başka bir hadislerinde kendini büyük gören yahut kibirli kibirli yürüyen kimsenin Allah'ın huzuruna, Allah'ın kendisine gazaplanmış olarak çıkacağını buyurur.[115]

Kibir sahibi insanların ahirette, insan şeklinde küçük karıncalar olarak haşredileceklerini ve zilletin her taraflarını kuşatacağını[116] haber veren Efendimiz başka bir hadislerinde ise şöyle buyurur: "Dikkat edin, size cehennem halkını bildireyim. Onlar, katı yürekli, kibirli ve hilekâr, ululuk taslayan kimselerdir."[117]

---

112 Bkz. Yûnus 10/75

113 Bkz. Müddesir, 74/23-24

114 Müslim, *Îmân* 147, 148, 149; Ebû Dâvud, *Libâs* 26; Tirmizî, *Birr* 610; İbn Mâce *Mukaddime* 9; *Zühd*, 16

115 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/118

116 Tirmizî, *Kıyâme* 47; Ahmed b Hanbel, *Müsned* 2/179

117 Buhârî, *Edeb* 61; Müslim, *Cennet* 46

17. Livata

Erkeğin erkeğe cinsel ilişkide bulunması manasına gelen livata, büyük günahlardandır. İnsan şahsiyetine ve haysiyetine yakışmayan bu kötü fiil, Hz. Lut'un (aleyhisselâm) kavminin helak olmasına sebebiyet vermiştir. Onların yaptığı bu edepsizlik Kur'ân-ı Kerim'de şöyle anlatılır: "*Lut'u da hatırla. Hani o, kavmine şöyle demişti: Âlemlerde hiç kimsenin sizden önce yapmadığı bir hayasızlığı mı yapıyorsunuz?*" (Ankebût, 29/28). Kur'ân-ı Kerim'deki değişik âyet-i kerimelerde ise bu kavmin livata günahındaki ısrarlarından dolayı helak edildiği anlatılır.[118]

"Ümmetim için en çok korktuğum, Lût milletinin işi (livata)dir."[119] buyuran Efendimiz, bu çirkin fiili işleyenlere lanet etmiştir.[120]

18. İffetli Kadın veya Erkeğe İftirada Bulunmak

Namuslu bir kadın veya erkeğe zina isnadında bulunmak (kazf) Cenâb-ı Hakk'ın haram kıldığı büyük günahlardandır. Bu konuda Allah Teâlâ, "*Şüphesiz namuslu, kendi hâlinde olan mümin kadınlara (zina iftirası) atanlar, dünyada ve âhirette lanet olunurlar. Onlar için büyük bir azap vardır.*" (Nur, 24/23) buyurmuştur.

Ayrıca Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de iffetli kadınlara zina isnat edip de buna dair dört şahit getiremeyen kimseye seksen değnek vurma ve şahitliklerini ebediyen kabul etmeme yaptırımında bulunmuştur.[121]

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de bir hadis-i şeriflerinde, namuslu kimselere zina isnadında bulunmayı insanı helâka götüren yedi günahtan biri olarak saymıştır.[122]

118 Bkz. A'raf, 7/83-84; Hud, 11/81-83; Kamer, 54/37-39
119 Tirmizî, *Hudûd* 24; İbn Mâce, *Hudûd* 12
120 Tirmizî, *Hudûd* 24
121 Bkz. Nur, 24/4-5
122 Bkz.: Buhârî, *Vesaya* 24; Müslim, *Îmân*, 145

19. Kamu Malından, Ganimetten, Devletten ve Zekâttan Çalmak

Kamuya ait maldan ve zekâttan çalmak da büyük günahlar içinde zikredilmiştir. Cenâb-ı Hak, bu günahı Kur'ân'da şöyle anlatır:

"*Emanete hıyanet etmek, bir peygamberin yapacağı bir iş değildir. Her kim hıyanet edip de ganimetten veya kamuya ait hâsılattan bir şey aşırır, bunu da gizlerse, kıyamet gününe o vebâlini aldığı şeyler, boynuna asılı olarak gelir. Sonra her kişiye kazandığı şeylerin mükâfat veya cezası eksiksiz ödenir Ve onlar asla haksızlığa uğratılmazlar.*" (Âl-i İmran, 3/161)

İnsan, sosyal bir varlıktır. Sosyal bir varlık olan insana toplum halinde yaşamanın sağladığı bir takım haklar ve sorumluluklar vardır. Bu haklara saygı göstermek ve sorumlulukları yerine getirmek her insanın ortak görevidir. Bu haklardan birisi de kamu haklarıdır.

Mesela yaygın olarak yapılan, şahsî çıkarlar uğruna kamunun haklarını ihlal etmek, kamu malını zimmetine geçirmek, kaçak elektrik ve su kullanmak, vergi kaçırmak, görevi kötüye kullanmak, kamu hizmeti verirken insanlar arasında ayırım yapmak gibi hak ihlalleri kamu hakkına girer.

Bir mümin, boynuzsuz koyunun, boynuzlu koyundan hakkını alacağı ahiret gününde zor durumda kalmamak için bilhassa kamu hakları konusunda duyarlı olmalıdır.

Asr-ı saadette Peygamber Efendimiz, İbn Lubeybe ismindeki bir şahsı zekât memuru olarak görevlendirir. Zekât toplama işi bittikten sonra İbn Lubeybe ellerindeki hediyelerle Efendimiz'in huzuruna varır ve "Bunlar sizin, şunlar da bana hediye olarak verildi" der. Bunun üzerine Efendimiz minbere çıkıp şöyle buyurur:

"Zekâtı toplamak için birisini görevlendirdikten sonra bana gelip de: "Bu sizin, şu da bana hediye verildi.' diyor. Doğru olsaydı anne-babasının evinde oturduğunda o hediye kendisine verilir miydi? Allah'a yemin ederim ki her biriniz haksız bir şey alırsa kıyamet gününde Allah'a bu haksız yere aldığı şeyle kavuşacaktır. Bunun için hiçbirinizin boynu üzerinde taşıdığı deve, sığır veya koyunla Allah'ın huzuruna geldiğini görmeyeyim." Daha sonra Efendimiz, ellerini semaya kaldırıp "Allah'ım! Tebliğ ettim mi?' buyurdu.[123]

Konumuza örnek teşkil edecek başka bir hadiseyi Ebû Hureyre Hazretleri anlatıyor:

"Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'le Hayber seferine çıkmıştık. Ganimet olarak altın ve gümüş bulamadık. Ama pek çok eşya, yiyecek ve içecek şeylere el koyduk. Daha sonra bir vadiye indik. Kölesi Resûlullah'ın yanında bulunuyordu. Resûlullah'a bu köleyi Cüzamoğulları'ndan birisi vermişti. Vadiye indiğimiz zaman bu köle devesinin yükünü çözmeye başladı. Bu sırada kendisine bir ok atıldı ve öldü. Bizler: "Ne mutlu ona şehit oldu, ya Resûlullah!" dedik.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Hayır, yemin ederim ki onun üzerindeki elbisesi ateş gibi yanıyor. Çünkü Hayber'de pay edilmeden önce o elbiseyi almıştı." buyurdu.

Bunun üzerine herkes çok korktu ve adamın biri, bir veya iki ayakkabı bağını getirip: "Bunları Hayber günü aldım." dedi de Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Evet, ateşten iki bağ!" buyurdu."[124]

Ayrıca Efendimiz, "Arkadaşınız Allah yolunda hıyanet yaptı." buyurarak Hayber gazvesinde ölen birisinin cenaze nama-

---

123 Buhârî, *Hibe* 16; Müslim, *İmare* 26 (1832)

124 Buhârî, *Meğazi* 36; Müslim, *Îmân* 183 (115)

zını kılmaz. Daha sonra araştırıldığında bu kimsenin habersiz olarak iki dirhemden az değerde dahi olsa Yahudilerden birkaç tane boncuk ganimet aldığı ortaya çıkar.[125]

20. Haksız Yollarla İnsanların Mallarına El Koymak, Haram Yemek, Haram Kazanç

Haksız yollarla insanlarını mallarını gasp edip onları mağdur etme Kur'ân-ı Kerim'de, "*Bir de birbirinizin mallarını haksız yollarla yemeyin. Halkın mallarından bir kısmını, bile bile haksız yere yemek için, rüşvetlerle hâkimlere koşmayın.*" (Bakara, 2/188) âyetiyle yasaklanmıştır. Cenâb-ı Hak, başka bir âyet-i kerimede böylesi insanları ahirette acıklı bir azap beklediğini söyler.[126]

Bir önceki başlıkta da dile getirdiğimiz gibi dinimiz haklar konusunda çok hassas bir tutum sergilemektedir. Kişinin hakkı olmayan bir şeye el koyması, izin almadan arkadaşının malından yararlanması, rüşvet alması, hangi yolla olursa olsun haram kazanç elde etmesi elbette günahtır.

Bir hadislerinde "Kim ki haksız yere arzdan bir karış yer zabtederse, yerin yedi katı halka gibi onun boynuna geçirilir."[127] buyuran Efendimiz, haksız bir şekilde bir kimsenin yerini zapt eden kişinin Allah'ın gazabına uğrayacağını haber verir.[128]

Yusuf b. Esbât'ın şöyle dediği rivayet edilir: Genç insan ibadet ettiği vakit şeytan, yardımcılarına şöyle der: "Onun nereden yediğine bakın. Şayet yediği haram ise onu bırakın, yorulsun, uğraşsın. Haram yiyerek ibadet yapması ona fayda vermez." Bu zatın söylediklerini Efendimiz'in şu sözü teyid eder:

---

125 Ebû Dâvûd, *Cihad* 143 (2710); Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 5/192

126 Bkz. Şûrâ, 42/42

127 Buhârî, *Mezâlim* 14; Müslim, *Müsakat* 142

128 Münziri, *et-Tergib vet-Terhîb* 3/16

"Yediği haram, içtiği haram, giydiği haram olan ve haram ile beslenmiş kişinin duasına nasıl icabet olunur."

Vehb b. Verd ise şöyle der: "Sürekli namaz kılsan, fakat midene girenin haram mı helal mi olduğunu bilmediğini müddetçe namazın sana fayda vermez."

Bu konuda Süfyân es-Sevrî'nin şu sözleri de kayda değerdir: "İbadet yolunda haram mal harcayan, elbiseyi sidikle yıkayıp temizlemeye uğraşan kimse gibidir. Halbuki pis elbiseyi ancak su temizler, günahları da ancak helal mal (ile yapılan hayır ve hasenat) örter."

Bazı âlimler haram mal yiyen insanları şöyle sıralamışlardır: Emanete hiyanet eden, hilebaz, hırsız, faiz yinen, veren, yetim malı yiyen, yalana şehadet etmekle temin ettiği malı yiyen, emanet olarak aldığı bir şeyi inkar eden, rüşvet yiyen, ölçüyü ve tartıyı noksan yapan, sattığı malın ayıbını gizleyen, kumarbaz, büyücü, müneccim, zinakâr, ölüler arkasından para ile ağlayan (nevha-zen), satıcının izni olmadan malının reklamını yapıp sonra gelip ücret isteyen, hür bir adamı satıp parasını yiyen...

21. Hırsızlık Yapmak

Dinimize göre insanın hayatı, ırz ve namusu gibi malı da koruma altına alınmıştır, dokunulmazdır. Dolayısıyla bir insanın malını çalmak, hırsızlık yapmak haram ve günahtır.

Allah Teâlâ, "*Ey müminler! Aranızda karşılıklı rızaya dayanan ticaret olması hali müstesna, mallarınızı bâtıl (haksız ve haram yollar) ile aranızda yemeyin ve kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz Allah size merhamet eder.*" (Nisa, 4/19) buyurarak hırsızlık gibi haksız yoldan mal elde etmeyi yasaklamıştır. Cenâb-ı Hak, başka bir âyet-i kerimede hırsızlık yapanların ellerinin kesilmesini emretmiştir.[129]

[129] Bkz. Maide, 5/38

"Allah şu hırsıza lanet etsin ki, o, bir yumurta çalar da eli kesilir, bir ip çalar da eli kesilir."[130] buyuran Peygamber Efendimiz, başka bir hadislerinde hırsızlık yapan bir insanın kendi kızı dahi olsa ellerini keseceğini söylemiştir.[131]

22. Yol Kesmek

Yol kesip terör havası oluşturmak, eşkıyalık yapmak hem dünyada hem de ahirette cezası olan büyük günahlardandır. Bu hakikat Kur'ân'da şöyle dile getirilir:

"*Allah ve Resûlü'ne savaş açanların, (yol keserek terör eylemi yaparak) yeryüzünü ifsad etmek için koşuşanların cezası; öldürülmeleri veya asılmaları yahut sağ elleri ile sol ayaklarının kesilmesi yahut da bulundukları yerden sürülmelerinden başka bir şey olmaz. Bu onların dünyadaki rüsvaylığıdır. Âhirette ise onlara başkaca müthiş bir ceza vardır. Ancak kendilerini ele geçirmenizden önce tövbe edenler, bu hükmün dışındadır. Biliniz ki Allah gafurdur, rahimdir (affi ve merhameti boldur).*" (Maide, 5/33-34)

Dinimiz, insanların yolunu kesmek suretiyle eşkıyalık yapmaya, terör faaliyetlerine vize vermez. Efendimiz'in ifadesiyle mümin, elinden ve dilinden insanların emin olduğu kimsedir.[132] Dolayısıyla bunun tam tersi hareketler mümine yakışmayan, insanı müminlik çizgisi dışına çıkarabilecek hâl ve tavırlardır.

23. Yalan Yere Yemin Etmek

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de önemsiz bir menfaat karşılığında, Allah'a verdikleri ahdi ve yeminlerini bozanların âhirette hiçbir nasiplerinin olmadığını, onların yüzlerine bak-

---

130 Buhârî, *Hudûd* 7; Müslim, *Hudûd*, 7

131 Buhârî, *Hudûd* 12

132 Tirmizî, *Îmân*, 12

mayıp onları temize çıkarmayacağını ve onlar hakkında çok acı bir azap hazırladığını anlatır.[133]

Yalan yere yemin eden bir insan, Allah'ı yeminine şahit gösterme yoluyla insanları kandırmaktadır. Esasen bu, Allah'ın yüce adını istismar etmedir ve O'na yapılmış bir iftiradır. Allah'a yapılan iftira ise elbette büyük günahlardandır. Bu çok ciddi bir durumdur. Mümin şakayla dahi olsa böylesi bir günahtan uzak durmalıdır.

Peygamber Efendimiz pek çok hadislerinde yalan yere yemin etmenin çok büyük günah olduğunu[134] ifade buyurmuştur. Bir hadislerinde Cenâb-ı Hakk'ın ahiret gününde üç sınıf kimseye rahmet nazarıyla bakmayacağını söyleyerek bu kimseleri şöyle sıralamıştır:

"1. Sadakasıyla minnet eden (başa kakan)

2. Yalan yemin ile malını satan

3. Kibir ve gururdan ötürü eteğini yerlerde sürükleyen."[135]

"Allah'a yemin eden bir kimse, yeminine bir sivrisinek kanadı kadar yalan katarsa, o yemin kıyamete kadar onun kalbinde bir (siyah) nokta teşkil eder."[136] buyuran Efendimiz, Hac'da iken "Her kim din kardeşinin malını elde etmek için yalan yere yemin ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın. Burada bulunanlarınız bulunmayanlarınıza bunu duyursun" buyurmuştur.[137]

Bu günahın içine, şahitlikte yalan yere yemin etmek ile doğru da olsa çok yemin etmeyi ekleyen âlimler de olmuştur.

---

133 Bkz. Al-i İmran, 3/77

134 Bkz.: Buhârî, *Eymân* 15; Müslim, *Îmân* 220

135 Müslim, *Îmân* 171

136 Hakim, *Müstedrek*, 4/327

137 Taberani, *Mucemu'l-Kebir*, 1/275; Hakim, *Müstedrek*, 4/327

Bilerek geçmiş bir şey hakkında yalan söylemek suretiyle yemin etmek demek olan "yemin-i gamûs", şunları da içine alır: Allah adına değil de mesela; peygamber, Kâbe, melekler, semâ, su, hayat, ruh, emanet, sultanın hayatı, sultanın nimeti, falancanın türbesi hakkı için... diye mahlûklar adına ant içmek.

24. Çok Yalan Söylemek, Sözlerinin Çoğu Yalan Olmak

Yalan, bir ahlaki bozulmadır. Toplumları birbirine düşüren, insanları arasındaki bağları koparan büyük bir günahtır. Mümin, kendi aleyhinde bir durum söz konusu olsa bile doğruluktan ayrılmamalı, yalan sözü ağzına almamalıdır. Çocuklar daha küçük yaşlardan itibaren yalandan uzak yetiştirilmelidir. Ayrıca şunu da ifade etmek gerekir ki toplumumuzda yaygın olan kullanılan ve adına “pembe yalanlar” denen sözler de yalandan ibarettir. Yalanın pembesi, mavisi olmaz. Yalan, yalandır ve insanı uçurumlara götüren bir günahtır.

Allah Teâlâ, Kur’ân-ı Kerim’de, yalancı kimseleri iflah etmeyeceğini ifade buyurmuş,[138] yalan söylemeyi âdet hâline getiren kimseler için ise lanette bulunmuştur.[139]

“Yalan, günaha götürür. Günah da cehenneme götürür. Kişi yalan söyleye söyleye Allah katında yalancılardan yazılır’[140] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde ise çok yalan söylemeyi nifak alametlerinden birisi saymıştır.[141]

Müslümana yaraşan dilini tutmaktır. Ancak fayda olan yerde faydalı sözü konuşmalıdır. Susmakta selamet vardır. Efendimiz “Kim ki Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa ya hayır

---

138 Bkz. Mümin, 40/28-29

139 Bkz. Zâriyât, 51/10-11; Al-i İmran, 3/61

140 Buhârî, *Edeb*, 69; *Müslim*, *Birr*, 103, 104

141 Buhârî, *Îmân*, 25; Müslim, *Îmân*, 25

söylesin ya sussun!" buyurarak bu noktaya işaret etmiştir.

Büyüklerden birine insan oğlunda kaç ayıp bulduğu sorulmuş o da şöyle cevap vermiştir: "Sayılamayacak kadar çok. Ben sekiz bin ayıp saydım. Bir haslet de buldum ki insan oğlu eğer onu kullanabilirse bütün ayıpları örtülür. o da dili iyi kullanabilmektir."[142]

25. İntihar Etmek

İntihar, Allah'ın insana emanet olarak verdiği cana kıymaktır. İnsana canı veren Allah olduğu gibi, onu almaya yetkili olan da elbette Allah'tır. O yüzden Cenâb-ı Hak, kişinin kendi canına kıymasını haram kılmıştır.[143]

Peygamber Efendimiz, bir hadislerinde intiharın haram olduğunu şöyle anlatmaktadır: "Sizden önceki ümmetlerden yaralı bir adam vardı. Yarasının acısına dayanamayarak, bir bıçak aldı ve elini kesti. Ancak kan bir türlü kesilmediği için adam öldü. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak; kulum can hakkında benim önüme geçti, ben de ona cenneti haram kıldım, buyurdu."[144]

Hayber Savaşı'da Müslümanlar lehine büyük yararlılık gösteren Kuzman, aldığı yaralara dayanamayıp kendi kılıcıyla intihar ettiği için Efendimiz onun cehennemlik olduğunu söylemiştir.[145]

Hadis-i şeriflerde intihar eden kimse nasıl intihar etmişse ahirette de o şekilde bir cezaya müstahak olacağı anlatılır: "Kim kendisini bıçak gibi keskin bir şeyle öldürürse, cehen-

---

142 Zehebî, *Büyük Günahlar*, (tercüme: Sıdkı Gülle), Bedir Yayınevi, İstanbul 1986, s. 116.

143 Nisa, 4/29

144 Buhârî, *Enbiyâ* 50

145 Buhârî, *Kader* 5, *Rikâk*, 33, *Meğâzî* 38, *Cihâd* 77; Müslim, *Îmân* 179

nem ateşinde kendisine onunla azap edilir.'[146] "(Dünyada ip ve benzeri) şeyle kendisini boğan kimse cehennemde kendisini boğar, dünyada kendisini vuran cehennemde kendisini vurur (azabı böyle olur)."[147]

"Kim kendini bir dağın tepesinden atar da öldürürse cehennem ateşinde de ebedi olarak böyle görür. Kim zehir içerek kendisini öldürürse cehennemde zehir kadehi elinde olduğu hâlde devamlı ceza çeker."[148]

26. İdarecinin ve Hâkimin Adaletsiz Olması, Haksızlık Yapması, Rüşvet Almak

Daha önce idarecinin halkına zulmedip zorbalık yapmasının büyük günahlardan birisi olduğunu söylemiştik. Bununla birlikte idareci ve hüküm verme noktasında bulunan kimselerin adil olmamaları da büyük günahlardandır. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de, "*Ey hâkimler! İnsanlardan korkmayın, Benden korkun. Âyetlerimi az bir menfaat karşılığında satmayın. Kim Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmezse işte onlar tam kâfirdirler.*" (Maide, 5/44) buyurarak hüküm verme konumundaki kişileri adil olmaları noktasında ikaz etmiştir.

"Hükmeden kadıların biri cennette, ikisi cehennemdedir. Hakkı bilip ona uygun karar veren kadı (hâkim) cennettedir. Hakkı bildiği hâlde (kasten) aykırı yönde karar veren hâkim cehennemdedir. Bilmeden hüküm veren hâkim ise (yine) cehennemdedir."[149] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde hüküm verme makamındaki insanların adil olmayıp

---

146 Buhârî, *Cenâiz* 84

147 Buhârî, *Cenâiz* 84

148 Müslim, *Îmân* 175; Tirmizî, *Tıb* 7; Nesâî, *Cenâiz* 68, Dârimi, *Diyât* 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/254, 478

149 Ebû Dâvûd, *Akdıye* 2 (3573)

haksızlık yaptıkları durumda cehenneme gireceklerini ifade buyurmuştur.[150]

Ayrıca "Rüşvet verene de rüşvet alana da Allah lanet etsin."[151] buyuran Efendimiz, adalet dağıtan kimselerin çok sıklıkla karşılaşabilecekleri ve neticesinde kendilerini haksız kararlara itebilecek rüşvet mevzuunda ümmetini ikaz etmiştir.

Adaletli idarecinin kıyamet gününde Allah'ın gölgesi altında gölgeleneceği sahih hadislerle sabittir. Buna karşılık adaletle hükmetmenin zorluğu hakkında âlimlerden rivayet edilen şu sözler kayda değerdir:

Fudayl b. İyaz der ki: "Hâkim olan kimse bir gün hüküm vermeli, bir gün de nefsi için ağlamalıdır."

Mekhûl şöyle der: "Hüküm vermekle (hâkimlik yapmakla) boynumun vurulması arasında bir tercih yapmam istense boynumun vurulmasını tercih ederim."

Eyyûb es-Sahtiyânî ise "Ben halkın en bilgini olarak, hüküm vermekten kaçınan kimseyi buldum." der.

Humus valilerinden biri halife Ömer b. Abdülaziz'e şöyle yazar: "Humus şehri yıkıldı, imara muhtaçtır." Halife şu karşılığı gönderir: "Orayı adaletle imar eyle. Yollarını zulümden temizle! Selamlar..."[152]

27. Deyyusluk, İki Kişi Arasında Bozgunculuk İçin Çalışmak

Deyyus, sorumluluğu altında bulunan kimselerin zina etmesine razı olan, eşini veya yakınlarını hayâsızlığa, fuhşa düşmelerine engel olmayıp göz yuman, onların ırzlarını korumayan veya

---

[150] Hâkim, *Müstedrek* 4/90-91

[151] İbn Mâce, *Ahkam* 2 (2313)

[152] Zehebî, *Büyük Günahlar*, s. 117, 118.

onları bizzat namussuzluğa iten kişiye denir. "Üç kimse vardır ki, bunlar cennete giremez: Anne ve babasına âsi olan, deyyus ve kendini erkeklere benzeten kadın."[153] buyuran Peygamber Efendimiz, başka bir hadislerinde ise Allah Teâlâ'nın cennete girmelerini haram kıldığı kişiler arasında ailesinin iffetsizliğini bildiği hâlde ses çıkarmayan deyyusları da saymıştır."[154]

Benzer hadislerden yola çıkan alimler, iki kişi arasında bozgunculuk için çalışan kimsenin de aynı günahı irtikap etmiş olacağını söylerler.[155]

28. Karşı Cinse Özenmek (Erkeğin Kadına Kadının da Erkeğe Benzemesi)

Bir kadının erkeğe veya erkeğin kadına özenip giyiminde kuşamında, tavır ve davranışlarında ona benzemeye çalışması, kişiyi Cenâb-ı Hakk'ın lanetine iten kötü bir davranıştır.

İbn Abbas Hazretleri, Peygamber Efendimiz'in karşı cinse özenenleri lanet ettiğini haber vermektedir.[156] Başka bir hadislerinde ise Efendimiz, erkek elbisesi giyen kadına, kadın elbisesi giyen erkeğe lanet etmiştir.[157]

29. Hulle Yapmak ve Yaptırmak

Hulle, üç talak ile boşanan bir kadının, kendisini boşayan kocasına dönebilmesi ve tekrar ona helal olması için iddetinin bitiminden sonra ikinci bir kocayla, boşanmak niyetiyle evlenmesi ve onunla zifafa girdikten sonra ikinci erkeğin de onu boşamasıyla tekrar boşanma iddeti bekleyerek evvelki kocasına dönmesidir.

---

153 Nesaî, *Zekât* 69; İbn Hibban, *Sahih* 3/220; Münziri, *et-Tergîb ve't-Terhib* 3/106

154 Münzirî, *et-Tergîb ve't-Terhib* 3/327

155 Bkz.: Zehebî, *el-Kebâir* s. 189

156 Buhârî, *Libas* 59 (5546); Tirmizî, *Edeb* 34 (2784)

157 Ebû Dâvûd, *Libas* 31 (4098)

Peygamber Efendimiz bu uygulamayla alakalı, "Muhallil ve muhallelun leh'e lanet olsun."[158] buyurmuştur.

Hadiste geçen muhallil ifadesi, boşanmış bir kadını, tekrar eski kocasıyla evlenebilmesi için sırf bu maksatla nikâhına alan, muhallelun leh ise boşadığı karısını tekrar alabilmek için karısının başkasıyla böyle bir evlilik yapmasını kabul eden kimse manasına gelir.

30. Ölü Eti, Leş, Kan ve Domuz Eti Yemek

Ölü eti, leş, kan ve domuz eti yemek, "*De ki: Bana vahyolunanlar içinde, bu haram dediklerinizin, yemek isteyen kimseye haram kılındığını görmüyorum. Ancak leş, yahut akıtılmış kan, yahut pis olduğunda hiç şüphe olmayan domuz eti veya Allah yolundan çıkarak Allah'tan başkası adına kesilen hayvan olursa başka (bunlar haramdır).*" (En'am, 6/145) âyet-i kerimesiyle haram kılınmıştır. Çünkü insan Allah'ın mükerrem kuludur. Ölü eti yeme mükerrem yaratılan insanın fıtratına ters bir durumdur.

Ayrıca Kur'ân-ı Kerim'de başka âyetlerde de açık bir şekilde leşin, kanın ve domuz etinin haram kılındığı anlatılır.[159]

O yüzden mümin domuz etinden de uzak durmalı. Domuz katkılı ürünlerin oldukça yaygın bir şekilde kullanıldığı günümüzde daha dikkatli olunmalı, bilinmedik ürünler tüketilmemeli, mutlaka bir bilene danışılmalıdır.

31. İdrardan Sakınmamak

Dinimizde imandan sonra en büyük hakikat olan namazın farzlarından bir tanesi necasetten taharettir. Necasetten taharet, namaz kılınan yerde ve bir de kişinin üzerinde namaza engel olacak herhangi bir pisliğin bulunmaması demektir.

---

158 Ebû Dâvûd, *Nikâh* 16; Tirmizî, *Nikâh* 27

159 Bkz. Bakara, 2/173; Maide, 5/3; Nahl, 16/115

Allah Teâlâ, "*Ey örtüye bürünen! Kalk da (insanları) uyar. Rabbinin büyüklüğünü an. Elbiseni tertemiz tut.*" (Müddessir, 74/1-4) âyetiyle Efendimiz'e tebliğ etme emrini verirken aynı zamanda elbisesini de temiz tutmasını istemiştir.

Tefsir âlimleri, bu âyeti tefsir ederken "Elbiseni tertemiz tut!" cümlesini, "Necasetten iyi korun. Zira taharetsiz namaz sahih olmaz. O, namaz için farz, namaz dışında ise, sünnettir" şeklinde anlamışlardır.[160]

"Kabir azabının çoğu, idrardandır."[161] buyuran Efendimiz, ümmetini idrardan sakındırmıştır. Çünkü idrar necistir, elbiseye bulaşması durumunda namaza manidir.

Peygamber Efendimiz, iki kabrin yanından geçerken, "Dikkat edin, bunlar muhakkak azap görüyorlar. Hem de büyük bir şeyden dolayı azap görmüyorlar. Bunlardan biri koğuculuk (dedikodu) yapardı; diğeri de bevlinden (idrarından) korunmazdı."[162] buyurmuş ve idrar sıçramasından kaçınılması gerektiğini söylemiştir.

32. Haraç Toplamak (Meks)

Haraç, insanlara zulmederek onlardan haksız yere paralarını almaktır. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerimde "*Sorumlu olanlar, ancak insanlara zulmedenler ve ülkede haksız yere başkalarının hukukuna saldıranlardır. İşte böylelerinin hakkı gayet acı bir azaptır.*" (Şûrâ, 42/42) buyurarak bu işin çirkinliğini anlatmıştır.

Peygamber Efendimiz de "Cennete meks sahibi girmeyecektir!"[163] buyurmuştur.

Haraç alarak insanların hukukuna saldıran kimseler, yol

---

160 el-Beyzâvî, *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl* 2/285
161 İbn Mâce, *Tahâre* 36
162 Müslim, *Tahâre* 34
163 Ebû Dâvûd, *Harac* 7

kesen eşkiyalar gibidir ve hırsızdan daha kötüdür. Haracı toplayan, kâtipliğini ve şahitliğini yapanların hepsi aynı günaha ortaktır.

33. Riyakârlık Yapmak, Gösteriş, İkiyüzlülük

Riya, insanın hâl ve hareketlerinde gösterişe girmesi, bir işi Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmak için değil de insanların beğenisi için yapmasıdır. Böylesi kimselere riyakâr denir.

Riyanın her çeşidi elbette hoş değildir. Ancak bilhassa ibadetlerde riyakârlık yapmak büyük bir yanlıştır. Çünkü insanların beğenisini kazanmak için yapılan ibadetler kişiyi rıza dairesi dışına iter.

Cenâb-ı Hak böyle yapılan ibadetlerin kendi katında bir kıymeti olmadığını ifade eder: "*Ey iman edenler! Sadakalarınızı, insanlara gösteriş için malını harcayan, Allah'a ve âhiret gününe inanmayan kimse gibi başa kakmak ve eziyet etmek suretiyle boşa çıkarmayın. Çünkü onun bu gösterişinin hâli, üzerinde az bir toprak bulunan bir kaya parçasının hâline benzer ki, ona şiddetli bir yağmur isabet edince üzerindeki toprağı temizleyip kendisini katı bir taş hâlinde bırakır.*" (Bakara, 2/264) Başka bir âyet-i kerimede Allah Teâlâ, riyakârlığın münafıklık vasfı olduğunu belirtir.[164]

Ümmeti hakkında en çok korktuğu şeyin riya olduğunu[165] söyleyen Efendimiz, "Her kim duyulsun diye bir iş işlerse, Allah onun kıymetsizliğini duyurur. Her kim gösteriş olsun diye bir iş yaparsa, Allah da onun gösteriş yapmasını ve değersizliğini ortaya çıkarır."[166] buyurarak riya ile yapılan amellerin boşa gideceğini ifade etmiştir. Başka bir hadislerinde ise gösteriş

---

[164] Bkz. Nisa, 4/142

[165] Tirmizî, *Hudûd* 24

[166] Müslim, *Zühd* 38

için oruç tutan, namaz kılan, sadaka veren kimsenin Allah'a şirk koştuğunu söylemiştir.[167]

Bize riyanın ne büyük günah olduğunu açıkça anlatan şu hadis ne ibret vericidir: "Cehennemde öyle bir dere var ki, cehennem günde dörtyüz defa onun şerrinden Allah'a sığınır. Burası riyakâr hafızlar, gösteriş için sadaka verenler, gösteriş için hacca gidenler ve gösteriş için Allah yoluna çıkanlar için hazırlanmıştır."[168]

34. Allah ve Resûlüne İhanet Etmek, Emanete Hiyanet

Allah ve Resûlü'ne ihanet etmek büyük günahlar içinde sayılmıştır. Konuyla alakalı âyet-i kerimede Cenâb-ı Hak şöyle buyurur: "*Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne hıyanet etmeyin, bile bile aranızdaki emanetlerinize de hıyanet etmeyin!*" (Enfal, 8/27)

Allah Resülü'nün bize bıraktığı emanet, Allah'ın ve Efendimiz'in adının dünyanın dört bir tarafına yayılması ameliyesidir. Yani irşad ve tebliğdir. Mümin, bu emaneti canından aziz bilmeli, ona yüz çevirmek suretiyle Efendiler Efendisine'ni ihanet etmemeli, onun adını duyurmak için cehd ve gayret göstermeli ve son nefesine kadar sünnet yörüngeli bir hayat yaşamalıdır.

Esasen emanet, müminlerin vasfıdır.[169] Peygamber Efendimiz, emânete ihânetin münâfıkların alâmetlerinden olduğunu,[170] emaneti olmayanın (emanete hiyanet edenin) imanının olmadığını[171] söylemiştir.

167 Bkz.: Münziri, *et-Tergib ve't-Terhib* 1, 32
168 Heysemi, *Mecmau'z-Zevâid ve Menbaul-Fevaid* 10/222
169 Bkz. Müminûn, 23/8
170 Buhârî, *İmân* 64; Müslim, *İmân* 106
171 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 3/135; Ayrıca bkz.: *et-Tergib ve't-Terhib* 4/11

Başka hadislerinde müminde hıyanet gibi bir ahlâkî kusurun bulunmaması gerektiğini ifade etmiş, "Benim için altı şeye söz verin, size cenneti söz vereyim: Biriniz konuştuğu vakit yalan söylemesin, bir vaatte bulunduğunuzda sözünden dönmesin, kendisine bir şey emânet edildiğinde hıyanet etmesin. Gözünüzü yumun, elinizi çekin, iffet ve namusunuzu koruyun."[172] buyurarak emanete hıyanet etmeme noktasında bizlerden söz almıştır.

35. İlmi Gizlemek ve Sadece Dünya İçin Öğrenmek

İlim, bütün insanların ortak malıdır. İnsanların umum faydası noktasında bilgisi olan bir kimse onu diğer insanlarla paylaşmalıdır. Peygamber Efendimiz "Kim ki bir ilimden sorulur da onu ketmeder (bilmiyorum der)se kıyamet günü ağzına ateşten bir gem vurulur."[173] buyurarak ilmi gizlemenin yanlışlığına işaret etmiştir.

Başka bir hadislerinde ise Efendimiz, ilim öğrenip de onu başkalarına anlatmayan bir kimsenin, servet edinip de ondan (Allah yolunda) infak etmeyen kimse gibi olduğunu söylemiştir.[174]

İlmi gizlemek büyük günah olduğu gibi ilmi sadece dünya için öğrenip dünyalık menfaatler için kullanmak da büyük günahtır. "*Allah'ın indirdiği kitaptan bir şey gizleyip onu birkaç paraya satanlar var ya, işte onlar karınlarına ateşten başka bir şey doldurmazlar. Kıyamet günü Allah onlarla konuşmaz ve onları temize çıkarmaz. Onlara son derece acı bir azap vardır.*" (Bakara, 2/174) âyet-i kerimesi bu hakikati dile getirmektedir.

Peygamber Efendimiz de kendisiyle Allah rızası aranan bir

---

172 Münziri, *et-Tergib ve't-Terhib* 3/588

173 Ebû Davûd, *İlim* 9; İbn Mâce, *Îmân* 24; Tirmizî, *İlim* 3

174 Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid* 1/164

ilmi, dünyalık için öğrenen kimsenin, kıyamet günü cennet kokusu alamayacağını söylemiştir.[175] Efendimiz başka bir hadislerinde âlimlere üstünlük taslamak veya sefihlerle mücadele etmek veya insanları kendisine çevirmek için ilim öğrenen kimsenin cehennemlik olacağını ifade buyurmuştur.[176]

Konuyla ilgili Hilal b. Ala şöyle söylemektedir: "İlim öğrenmek zor, muhafazası çok zor, onunla amel ise korumaktan daha zor, ondan kurtulup selamete çıkmak ise gereğiyle amelden çok daha zordur."

36. İyiliği Başa Kakmak

İyilik yapmak, Kur'ân ve sünnette övgüye mazhar olan güzel davranışlardan biridir. Kişi bu vazifeyi yaparken de başa kakarak yapmamalı, karşı tarafı rencide etmemelidir. Çünkü verdiği para veya mal onun değil, ihtiyaç sahibinindir. Yani o, muhatabına borcunu iade etmektedir.

Bu husus bir âyet-i kerimede şöyle dile getirilmektedir:

"*Ey iman edenler! Sadaka verdiğiniz kimselere minnet etmek, incitmek sûretiyle o sadakalarınızı boşa çıkarmayın. Allah'a da âhirete de inanmadığı hâlde sırf insanlara gösteriş yapmak için malını harcayan kimsenin durumuna düşmeyin. Onun durumu, üzerinde toprak bulunan kaygan bir kayaya benzer ki, şiddetli bir yağmur olur olmaz toprağı kayıverir, cascavlak kalır. Öyleleri işledikleri hiçbir şeyden sevap ve mükâfat elde edemezler. Zira Allah inkârcılar gürûhunu hidayet etmez, emellerine kavuşturmaz.*" (Bakara, 2/264)

Minnet ve başa kakma sadakanın sevabını azaltır, hatta yok eder. Bir kimsenin iyilik yaparken minnet etmesi sadaka ve zekâtın ruhuna da aykırıdır. Peygamber Efendimiz bir hadisle-

---

175 Ebû Davûd, *İlim* 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/338

176 Tirmizî, *İlim* 6; İbn Mâce, *Îmân* 23

rinde başa kakarak yardım yapan kimsenin ahirette azaba müstahak olacağını ifade buyurmuştur.[177]

"Anne ve babasına âsi olan, sadaka verdiği adamı minneti altına alan ve devamlı içki içen cennete giremez."[178] buyuran Efendimiz, minnet edilerek yapılan hayırların ne büyük günah olduğunu başka bir hadislerinde şöyle anlatır:

"Üç sınıf insan var ki, Allah Teâlâ kıyamet günü onlarla konuşmadığı gibi, onlara rahmet nazarı ile bakmaz ve onları tezkiye etmez, onlar için elim bir azâb vardır. Bunlar: Elbisesini sürüyerek kibirli kibirli yürüyen, verdiği şeylerden dolayı insanları minnet altında bırakan ve malını yalan yemin ile satandır.[179]

İmam-ı Şafiî bir şiirinde şunları söylemektedir: "Sana yaptığı iyiliği başa kakan kimsenin minnetini yüklenme. Nefsin için ezelde takdîr edilen nasibini tercih et. Sabret. Çünkü sabır kalkandır. Yapılan iyilikleri başa kakmanın gönüller üzerinde açtıkları yara, mızrakların delmesinden daha yamandır."[180]

37. Kaderi Yalanlamak ve İnkâr Etmek

Kader, sonsuz ilme sahip, geçmiş, hâl (içinde bulunulan zaman) ve geleceği bir nokta gibi görüp, bilen ve kendisi için geçmiş, hâl ve gelecek diye hiçbir şey söz konusu olmayan Cenâb-ı Hakk'ın bütün kâinatı ilmî vücutlarıyla plânlayıp programlaması, ezel ebed çizgisi üzerinde olmuş ve olacak, iyi- kötü her şeyin oluş zamanını, yerini ve her türlü özelliklerini alîm sıfatıyla bilmesi, iradesiyle takdir ve tespit etmesidir. Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de her şeyi önceden tespit edilmiş bir kaderle yarattığını anlatır.[181]

177 *Sahihu Müslim*, 1/102; *Sünenü't-Tirmizî*, 3/507

178 Nesai, *Eşribe* 46

179 Müslim, *Îmân* 171; Ebû Dâvûd, *Libas* 28; Tirmizî, *Büyû*, 5

180 Zehebî, *Büyük Günahlar*, s. 137.

181 Kamer, 68/49; Saffat, 37/96

Kadere iman, iman şartlarındandır. Dolayısıyla kaderi yalanlamak onu inkâr etmek insanı din dışına çıkarır. Nitekim Efendimiz, "Anne-babasına eziyet eden, kadere inanmayan ve içki müptelası cennete giremez."[182] buyurmuştur.

Mümin, kaderi inkâr etmemeli, aynı zamanda "Allah'ım neydi günahım" tarzı ifadelerle kaderi tenkit edici sözlerden de uzak durmalıdır.

38. Başkalarının Söz ve Sırlarını Öğrenmeye Çalışmak

Dini literatürde bu fiilin adı tecessüstür. Tecessüs, herhangi bir şeyin iç yüzünü, sır tarafını araştırmadır. Cenâb-ı Hak, "*Ey iman edenler! Zandan çok sakının. Çünkü zanların bir kısmı günahtır. Birbirinizin gizli hâllerini araştırmayın. Kiminiz kiminizi gıybet etmesin. Hiç sizden biriniz ölmüş kardeşinin cesedini dişlemekten hoşlanır mı? İşte bundan hemen tiksindiniz! Öyleyse Allah'ın azabından korkun da bu çirkin işten kendinizi koruyun. Allah tevvabdır, rahîmdir.*" (Hucurat, 49/12) buyurarak bu çirkin davranıştan uzak durmamızı istemektedir.

İnsanların kusurlarını araştırma, ayıplarını açığa çıkarma kişideki hamlığı gösteren kötü bir ahlaktır. Cenab-ı Hak, böylesi bir ameli haram kılmıştır. İnsanların kusurlarını araştıran bir kimse kendi kusurlarını göremez. Toplumda fitne unsuru olur.

Peygamber Efendimiz de başkalarının kusurlarıyla uğraşmayı men etmiş, tecessüsün zararlı ve kötü bir davranış olduğunu ifade buyurmuştur: "Zandan kaçının. Çünkü zan, sözlerin en yalanıdır. Tecessüste bulunmayın, birbirinizin içyüzünü araştırmayın, birbirinizin sözlerine kulak kabartmayın, birbirinizle yarışmayın, birbirinizi çekememezlik etmeyin, birbiri-

182 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 6/441

nize karşı buğz etmeyin, birbirinize sırtınızı dönmeyin ve ey Allah'ın kulları kardeşler olun."[183]

İnsanların ayıplarının peşine düşen kimsenin fesada uğrayacağını[184] ifade buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde başkalarının konuşmalarını karşı taraf istemediği hâlde dinleyen kimsenin ahirette kulaklarına eritilmiş kurşun döküleceğini söylemiştir.[185]

"Ey dili ile inanıp, iman kalbine işlemeyenler topluluğu, Müslümanları gıybet etmeyiniz. Onların ayıplarını araştırmayınız. Kim onların ayıplarını araştırırsa Allah da onların ayıplarını araştırır. Allah kimin ayıbını araştırırsa onun evinin içinde dahi ayıbını açar perişan eder"[186] hadisi ise konuyla alakalı Efendimiz'in başka bir ikazlarıdır.

39. Lanet Etmek, Sövmek

Lanet edip beddua etme, sövme, kişiyi Allah'ın rahmetinden uzaklaştıran günahlardandır. Peygamber Efendimiz bir hadislerinde "Mümine lanet etmek onu öldürmek gibidir."[187] buyurarak bu fiilin ne kadar büyük bir günah olduğunu ifade etmiştir.

Bir müminin ağzına lanet dolu ifadeler, sövmeler yakışmaz. Efendimiz bir hadislerinde Müslüman bir kimseye sövmenin fâsıklık olduğunu söylemiştir.[188] Mümin, güzel huylu, temiz sözlü insandır. Nitekim başka bir hadislerinde Peygamber Efendimiz, müminin ayıplayıcı, lanetçi, kötü sözlü ve çirkef olamayacağını[189] ifade buyurmuştur.

---

183 İbn Kesir, *Tefsir* 7/357

184 İbn Kesir, *Tefsir*, 7/358

185 Buhârî, *Tabir* 45. Ayrıca bkz.: Ebû Dâvûd, *Edeb* 88; Tirmizî, *Rüyâ* 8; İbni Mâce, *Rüyâ* 8

186 Ebû Davûd, *Edeb*, 40; Ayrıca bkz.: Tirmizî, *Birr*, 84

187 Buhârî, *Edeb* 73; Müslim, *Îmân* 110

188 Buhârî, *Îmân* 35; Müslim, *Îmân* 116

189 Buhârî, *Edeb* 44; Hakim, *Müstedrek*, 1/110

40. Sözünde Durmamak, Ahde Vefasızlık

Verdiği sözde durma, ahde vefa gösterme müminlik vasıflarıdır. Kur'ân-ı Kerim'de bizden verdiğimiz söz ve ahitleri yerine getirmemizi isteyen[190] Rabbimiz, başka bir âyet-i kerimede sözünde durmayı cennetlik insanların vasıfları arasında saymıştır.[191]

Konuyla alakalı bir diğer âyet-i kerimede Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır:

"*Bir de sözleşme yaptığınızda Allah'ın huzurunda verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah'ı kefil ederek bağlandığınız yeminleri te'kid ettikten sonra bozmayın. Hiç şüphe yok ki Allah yaptığınız her şeyi bilir.*" (Nahl, 16/91)

Mümin, sözünün eri insandır. O, kimseyi aldatmadığı gibi aynı zamanda aldanmaz da. Söz verdiği zaman mutlaka sözünde durur. Çünkü sözünde durmak bir mümin vasfıdır. Günümüzde maalesef pek çok güzel ahlakımız değişik sebeplerden dolayı terk edildiği gibi sözünde durmak da terk edilmeye yüz tutmuştur. Sözünde durmak bir güvenirlilik göstergesidir. Mümin ise kendisine güven duyulan insandır.

Bir hadislerinde sözünde durmamayı münafıklık alametlerinden birisi[192] sayan Efendimiz başka bir hadislerinde şöyle buyurmaktadır:

"Allah Teâlâ buyuruyor: "Üç sınıf insan vardır ki kıyamet gününde ben bunların hasmıyım: Bana yemin eder de sonra ahdini bozar. Hür bir insanı köle diye satar da onun parasını yer. Bir işçi tutar, onu çalıştırır da ücretini vermez.[193]

---

190 Bkz. İsra, 17/34; Maide, 5/1

191 Bkz. İnsan, 76/7

192 Buhârî, *İmân* 23; Müslim, *Îmân* 106

193 Buhârî, *Büyû*, 106; İbn Mâce, *Rühûn* 4

41. Kâhin, Büyücü ve Müneccimi Tasdik Etmek

Şüphesiz ki gaybı Allah'tan başka kimse bilemez.[194] Cenâb-ı Hak kendi dilediği kimseler dışında gaybın anahtarlarını kimseye vermemiştir.[195] Kahin, büyücü veya medyum, adı ne olursa olsun ve bu iş hangi metotlarla yapılırsa yapılsın insanlara gaybdan haber verme büyük günahtır. Onların verdiği bilgileri tasdik etmek de aynı şekilde büyük günahlar içinde mütalaa edilmiştir.

"Büyücüye gidip onların sözlerine inanan kimse bizden değildir' buyuran Efendimiz, "Her kim kâhine gidip söylediğine inanırsa, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) üzerine indirilmiş olan (Kur'ân) ı inkâr etmiş olur." ifadeleriyle de meselenin ciddiyetini ortaya koymuştur.[196]

Ayrıca başka bir hadislerinde "Her kim kâhine gelir de ondan bir şey sorarsa kırk gün tevbesi kabul edilmez. Şayet kâhinin söylediğine inanacak olursa kâfir olur."[197] buyuran Efendimiz, gayet açık bir şekilde kahin, büyücü veya medyuma gitmeyi, onların sözlerini tasdik etmeyi yasaklamıştır.

42. Kadının Kocasına Haksız Yere Huysuzluk Yapması (Nüşûz)

Sağlıklı bir evlilikte eşlerin uyum içinde olmaları gerekir. Kadın ve erkek, her ikisinin de kendilerine ait görevleri vardır. Bu görevlerin yerine getirilmemesi veya ihmal edilmesi durumunda evlilik müessesesi çatırdar. O yüzden Cenâb-ı Hak tedib maksatlı bazı yaptırımlarda bulunulmasını istemiştir. âyet-i kerimede şöyle buyrulur:

"*Kocalar eşleri üzerinde yönetici ve koruyucudurlar. Bunun*

194 Bkz. Neml, 27/65
195 Bkz. Cin, 72/26-28
196 İbn Mâce, *Tahare*, 122; Ayrıca bkz.: Münziri, *et-Tergib ve't-Terhib*, 4/33
197 Taberani, *Mucemu'l-Kebir*, 22/69; Ayrıca bkz.: *et-Tergîb ve't-Terhib*, 4/35

sebebi, Allah'ın bazı insanlara bazılarından daha fazla nimet vermesi ve bir de kocalarının mehir verme, evin masraflarını yüklenmeleri gibi malî yükümlülükleridir. O hâlde iyi kadınlar: itaatli olan ve Allah kendi haklarını nasıl korudu ise, kocalarının yokluğunda, onların hukuklarını koruyan kadınlardır. Dik başlılığından yıldığınız kadınlara gelince: Onlara evvela öğüt verin, vazgeçmezlerse yatakta yalnız bırakın ve bunlarla da yola gelmezlerse onları hafifçe dövün. Şayet size itaat ederlerse, onlara yüklenmek için bir sebep aramayın. Unutmayın ki üstünüzde çok yüce ve büyük olan Allah vardır." (Nisa, 4/34)

Burada aile yapısını kurtarmaya yönelik üç aşamalık, tabiri caizse, bir gönül kazanma operasyonu söz konusudur. Birinci aşamada ikna yoluna gidilip hanıma nasihat edilir. Bundan bir sonuç alınmazsa yatağında yalnız bırakılır. Bunda bir fayda elde edilemezse son olarak bir çeşit disiplin cezası olarak bedeninde iz bırakmayacak şekilde tedip edilir.

Peygamber Efendimiz de pek çok hadislerinde kadınlardan kocalarına karşı geçimsizlik ve huysuzlukta bulunmamalarını istemiş[198], bir kadının kocasının yatağını terk ederek gecelemesi durumunda meleklerin sabaha kadar o kadına lanet edeceklerini ifade buyurmuştur.[199]

Erkeğin kadın haklarından birine mani olması, kocasının izniyle de olsa kadının süslenip koku sürünerek evden çıkması, evin yıkılması veya kendisine fenalık gelmesi gibi bir tehlike olmadan veya kocasının öğretemeyeceği dinî bir meseleyi öğrenmek gibi şer'î bir zaruret bulunmadan kocasının izni olmaksızın kadının evinden çıkması gibi hususlar da bu başlık altında büyük günahlar içinde zikredilmiştir.

---

198 Nesai, *İşretu'n-Nisa* 46

199 Buhârî, *Bed'u'l-Halk* 7; Müslim, *Nikâh* 120 (1436)

43. Akrabaların Hakkını Gözetmemek, Onlarla İlişkiyi Kesmek

Akrabalara iyilikte ve yardımda bulunma, onlarla ilişkiyi kesmeyerek akrabalık bağlarını güçlendirip koruma Rabbimizin çok ehemmiyet verdiği bir konudur. Konuyla alakalı âyet-i kerimede şöyle buyrulur:

"*Adını anıp Kendisini vesile ederek birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a saygısızlık etmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakınınız.*" (Nisâ, 4/1)

Maalesef günümüzde yeni yetişen nesiller, amca, teyze, dayı, hala sevgisi ve ilgisi görmeden yetişiyor. Halbuki dinimiz akraba ilişkilerinin sıkı tutulması ve kesinlikle ihmal edilmemesi üzerinde çok ciddi olarak duruyor. Dini literatürümüzde sıla-i rahim denilen akrabalarla ilişkileri sıkı tutmak, dinimizin, toplumu bir kalabalıklar yığını olmak yerine, bir aileye dönüştüren çok hayatî prensiplerinden birisidir.

Sıla-i rahim, akrabalar arasındaki sevgi bağlarını güçlendirir. Muhabbeti artırır. İnsanlar arasındaki dargınlıkları ortadan kaldırır. Birbirine bağlılığı artırır. İnsanları yalnızlıktan, içine kapanmaktan korur. Maddi veya manevi sıkıntıların çözümü adına birlikte çareler bulunmasına vesile olur. Bu sayede hem kendiyle hem de toplumla barışık bir insan ortaya çıkmış olur.

Bizlerden akraba haklarını gözetmemizi, onlarla sıkı ilişkiler içinde olmamızı isteyen[200] Peygamber Efendimiz de bir hadislerinde akrabalık ilişkilerini kesen kimselerin cennete giremeyeceğini söylemiştir.[201]

Efendimiz başka bir hadislerinde şöyle buyurur: "Rahm (akraba ve yakınlarla ilgilenmek demektir) Arş'a asılıdır. O,

---

200 Buhârî, *İlim*, 37, *Edeb*, 12; Müslim, *İmam* 74-77

201 Buhârî, *İlim*, 37, *Edeb*, 11; Müslim, *Birr* 18

şöyle der: “Beni gözetene Allah rahmet etsin. Beni terk edene de Allah rahmetini kessin.”[202]

Sahabeden Hz. Abdurrahman b. Avf (radıyallahu anh) anlatır: “Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)’in şöyle buyurduğunu işittik: “Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: Ben Allah’ım, ben Rahmân’im. Rahm’i yarattım ve ona ismimden isim verdim. Onu görüp gözetene rahmet ederim, onunla ilgisini kesenden rahmetimi keserim.”[203]

44. Resim Yapmak

Tevhid dini olan İslâm, o dönemde çok yaygın bir inanç şekli olan putperestliği ortadan kaldırmıştır. Putperestliğin özünde resim ve heykele tâzim ve tapınma inancı vardır. Efendimiz’in sözlerinden hareketle İslâm uleması resme tavır almışlar, resim yapmayı büyük günahlar içinde zikretmişlerdir. Fakat bu arada bazı âlimlerimizin tabiat ve mücerred resimlerin çizilmesinin mubah olduğunu ifade ettiklerini de hatırlatmak gerekir.

Efendimiz’in konuyla alakalı bazı sözleri şunlardır:

Hz. Âişe’nin naklettiğine göre Peygamber Efendimiz, evinde üzerinde salîb (Îsâ’nın çarmıha geriliş sahnesini tasvir eden resim) bulunan her şeyi kırmıştır.[204]

“Kıyamet gününde en şiddetli azaba mâruz kalacak olanlar musavvirlerdir.” “Bu sûretleri yapanlara kıyamet gününde “Yarattıklarınıza can verin’ denilerek azap edilecektir.”[205]

Hz. Âişe validemiz bir defasında üzerinde (hayvan) resimleri bulunan bir minder alır. Peygamber Efendimiz bunu görün-

---

202 Müslim, *Birr*, 17 (2555); Ebû Dâvûd, *Salat* 94
203 Bkz.: *et-Tergib ve’t-Terhib* 3/338
204 Buhârî, *Libâs* 90
205 Buhârî, *Libâs* 89

ce kapının önünde bekleyerek içeri girmez. Hz. Âişe, Resûl-i Ekrem'in yüzünde hoşnutsuzluk işaretlerini görünce, "Yâ Resûlallah! Allah'tan ve Allah'ın Resûlü'nden bağışlanma dilerim. Bir kusur mu işledim?' der. Hz. Peygamber, üzerinde resim bulunan minderi göstererek "Şu minderin burada işi ne?' buyurur. Âişe validemiz, "Yâ Resûlallah! Onu, kâh oturasın, kâh yaslanasın diye senin için satın almıştım.' der. Bunun üzerine Nebiler Serveri, "Bu resimleri yapanlara kıyamet gününde azap edilir ve onlara "Hadi bakalım, yaptığınız şu sûretlere bir de can verin!' denilir. İçinde resimler bulunan eve melekler girmez." buyurur.[206]

Hz. Âişe kendi oturduğu evin sofasına üzerinde suretler bulunan bir perde çeker. Peygamber Efendimiz bir sefer dönüşü bunu görünce "Kıyamet gününde en şiddetli azaba çarptırılacak olanlar Allah'ın yaratmasına benzemeye çalışanlardır" buyurur.[207]

Az önce bahsettik. İslâm, en büyük beşerî yanılgılardan birisi olan putperestliğin yaygın olduğu bir dönemde gelmiştir. Dolayısıyla insanları tevhit inancından uzaklaştırıp onları şirk bataklığına sevk edecek her türlü tehlike karşısında çok temkinli hareket etmiştir. Peygamber Efendimiz'in yukarıdaki sözlerini bu çerçevede değerlendirip iyi anlamak gerekir.

45. Söz Taşımak, Koğuculuk

Dinimizde söz taşıma, başka bir deyişle koğuculuk haram kılınmış, bu fiilin kötülüğü gerek âyet-i kerime, gerekse hadis-i şeriflerde dile getirilmiştir.

"*Vay hâline, diliyle çekiştirip alay edenlerin hepsinin.*" (Hümeze, 104/1) âyet-i kerimesinde geçen "hümeze" kelimesi koğuculuk

206 Buhârî, *Libâs* 95
207 Buhârî, *Libâs* 91

anlamına gelir. Başka bir âyet-i kerimede ise söz taşıyanların sözlerine itibar edilmemesi gerektiği üzerinde durulmuştur.[208]

Hadis-i şeriflere baktığımızda koğuculuk manasına gelen iki kelimenin kullanıldığını görüyoruz. Bunlardan birisi, "nemmâm" diğeri ise "kattat"tır. Her ne kadar iki kelime aynı manaya gelse de aralarında şöyle bir nüans vardır: Nemmam, beraber bulunduğu bir topluluğu dinler, sonra gider haber verir. Kattat ise onların haberi olmadan gizlice dinler öğrenir ve gider haber verir.

Söz taşıyan bir kimsenin cennete giremeyeceğini[209] söyleyen Efendimiz, başka bir hadislerinde bir mezardan geçerken orada yatan ve kabir azabına uğrayan iki kişiden birinin bevlden kaçınmadığını, diğerinin ise koğuculuk yaptığını haber vermiştir.[210]

Bu çirkin fiil başka bir hadis-i şerifte şöyle dile getirilir:

"Allah Teâlâ'nın kullarının hayırlısı, görüldüğü vakit, Allah Teâlâ hatırlanan kimsedir. Kulların kötüsü de koğuculuk yaparak dostları birbirinden ayıran ve kusursuz kimselere kusur arayandır."[211]

46. Ölenin Ardından Ağıtta Aşırı Gitmek

Ölüm, hayat kadar gerçektir. İnsan yakınlarından birini kaybettiğinde elbette üzülür. Bu, gayet normaldir. Ancak kişinin üzüntüsünü abartıp aşırılığa kaçması dinde hoş bir davranış olarak görülmemiştir. Bu konuda "Yanaklarına vuran, yakalarını yırtan veya câhiliyet davetiyle çağıran bizden değildir."[212]

---

208 Bkz. Kalem, 68/11

209 Buhârî, *Edeb* 50; Müslim, *Îmân* 168

210 Buhârî, *Vudû* 54; Müslim, *Tahare* 111

211 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 4/227

212 Buhârî, *Cenâiz* 34; Müslim, *Îmân* 165

buyuran Peygamber Efendimiz ümmetini böylesi hareketlerden sakındırmıştır.

Ölü ardından yaka paça yırtarak, feryat içinde ağlamanın ve neseblere dil uzatmanın küfür olduğunu[213] söyleyen Efendimiz, başka bir hadislerinde şöyle buyurmuştur:

"Ümmetimde dört (hastalık) vardır ki câhiliyet devrinden kalmadır, onları (kolay kolay) bırakamazlar. Bunlar: Ataları ile övünmek, neseplere dil uzatmak, yıldızlardan yağmur beklemek ve ölülere ağıt yakarak ardlarından yüksek sesle ağlamaktır."[214]

Ölünün arkasından çığlık atarak ağlayıp dövünmenin cahiliyet devrinden kalma bir âdet olduğunu söyleyen Allah Resûlü, bu işi meslek edinen ağıtçı kadınların ise tevbe etmeden ölürlerse Allah tarafından ahirette azaba uğratılacaklarını haber vermiştir.[215]

Bu günahın içine şu hususları ilave edenler de olmuştur: Musibet ve felâket anlarında yüzünü tırmalamak, yanaklarına vurmak, yaka-paça yırtmak, bağırıp çağırmak, ölünün iyiliklerini anlatarak ağıt yakmak, bu ağıtı dinlemek, saçını sakalını yolmak, veyl ve helak ile kendisine beddua etmek.

Bilmek gerekir ki taziye, sabır dilemek, ölünün yakınlarını teselli edecek üzüntülerini hafifletecek hususları hatırlatmaktır. Taziye müstehaptır. Çünkü onda iyiliği emredip kötülükten nehyetme manası vardır. Ölünün arkasından yapılan ağıt ise adeta kadere isyanı hatırlatır.

47. Nesebe ve Soya Sövmek

Cenâb-ı Hak, insanı aziz kılmıştır. İnsan izzetli, şerefli bir varlıktır. Din, insanın izzet ve şerefini rencide edecek her türlü

---

213 Bkz.: *et-Tergib ve't-Terhib* 4/350

214 Müslim, *Cenaiz* 29

215 İbn Mâce, *Sünen*, 1/604

kötü söz ve davranışı yasaklamıştır. Nitekim "*Mümin erkek ve mümin kadınlara haksız yere, kötü söz ve hareketleriyle eziyet edenler, bir iftira ve aşikâr bir günah yüklenmişlerdir.*" (Ahzab, 33/58) âyet-i kerimesi bu hakikati dile getirmektedir. Sövme, hele de soy ve nesebe sövme insanı rencide eden bir davranıştır, cahiliye âdetidir ve haramdır.

Bir hadislerinde "İnsanlarda iki huy vardır ki, bunlar cahiliyye ahlâkından ve kâfirlerin işlerindendir: Soy ve zürriyete sövmek, ölü üzerine feryat ederek ağlamaktır."[216] buyuran Efendimiz bu hakikati ifade etmiştir.

48. Baş Kaldırmak, İsyan Etmek, Haddi Aşmak, Başkalarının Hukukunu Çiğnemek, Serkeşlik Etmek

Mümin, her zaman sulh, nizam, intizam ve asayişin yanındadır. Başkaldırıp isyan etmek, haddi aşıp zulmetmek, başkalarının hakkını çiğnemek mümin ahlâkı değildir. Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de böyle kimselerin ahirette acıklı bir azapla karşı karşıya kalacaklarını ifade buyurmaktadır.[217]

"Kimse kimseye zulmetmesin."[218] buyuran Efendimiz başka bir hadislerinde "Allah'a isyan edilen günahlar arasında azgınlık kadar ikaba hak kazanan bir günah yoktur."[219] buyurarak azgınlığa giderek haddi aşanların, başkalarının hak ve hukukunu çiğneyenlerin öte dünyada Cenâb-ı Hak tarafından cezalandırılacaklarını haber vermektedir.

Bir kudsi hadiste Allah şöyle buyurmuştur:

"Üç sınıf insan vardır ki, kıyamet gününde ben Onların has-

---

216 *Sahihu Müslim*, 1/82, hadis no: 197

217 Şûrâ, 42/42

218 Ebû Dâvûd, *Edeb* 48 (4895); İbn Mâce, *Zühd* 23 (4214)

219 Buhârî, *Edebu'l-Müfred*, 29, 67

mıyım: Bana yemin edip de sonra ahdini bozan, hür bir insanı köle diye satıp da parasını yiyen ve tuttuğu işçiyi çalıştırıp da ücretini vermeyendir." buyurmuştur."[220] Burada hür bir insanı köle diye satıp da parasını yeme ve çalıştırdığı işçinin ücretini ödememe onların hakkını yiyip zulmetmektir. Dolayısıyla böyle bir insan, Allah'ı karşısına almış olur. Şu âyet-i kerimeler de taşkınlık ve isyanın zararını anlatması bakımından kaydedilmelidir:

"*Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın. Fakat haksız yere saldırmayın. Muhakkak ki Allah haddi aşanları sevmez.*" (Bakara, 2/190)

"*Allah ve Resûlü herhangi bir meselede hüküm bildirdikten sonra, hiçbir erkek veya kadın müminin, o konuda başka bir tercihte bulunma hakları yoktur. Kim Allah'a ve elçisine isyan ederse besbelli bir sapıklığa düşmüş olur.*" (Ahzab, 33/36)

Bazen taşkınlık, mümin kardeşini tekfir etmeye kadar varır. Efendimiz bir hadislerinde "Müslüman kardeşine kim: Ey kafir, derse bu söz muhakkak ikisinden birisine isabet eder."[221] buyurarak bu taşkınlığın vebalini belirtmiştir.

49. Gücü Yettiği Hâlde Haccı Terk Etmek

Hac, zengin olan Müslümanlara ömürde bir defa yapmak üzere farz olan dinimizin temel ibadetlerinden birisidir. Hac, günahları temizler, kişiyi annesinden yeni doğmuş gibi günahsız hale getirir. İnsanın maneviyatını kuvvetlendirir. Hac, insanı geçmişiyle alakalı tefekküre sevk eder. Peygamber Efendimiz ve ashabının ve onlara en güzel şekilde tabi olan kutlu insanların yaptığı fedakarlıkları ve kahramanlıkları hatırlatır. Ayrıca hac, insanı sabra ve tahammül etmeye alıştırır ve ona disiplin ve emirlere uyma şuuru kazandırır.

---

220 Buhârî, *Büyû*, 106; İbn Mâce, *Rühûn* 4

221 Buhârî, *Edeb* 73

Allah Resûlü, dinimizin üzerine oturduğu beş esastan birinin hac ibadeti olduğunu beyan etmiştir.[222] Şu âyet, haccın Allah'ın kulları üzerindeki haklarından biri olduğunu belirtir:

"*... Ziyarete gücü yeten herkese Beytullahı ziyaret etmek, Allah'ın onun üzerindeki hakkıdır. Nankörlük edip bu hakkı tanımayana Allah'ın hiçbir ihtiyacı yoktur, o bütün âlemlerden müstağnidir.*" (Âl-i İmrân, 3/97)

Hz. Ömer şöyle buyurur: "Öyle niyetlenmiştim ki, şehirlere bazı insanlar göndereyim, hâli vakti yerinde olduğu hâlde haccetmeyenlere cizye bağlansa. Onlar Müslüman değillerdir."[223]

Said b. Cübeyr de Hac ibadetinin ehemmiyetini belirten şu ifadelerin sahibidir: "Benim zengin bir komşum vardı. Fakat haccetmemişti. Ben onun namazını kılmadım."[224]

İnsana böylesine güzellikler kazandıran Hac ibadetini insanın baş düşmanı olan şeytan engellemeye çalışır. Kişinin önüne "oğlumu evlendireceğim", "hele bir emekli olayım ondan sonra giderim", "daha yaşım genç", "işlerim yoluna bir girsin de sonra bakarız" türünden pek çok mania çıkartır. Mümin bu türlü bahanelerin arkasına sığınmamalı, ilk fırsatta hac ibadetini yerine getirmelidir.

50. Müslümana Eziyet Etmek ve Ona Sövmek, Küfretmek

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de bir mümine haksız yere, kötü söz ve hareketlerle eziyet eden kimsenin açıkça bir günah yüklendiğini söylemektedir.[225] İnsanlara kötü söz söylemek, küfretmek, lanetlemek, onlara eziyet etmektir. "Mümin;

---

222 Buhârî, *Îmân* 1 (8); Müslim, *Îmân* 19 (16)

223 Zehebi, *el-Kebâir*, s. 65

224 Zehebi, *el-Kebâir*, s. 65

225 Bkz. Ahzab, 33/58

insanları kötüleyen, lânetleyen, kötü söz ve çirkin davranış sergileyen kimse değildir."[226] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde bir Müslümanın kardeşini hor görmesinin kendisine günah olarak yeteceğini ifade etmiştir.[227]

Kötü söz, Müslümanın ağzına yakışmaz. Çünkü o, Efendimiz'in ifadesiyle elinden ve dilinden diğer Müslümanların selamette ve emin olduğu kişidir.[228] Böyle bir kimse elbette kardeşine eziyet vermekten, ona kötü söz söylemekten uzak durur. Nitekim Müslümana sövmek fâsıklık, onunla savaşmak küfürdür.[229]

Kötü söz sahibine aittir. Ayrıca kendisine kötü söz söylenen kişide o vasıf yoksa bu kötü söz söyleyen kişiye geri döner. Nitekim Efendimiz, "Hiç kimse, bir başkasına fâsık veya kâfir demesin. Şayet itham altında bırakılan kişide bu sıfatlar yoksa o söz onu söyleyene döner."[230] ifadeleriyle bu hakikati dile getirmiştir.

51. Allah Dostlarına Eziyet Etmek ve Onlara Düşman Olmak

Allah dostları, göstermiş oldukları örnek kulluk performanslarıyla Cenâb-ı Hak'ın rızasını kazanmış devasa kametlerdir. Onlar kendilerini Allah'a ibadete hasretmiş kimselerdir. Allah Teâlâ böylesi kullarını sevmiş ve onları şer güçlerin her türlü şerrinden korumuş, ayrıca onlara düşmanlık sergileyip eziyet edenleri cezalandıracağını söylemiştir. Cenâb-ı Hak, "*Allah ve Resûlünü çirkin iddia ve davranışlarıyla incitenlere Allah dünyada da âhirette de lânet etmiş ve onları zelil eden bir azap ha-*

226 Tirmizî, *Birr* 48
227 Müslim, *Birr* 32
228 Buhârî, *Îmân* 4; Müslim, *Îmân* 64, 65, 66; Ebû Dâvûd, *Cihad* 2; Tirmizî, *Kiyame*, 52; Nesâî, *Îmân* 8, 8
229 Buhârî, *Îmân* 36, *Edeb* 44, Fiten 8; Müslim, *Îmân* 116
230 Buhârî, *Edeb* 44

zırlamıştır. Mümin erkek ve mümin kadınlara haksız yere, kötü söz ve hareketleriyle eziyet edenler, bir iftira ve aşikâr bir günah yüklenmişlerdir." (Ahzab, 33/57-58) âyet-i kerimesiyle Efendimiz'e eziyet edenlerin ahirette acıklı sonlarını haber vermiştir.

"Her kim sevdiğim kuluma düşmanlık ederse, Ben de ona harp ilân ederim."[231] buyuran Rabbimiz, Efendimiz'in açtığı yoldan yürüyen mana büyüklerini hep muhafaza etmiş, onlara eziyet edenleri ise hem bu dünya hem de ahirette perişan edeceğini ilan etmiştir.

52. Elbiseyi Kibir Maksatlı Uzatmak (Elbise ile Gösteriş Yapmak)

Daha önce kibrin ne büyük bir günah olduğunu, küfür ve inkârın en önemli sebebinin kibir olduğunu söylemiştik. Kibir büyük bir günah olduğu gibi kibir maksatlı yapılan her türlü hâl ve davranış da kibir günahı içine girer. Bunlardan birisi de elbiseyi kibir maksatlı uzatarak gösteriş yapmaktır. "İzâr'ın iki topuktan aşağı sarkanı ateştedir."[232] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde elbisesini kibirli kibirli yerlere sürüyüp çeken kimseye kıyamet günü Allah Teâlâ'nın rahmetle nazar etmeyeceğini söylemiştir.[233]

Tabi burada esas olan nokta kişinin böbürlenip kibirlenmek maksadıyla elbisesinin eteğini veya paçasını uzatarak yerde sürüklemesidir.[234] Kişinin böyle bir kasdı yoksa elbette günaha girmiş olmaz.

Nitekim Efendimiz, "Elbisesini böbürlenerek sürüyen kimseye Allah Teâlâ kıyamet günü bakmaz." buyurunca Hz.

---

231 Buhârî, *Rikak* 38

232 Buhârî, *Libas* 3; Nesaî, *Zinet* 103

233 Müslim, *Îmân* 171; Ebû Dâvûd, *Libas* 28; Tirmizî, *Büyû*, 5

234 Buhârî, *Fedailussahabe*, 5; Müslim, *Libas* 42

Ebû Bekir, “Benim entarim de uzundur, fakat bunu ben kibir için böyle yapmam” der. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem: “Sen, kibrinden onu öyle yapanlardan değilsin” buyurur.[235]

53. Erkeğin İpek Giymesi, Altın Kullanması

Dinimizde erkeklerin ipek giymesi ve altın kullanmaları haramdır. Peygamber Efendimiz altın ve ipeğin erkeklee haram, kadınlara helâl kılındığını,[236] dünyada ipek giyenlerin âhirette giyemeyeceğini[237] ifade buyurmuştur.

Müminleri altın kaplarda yiyip içmekten, ipekten mamul elbiseler giymekten nehy eden[238] Allah Resûlü, başka bir hadislerinde ipek elbise giyen kimseye kıyamet günü Allah'ın ateşten bir elbise giydireceğini haber vermiştir.[239]

Bir defasında Necranlı bir kimse Resûl-i Ekrem'i ziyarete gelir. Adamın elinde altın yüzük olduğu için Resûl-i Ekrem ona iltifat etmez ve, “Elinde ateşten bir kor olduğu hâlde bana geldin.” buyurur.[240]

Fıkıh âlimleri, ipek ve altının erkeklere yasak edilmesinin hikmeti olarak israfa, kibirlenmeye, fakirlerin gıpta damarlarının tahrik edilmesine yol açması, erkeğin fıtratını değiştirip ona kadınsı bir görünüm vermesi gibi maddeler saymışlardır.

54. Kölenin Efendisinden Kaçması

Kölelik, insanlık tarihi kadar eskidir. İslâm'ın gelir gelmez yüzlerce yıllık geçmişi olan ve toplumların âdeta dokusuna işlemiş, kökleşmiş olan bu âdeti kaldırması mümkün değildi.

---

235 Ebû Dâvûd, *Libas* 28

236 İbn Mâce, *Libâs* 19; Ebû Dâvûd, *Libâs* 1; Tirmizî, *Libâs* 1

237 Buhârî, *Libâs* 25; Müslim, *Libâs* 6, 7, 21; Ebû Dâvûd, *Libâs* 7

238 Buhârî, *Et'ime* 28; Müslim, *Libas* 5

239 Heysemi, *Mecmeu'z-Zevâid* ve *Menbeu'l-Fevâid* 5/141

240 Müslim, *Libas* 52; Nesai, *Zinet* 45

Ancak İslâm, kölelik müessesesini ıslah etmiş, her fırsatta köle azad edilmesini teşvik etmiştir.

Efendimiz konuyla alakalı pek çok hadisi içinden seçtiğimiz şu ifadeler İslâm'ın köleliğe bakış açısını anlatmakta yeterli olacaktır: "Köleleriniz sizin kardeşlerinizdir. Onlara yediğinizden yedirin, giydiğinizden giydirin. Onlara ağır bir iş yüklemeyin; yüklerseniz siz de yardım edin."[241] "Sizden kimse (kölesine) "kölem!' "cariyem!' diye söylemesin. Hepiniz Allah'ın kölelerisiniz."[242] "Kim kölesini döverse onun cezası kölesini âzat etmekle yerine getirilir."[243]

İslâm köle haklarını tespit ederken, bunun karşılığında köle sahibi olan insanlara da elbette bazı haklar tanımıştır. Çünkü din, her iki tarafın da hukukunu koruma durumundadır. Köleler de sosyal yapı içinde önemli bir boşluğu doldurmaktadırlar. Onların görevlerini yapmamaları diğer insanları zor durumda bırakabilir. Bu noktada Efendimiz'in aşağıdaki hadislerinden hareketle, âlimlerimiz kölenin kaçmasını büyük günahlardan saymışlardır:

"Herhangi bir köle kaçarsa zimmet ondan beri olmuştur (İslâmiyet'çe ona verilen ahd u peyman kalkmıştır.)"[244] "Üç kimse vardır ki onlardan sorma. (Bunlardan birincisi) cemaatten ayrılıp hükümdara isyan eden kimse. (İkincisi) efendisinden kaçan köle. Bu hâlde ölürse âsi olarak ölmüş olur. (Üçüncüsü) geçimini temin için bir tarafa giden kocasına ihanet eden kadın."[245]

Bunun dışında kölenin efendisine itaat etmemesi, efendinin gereği gibi köleye bakmaması, köleye gücünden fazla iş teklif edilmesi, efendinin köleyi devamlı dövmesi, küçük çakıl taşları

---

241 Buhârî, *Îmân* 22

242 Müslim, *Elfaz* 13

243 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/25, 61

244 Müslim, *Îmân* 123-124; Nesai, *Tahrimu'd-Dem* 12

245 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 6/19

ve benzeri şeylerle taşlayıp dövmesi gibi hususlar da bu başlık altında büyük günahlardan sayılmıştır.

55. Allah'tan Başkasının Adına Kurban Kesmek

Bütün müşrik inanç sisteminde ilahlara veya putlara kurban kesmek âdeti vardır. İslâm gelince bu âdeti ortadan kaldırmış, kurbanın sadece ve sadece Allah için kesilebileceğini ferman buyurmuş,[246] Allah adına kesilmeyen hayvanın etinin yenilmesini ise haram kılmıştır.[247]

Peygamber Efendimiz de "Allah'tan başkasına kurban kesene Allah lanet etsin."[248] buyurmuş, başka bir hadislerinde ise Allah'ın kendisinden başkasına kurban kesene lanet ettiğini[249] söyleyerek meselenin ehemmiyetini dile getirmiştir.

56- İnsanlara Yol Gösteren Levhaların ve Hudut İşaretlerinin Yerini Değiştirmek ve Sökmek

İslâm her zaman zalimin, zulmün, haksızlığın, adaletsizliğin, yanlışlığın karşısında olmuştur. İnsanlara yol gösteren, onların gidecekleri yere emniyet ve güven içinde sağ salim varmalarını sağlayan levhaların yerini değiştirmek veya bir karışıklık ve haksızlığa meydan vermeme düşüncesiyle toprak üzerine konan hudut taşlarını sökmek bir zulümdür.

Peygamber Efendimiz, "Allah'tan başkasına kurban kesene, arazilerin hudut taşını değiştirene, kör olan birisinin yolunu şaşırtana, ana-babasına sövene, lutilik yapan ve hayvanlarla zina yapana da Allah lanet etti."[250] buyurarak böylesi bir hareketin yanlışlığını dile getirmiştir.

---

246 Bkz. Kevser, 108/2
247 Bkz. En'am, 6/121, 145
248 Hâkim, *Müstedrek* 4/356
249 Müslim, *Edahi* 43; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 1/108; Hâkim, *Müstedrek* 4/153
250 Hâkim, *Müstedrek* 4/356

57. Sahabe Efendilerimize Sövmek, Kötü Söz Söylemek

Sahabe-i Kirâm Efendilerimiz, Resûl-i Ekrem Efendimiz'e sahip çıkmışlar, O'nun izinde yürüyerek İslâm'ı anlatmışlar, insanları Allah'a çağırma yolunda her birisi ayrı bir rehber olmuşlardır. Efendimiz'in ifadesiyle birer yıldız olan[251] bu devasa kametler, güneş gibi gittikleri her yeri aydınlatmışlardır.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de Ashâb-ı kirâmdan razı olduğunu ve onlar için ebedi nimetler hazırladığını şöyle ifade buyurur:

"*İslâm'da birinci dereceyi kazanan Muhacirler ve Ensar ile onlara güzelce tâbi olanlar yok mu? Allah onlardan razı, onlar da Allah'tan râzı oldular. Allah onlara içlerinden ırmaklar akan cennetler hazırladı. Onlar oralara devamlı kalmak üzere gireceklerdir. İşte en büyük mutluluk, en büyük başarı!*" (Tevbe, 9/100)

Bu âyetten başka sahabenin faziletini anlatan pek çok âyet-i kerime vardır.[252]

Cenâb-ı Hakk'ın ve Efendimiz'in razı olduğu insanlar aleyhinde konuşmak, hele de onlar hakkında kötü söz söylemek elbette haddi aşmaktır. Nitekim bir hadiste, "Doğrusu Allah Teâlâ beni (son peygamber olarak) tercih etti ve benim için de Ashâb seçti. Onlardan bir kısmını vezir, yardımcı ve bir kısmını da bana hısım ve akraba kıldı. Onlara kim söverse, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onadır. Allah Teâlâ farz ve nafileden bunun hiçbir ibâdetini kabul etmez" buyrulmuştur.

Ayrıca Efendimiz, "Sakın Ashabıma kötü söylemeyin (sövmeyin). Sizden birinin Uhud dağı kadar altın sadaka verdiği farz edilse, bu, Ashâb'dan birisinin iki avuç sadakasına erişmez.

---

251 Acluni, *Keşfü'l-Hafa* 381; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr* 4/76

252 Bkz. Bakara, 2/143; Enfal, 8/64, 74; Fetih, 48/18, 29; Tevbe, 9/88-89

Hatta bunun yarısına da ulaşmaz."[253] buyurarak açık bir ifade ile ashab-ı kirama karşı kötü söz söylemeyi yasaklamıştır.

Aşağıdaki hadis-i şerif de câlib-i dikkattir:

"Sakın hâ ashabımın aleyhinde bulunmayınız. Onlara saldırmayınız. Onları kim severse bana olan sevgisi dolayısıyla sever. Kim de kin beslerse, bana olan kini dolayısıyla böyle davranır. Kim onlara eziyet ederse, bana eziyet etmiş olur. Kim bana eziyet ederse, Allah'a eziyet etmiş olur. Her kim ki Allaha eziyet ederse, kısa zamanda Allah (celle celâluhû) onun cezasını verir."[254]

Onlar almasaydı bu dinin hiçbir esası bize ulaşmazdı. Farzları farz, sünnetleri sünnet olarak bilmezdik. Onlarda kusur bulan veya onlara söven Müslüman camianın dışında kalır. Çünkü kusur bulmak onların kötü olduklarına itikaddan, onlar hakkında gizlenen bir kinden ve onların faziletini anlatan hadisleri inkar etmekten neşet eder. Dinin nakledicilerini horlamak nakledileni horlamak olduğu, nifak, zındıklık ve dinsizlikten uzak olan düşünebilen herkesin idrak edeceği açık bir gerçektir.

Eyyûb es-Sahtiyânî şöyle diyor: Ebû Bekir'i seven dininin minberlerini dikmiştir. Ömer'i seven yolunu genişletmiştir. Osman'ı seven Allah'ın nuruyla nurlanmıştır. Ali'yi seven en sağlam kulpa yapışmıştır. "Bütün hayırlar Resûlullah'ın ashabındadır." diyen de nifaktan uzaklaşmışıtır.[255]

58. Ensardan Herhangi Birine Sövmek, Kötü Söz Söylemek

Ensar, malumunuz hicret sonrası Peygamber Efendimiz başta olmak üzere hicret eden diğer Müslümanlara kucak

[253] Buhârî, *Fedailussahabe* 5; Müslim, *Fedailussahabe* 221

[254] *Müsned*, 4/87; Tirmizî, *Menakıb* 59 (3864)

[255] Zehebî, *Büyük Günahlar*, s. 213, 214

açıp tüm imkânlarını seferber eden Medineli Müslümanlardır. Kur'ân-ı Kerim'de iki yerde övgüyle bahsedilen Ensar'ın faziletleri, sahih hadis kitaplarında "Fadâilü's-Sahâbe", "Menâkibü'l-Ensâr' gibi başlıklar altında uzun uzun anlatılır.

"(Olgun) imanın belirtisi Ensar'ı sevmek, nifakın belirtisi de Ensar'a buğzetmektir."[256] buyuran Peygamber Efendimiz, "Onları (Ensar'ı) ancak mümin olan sever ve onlara ancak münafık buğzeder. Onları seveni Allah da sever, onlara buğzedene Allah da buğzeder."[257] buyurarak Ensar hakkında kötü söz söylemeyi yasaklamıştır.

59. Dalalete Çağırmak, Bid'atçılık, Kötü Bir Çığır Açmak

Din bir şeyi haram kıldığı gibi, insanları o harama çağırmayı da haram kılmıştır. Çünkü haram işleyen bir kimse, o haramın diğer insanlar tarafından işlenmesi noktasında onlara cesaret vermektedir. Ayrıca böylesi kimseler sebep olmaları itibariyle açtıkları kötü çığırın arkasından gidenlerin işledikleri günahlardan bir hisse de kendileri almaktadır. Çünkü sebep olan yapan gibidir.

"Sapık bir şeye çağıranlar kendilerine tabi olanların günahlarından bir şey eksiltilmeksizin aynı günahı alırlar."[258], "Kim kötü bir yolda çığır açarsa ona hem onun (kötü yolda açtığı çığırın) ve hem de kendi günahlarından hiçbir şey eksilmeksizin ona uyanların günahı verilir."[259] buyuran Efendimiz bu hakikati dile getirmektedir.

Başka bir hadislerinde ise Efendimiz, Hz. Âdem'in oğlu Kabil'in kardeşi Habil'i öldürmesi sebebiyle Kabil'in insan

256 Buhârî, *Îmân* 9; Müslim, *Îmân* 74
257 Buhârî, *Fedailussahabe* 34; Müslim, *Îmân* 74
258 Müslim, *İlim* 16 (2674)
259 Müslim, *Zekât* 69; Nesai, *Zekât* 64

öldürme çığırını ilk başlatan kişi olduğunu ve bundan sonra her cinayet neticesinde kendisine de günah yazılacağını dile getirmiştir.[260]

60. Peruk Takmak, Dişlerin Arasını Seyreltmek ve Dövme Yaptırmak

Allah'ın yaratmış olduğu fıtratı değiştirmek üzerine yapılan her türlü müdahale dinde kabul görmemiştir. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ahsen-i takvim sırrına mazhar olarak yaratılmış insanın, bu düşünce ile peruk takmasını, dövme yaptırmasını, dişlerin arasını açtırmasını hoş karşılamamış, bunları yaptıran insanlara lanet etmiştir.

Nitekim "Güzellik için saçına saç ekleyen ve ekleten (peruk takan ve taktıran), döğme vuran ve vurdurana Allah lanet etsin."[261], "Güzellik için döğme vuran ve vurduran, cımbız ve benzeri şeyle yüz ve kaş kıllarını yolan ve yolduran ve dişlerini aralatarak Allah'ın yarattığı güzelliği değiştiren kadınları Allah rahmetinden uzak etsin."[262], "Rahatsız olmadığı hâlde saçlarına saç ekleyip ekleten, yüz ve kaş kıllarını yolan, döğûn vuran ve vurduran kadınlara Allah lanet etsin."[263] hadisleri bu hakikati dile getirmektedir.

61. Herhangi Bir Kesici Aleti, Silahı Kardeşine Doğru Tutarak Korkutmak

İslâm tedbir ve teennîye çok ehemmiyet verir. Hayatımızda ilk bakışta önemsemediğimiz, ancak tedbiri alınmadığı takdirde telafisi imkânsız olan pek çok sıkıntıyla baş başa kaldığımız durumlar olmuştur. Bunlardan bir tanesi de kesici bir âleti bir

---

260 Buhârî, *Cenâiz* 33, Enbiyâ 1, *Diyât* 2, İ'tisâm 15; Müslim, *Kasâme* 27

261 Buhârî, *Libas* 81; Müslim, *Libas* 119; Ebû Dâvûd, *Teraccül* 5; Nesai, *Zinet* 24

262 Buhârî, *Libas* 80; Müslim, *Libas* 120; Ebû Dâvûd, *Teraccül* 5; Nesai, *Zinet* 24

263 Buhârî, *Libas* 81; Tirmizî, *Libas* 25

kimseye tutarak onu korkutmaktır. Masum bir hareket gibi görünse bile bu yüzden ölen veya sakat kalan pek çok insan vardır. O yüzden Efendimiz, kesici aletlerin keskin yerini değil, sapını veya kınını tutarak alıp vermenin gerektiğini talim buyurmuştur.

"Her kim kardeşine -ana baba bir kardeşi de olsa- demirle işaret ederse onu bırakıncaya kadar melekler o kimseye lanet ederler"[264] ve "Sakın sizden biriniz kardeşine silâh ile işaret etmesin. Çünkü işaret eden kimse bilmez ki, belki şeytan o silâhı elinden kaydırır, işaret edilen adamı vurur da bu yüzden cehennemden bir çukura yuvarlanmış olur"[265] buyuran Efendimiz, böylesi bir hareketin insanı cehenneme götürecek potansiyelde bir tehlike taşıdığını belirterek bizleri ikaz etmiştir.

62. Bilerek Babasından Başkasına Baba Demek

Çocuğu ana-babasına ve ailesine bağlayan kan ve soy bağını ifade eden bir terim olan nesep, İslâm hukukunda çok önemli bir yer tutar. Kişiler nesep sayesinde bir takım haklara sahip olurlar. Çünkü nesep, ailenin kendisine dayandığı en güçlü dayanaktır.

Din, babalara çocukların nesebini inkâr etmeyi yasakladığı gibi, kadınlara da çocuğun nesebini gerçek babadan başkasına nispet etmeyi yasaklamıştır. Çünkü bu durumda nesep karışacaktır. "Her kim babasından başkasına, babası olmadığını bile bile soy iddia ederse o kişiye cennet haramdır."[266] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde "Herhangi bir kadın bir millete kendilerinden olmayan bir erkeği katarsa, Allah'ın (dininden veya rahmetinden) hiçbir şeye sahip değildir ve Allah onu

264 Müslim, *Birr* 125 (2616)
265 Müslim, *Birr* 126 (2617)
266 Buhârî, *Menakıb* 4; Müslim, *Îmân* 112; Ebû Dâvûd, *Edeb* 119 (5113)

cennete (ilk gireceklerle birlikte) koymaz. Herhangi bir erkek de çocuğa baka baka benim değildir, diye inkâr ederse, Allah ona cemalini göstermez ve kıyamet gününde bütün yaratıkları içerisinde onu rezil eder."[267] buyurarak meselenin ciddiyetini gözler önüne sermiştir.

Herhangi bir kimsenin babasından başkasına bile bile soy iddiasında bulunmayı, gerçek babasına karşı nankörlük olarak gören Efendimiz, böyle bir kimseye yaptığı bu hareketten dolayı kazanacağı günahın yeterli olacağını[268] ve bu insanın cennetin kokusunu dahi alamayacağını buyurmuştur.[269]

63. Uğursuzluğa İnanmak

İnsanlar, öteden beri bir takım şeylerin uğursuzluğuna inanmışlardır. Mesela köpeğin uluması, merkebin anırması, baykuşun ötmesi, merdiven altından geçilmesi, geceleri tırnak kesmek vs. bunlar arasında sayılabilir.

Cahiliye Arapları baykuşun, ölünün ruhundan meydana geldiğine, insanın karnında bir yılanın bulunduğuna ve acıkınca insanı öldürdüğüne inanıyorlardı. Efendimiz, bir hadislerinde "Hastalığın bir başkasına (Allah'ın takdiri olmaksızın) geçmesi, uğursuzluk, (baykuşun ötmesi), karındaki yılan diye bir şey yoktur."[270] buyurarak hem böylesi düşüncelerin asılsızlığını, hem de İslâm'da uğursuzluğun olmadığını ifade buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz, güzel tefeülden hoşlanır, bir şeyi uğursuz saymaktan hoşlanmazdı.[271] Tefeül, bir şeyi hayra yorma

---

267 Ebû Dâvûd, *Talâk* 29 (2263); Nesai, *Talâk* 47
268 Münziri, *et-Tergib ve't-Terhib*, 3/73
269 Bkz.: Münziri, *et-Tergîb ve't-Terhib*. 3/74
270 Müslim, *Selâm* 102; Buhârî, *Tıb* 19
271 İbni Mâce, *Tıb* 43

mânâsına gelmektedir. Başka bir hadislerinde uğursuzluğa inanan bir kimse için "Bizden değildir!" [272] buyuran Efendimiz, bu inancın insanı din dışına itebileceği üzerinde durmuştur.

Âlimlerimiz bu günah içinde, kuşları ürkütüp veya dağıtıp onların hareketlerinden anlamlar çıkarmak yahut karga ile gurbete, hüdhüd (ibibik) ile hidayete hükmetmek gibi kuş isimlerinden bazı neticelere gitmek demek olan iyâfe'yi, kuşların ötüşünde veya uçuşunda uğursuzluk vehmetmeyi (tıyere), kum veya toprak üzerine birtakım çizgiler çizerek, çakıl taşı, nohut, bakla vs. ile fal açmayı (tark) da zikretmişlerdir.

64. Altın ve Gümüş Kaptan Yemek İçmek ve Kullanmak

Daha önce Peygamber Efendimiz'in müminleri altın ve gümüş kaplardan yiyip içmesini yasakladığını söylemiştik. Öteden beri altın ve gümüş kaplar kullanmak, şatafatın, dünyaya aşırı düşkünlüğün simgesi olmuştur. Böylesi bir simge, bunları elde edemeyen insanları tahrik etmiş, haset ve kıskançlığa götürmüş ve neticede pek çok ölüme varan pek çok huzursuzluklar meydana gelmiştir. O yüzden Efendimiz, böylesi bir alışkanlığı yasaklamıştır.

"Altın ve gümüş kaplarda yiyip içen, cehennem ateşini karnına (çurp çurp) içerek gönderir."[273] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde "Altın ve gümüş kaplardan içmeyin ve bunlardan yapılmış tabaklardan yemeyin. Çünkü bunlar dünyada kafirler için ahirette ise bizim içindir."[274] buyurarak dikkatlerimizi meselenin başka bir boyutuna çekmiştir.

---

272 Münziri, *et-Tergib ve't-Terhib* 4/33

273 Buhârî, *Eşribe* 27; Müslim, *Libas* 1

274 Buhârî, *Et'ime* 28; Müslim, *Libas* 4 (2067)

65. Cedelleşmek, Diyalektik, Kur'ân ve Dini Konularda Deliller Aramak

Bir mevzuyu mütalaa esnasında haktan saparak, münakaşa tarzında tartışmak, cedelleşmek hele de bunu dinî konularda yapmak büyük günahlar içinde zikredilmiştir. Esasen münakaşada, karşılıklı atışmak söz konusudur. Böylesi tartışmalarda hangi tarafın haklı olduğu, tarafların ne kazandığı hiç önemli değildir. Önemli olan ne pahasına olursa olsun muhatabını susturmak, ondan üstün olmaya çalışmaktır. Maalesef televizyon ekranları bu tür diyaloglarla doludur. Çoğu zaman konu unutulur, ortada bir sürü gereksiz söz ve ağız kavgası kalır.

Rabbimiz bu ahlâka sahip insanları Kur'ân'da şöyle anlatır:

"*İnsanlardan öylesi vardır ki dünya hayatına dair sözleri senin hoşuna gider. Üstelik sözünün özüne uyduğuna Allah'ı da şahit gösterir. Halbuki gerçekte o düşmanların en yamanıdır. Senin yanından ayrılınca, ülkede fesat çıkarmaya çalışır, ürünleri ve nesilleri mahvetmek için uğraşır. Allah, elbette fesadı (bozgunculuğu) sevmez. O adama: 'Allah'tan kork da fesat çıkarma!' denildiğinde, kendini benlik ve gurur kaplar ve bu, onu daha fazla günaha sürükler. Böylesinin hakkından cehennem gelir. Gerçekten ne fena yataktır o cehennem!*" (Bakara, 2/204-209)

Münakaşanın en tehlikelisi, elbette dini konularda yapılan tartışmalardır. "Kur'ân hakkında mücadele etmeyiniz. Zira Kur'ân hakkında mücadele küfürdür."[275] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde geçmiş milletlerin kendilerine indirilen ilahî kitaplar konusunda münakaşa yaptıklarını, bunun neticesinde helak olduklarını, Kur'ân-ı Kerim'deki âyetlerin birbirlerini tasdik ettiklerini söyleyerek "Sakın siz onun bir kısmı ile

---

275 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/258; Ayrıca bkz.: Heysemi, *Mecmeu'z-Zevaid ve Menbeu'l-Fevaid* 1/57

diğerini yalanlamaya çalışmayınız."[276] buyurmuş ve ümmetini ikaz etmiştir.

Bir defasında "Üzerinde bulundukları hidayetten sonra bundan sapan hiçbir kavim yoktur ki onlara cedelleşme hastalığı verilmesin." buyuran Efendimiz ardından şu âyet-i kerimeyi okumuştur: "*Sana böyle söylemeleri, sadece tartışmaya girmek içindir. Onlar kavgacı bir millettir.*" (Zuhruf, 43/58)[277]

Evet dini konulardaki gereksiz tartışmalar, faydadan ziyade zarar getirir, insanları dinden soğutabilir. O yüzden Bediüzzaman Hazretleri, "mesail-i imaniyenin münakaşa suretinde bahsi caiz değildir." demiş ve konunun devamında dini konuların ancak "itidal-i demle (soğukkanlılık), insafla, bir müdavele-i efkâr sûretinde bahsi"nin caiz olacağını ifade buyurmuştur.[278]

Avurtları şişirerek konuşmak, edebiyat yapmaya özenenlerin alışkanlık edindikleri bir takım girişlerle kafiye ve fesahat döktürmeye çalışmak yerilen zorlamalardandır. Konuşmacı hitabetinde muhatabını usandırmayacak ve maksadını en iyi bir şekilde ifade edecek kelimeleri seçmelidir. Hutbe vaazlarda, aşırı olmamak şartıyla cümleleri süslemek, yerilen edebiyata dahil değildir. Zira vaaz ve hutbelerin gayesi kalpleri Allah'ın taatına şevklendirmektir. Düzgün, akıcı cümlelerin burada büyük tesiri olduğu da açıktır.

66. Eşine, Hizmetçilerine, Zayıflara ve Kölelere Haksızlık Edip Zulmetmek ve Eziyet Etmek

Daha önce köle bahsinde, kişinin yanında çalıştırdığı kimselere nasıl davranması gerektiği üzerinde durmuştuk. Kişinin

---

276 Heysemi, *Mecmeu'z-Zevaid ve Menbeu'l-Fevaid* 1/171

277 İbn Mâce, *Îmân* 7

278 Said Nursî, *Mektubat,* Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007, s. 41-45

kölesine zulmetmesi haram olduğu gibi, emri altında çalışan hizmetçilerine zulmetmesi de haramdır. Nitekim rivayetlere baktığımızda Efendimiz'in ölüm yatağında son sözleri şöyle olmuştur: "Namaz, namaz. Emrinizde olan (hizmetçi, dul, yetim ve uşak)lar hakkında Allah'tan korkunuz."[279]

Ayrıca Peygamber Efendimiz başka bir hadislerinde "Emrinde bulunan kimselere (zamanında) yiyeceklerini vermemen, sana günah olarak yeter."[280] buyurarak meselenin ahirete bakan yönünü ifade ederek, ümmetini bu konuda ikaz etmiştir.

Kadının biri Efedimiz'e gelerek;

– Yâ Resûlallah ben cariyeme "Ey zâniye!" dedim. Resûlüllah:

– Onu o hâlde gördün mü?

– Hayır görmeim. Resûlullah:

– Bil ki, kıyamet gününde o, senden hakkını isteyecektir." buyurdu.

Bunun üzerine kadın, cariyesinin yanına döndü, ona bir kamçı verdi ve: "Haydi bana vur." dedi. Cariye vurmadı. Kadın cariyesini azad etti. Sonra tekrar Resûlü Ekrem'in huzuruna çıktı ve cariyesini serbest bıraktığını bildirdi. Resûlullah da "Umulur." buyurdu. (Yani azad etmen, ona yaptığın iftiranın günahını belki siler.)

Bu günah içerisine şu hususlar da dâhil edilmiştir: Ödeme gücü varken borcunu geciktirmek, mehir ve nafaka gibi haklarında kadına zulmetmek, işçinin ücretini vermemek, veya zamanında vermemek, yalan yere yemin etmek, zalim olduğu bilinen kimselerin huzuruna çıkmak, onlarla oturup kalkmak, onlara yardımcı olmak.

---

279 Ebû Dâvûd, *Edeb* 123 (5156)

280 Müslim, *Zekât* 40 (996)

67. Tartıda ve Ölçüde Haksızlık Yapmak

İnsanın, hayatını devam ettirebilmesi için pek çok şeye ihtiyacı vardır. İnsan, bu ihtiyaçlarını gidermek için alış-veriş yapmak zorundadır. Dolayısıyla böyle bir ihtiyaçtan dolayı ticaret doğmuştur. Ticaretin en önemli esası ise ölçü ve tartıda haksızlık yapmamaktır.

Kur'ân-ı Kerim'de, eski milletleri helâk eden musibetlerden biri olarak ölçü ve tartıda yaptıkları hile gösterilir. Mesela Medyen halkına gönderilen Hz. Şuayb'ın kavmi bu ahlak dışı faaliyetlerinden dolayı uyarılmış, yanlışlarında ısrar edince de helâk edilmişlerdir.[281]

Mutaffifîn Sûresi, "Ölçü ve tartıda hile yapanlara yazıklar olsun!" diye ağır bir tehditle başlar ve böyle yapmalarının âhirete inanma ile asla bağdaşmadığını ifade ve âhirette karşılaşacakları azabın çetinliğini tasvir eden âyetlerle devam eder.[282]

Efendimiz ise "Sizlere, sizden önceki ümmetleri helâk eden iki şey emânet edilmiştir: 'Ölçek ve terazi'."[283] buyurarak ümmetini ikaz etmiştir.

Eksik ölçüp tartmak, hırsızlığın, hıyanetin ve başkasının malını haksız yere yemenin diğer bir adıdır. Bu günahları da daha önce izah etmeye çalışmıştık.

68. Allah'ın Azabından (Mekr'inden) Emin Olmak

Allah'ın azabından emin olmak, kişinin "Allah'ın rahmeti çok geniş. Bana azap etmez!" düşüncesine kapılıp günah işlemeye devam etmesidir. Mümin Allah'ın rahmeti konusunda ümitvar olmalı, ancak azabının da çok şiddetli olduğunu unutmamalı, O'ndan korkup gazabından emin olmamalıdır.

281 Hûd, 11/84-85, 94
282 Mutaffifîn, 83/1-17
283 Tirmizî, *Büyû'* 9

Yani mümin, eski ifadesiyle havf ve reca (korku ve ümit) arasında bulunmalıdır.

Her müminde Allah korkusu olmalıdır. Çünkü Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de pek çok yerde emrini tutmayan kimselere azap edeceğini buyurmuştur.

Günahta ısrar eden bir insan bu günahlarını tevbe silgisiyle temizlemezse zamanla "Ne yapayım terk edemiyorum günahları, Allah beni bağışlayacaktır" duygu ve düşüncesiyle hareket ederek Allah'ın azabından kendisini emniyette hisseder.

"Kendilerine verilen öğütleri terk edip unutunca üzerlerine her şeyin, her zevk ve nimetin kapılarını açtık. Nihayet kendilerine verilen bu genişlik ve serbestlikle tam ferahlandıkları sırada, ansızın onları kıskıvrak yakaladık da bir anda bütün ümitlerini kaybediverdiler!"[284] âyeti bunu anlatır.

Böylesi bir durum o kimsenin günahlara devam etmesine sebebiyet verir. O yüzden Cenâb-ı Hak, "*Allah'ın azabından hüsrana uğrayanlardan başkası emin olmaz.*" (A'raf, 7/99) buyurarak müminlerin Allah'ın azabından emin olmamaları gerektiğini ifade etmiştir.

69. Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmek

Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti geniştir ve her şeyi kuşatmıştır.[285] Rabbimiz Kur'ân-ı Kerim'de kafirlerden başka kimsenin Allah'ın rahmetinden ümidini kesmeyeceğini ifade etmektedir.[286] Allah Teâlâ başka bir âyet-i kerimede ise "*Yoksa onlar Allah'ın ansızın kendilerini azapla bastırmasından emin mi oldular? Fakat şu muhakkak ki, kendilerine yazık eden kimselerden başkası, Allah'ın ansızın bastırıvermesinden emin olamaz.*" (A'raf, 7/99) buyurarak

284 En'âm, 6/44

285 A'râf, 7/156

286 Yusuf, 12/87

bu fiilin bir küfür sıfatı olduğu anlatılır. Çünkü kâfirler güruhu dışında hiç kimse Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez.[287]

Rabbimiz, kullarına karşı çok merhametlidir. Bu gerçek, pek çok âyet-i kerime ve hadis-i şeriflerde anlatılır. Cenâb-ı Erhamü'r-rahimin, rahmetinin gazabından üstün geldiğini ifade eder.[288] Dolayısıyla mümin, rahmet ve merhameti bol olan Rabbine karşı hüsn-ü zan sahibi olmalı ve ne kadar çok günahı olursa olsun O'nun af ve merhametinden ümidini kesmemelidir.

Peygamber Efendimiz de bir hadislerinde "Kâfir, Allah'ın rahmetinin nitelik ve niceliğini tam olarak kavrayabilseydi, O'nun cennetinden asla ümidini kesmezdi"[289] buyurarak bu hakikati seslendirmiştir.

70. İyiliğe Karşı Nankörlük Yapmak

Nankörlük, kişinin gördüğü iyiliğin kıymetini bilmemesi, onu inkâr etmesi demektir ve şükrün zıttıdır. Nankörlüğü insana ve Cenâb-ı Hakk'a yapılan nankörlük olmak üzere iki başlık altında mütalaa etmek gerekir.

Bir insanın diğer bir insana nankörlük yapması onu küfre götürmez. Ancak böylesi bir davranış elbette kadir bilmemezliktir ve yanlıştır. "İyiliğe karşı şükran borcunu ödemeyen kimse Allah'a şükretmemiş olur."[290] buyuran Efendimiz, başka bir hadislerinde bu tarz nankörlüğü şöyle dile getirir: "Kime bir ikram yapılırsa, şayet kendisinde varsa o da karşılıkta bulunsun. Kendisinde verecek bir şey yoksa onu övsün, öven, şükrünü ödemiş, bunu gizleyen nankörlük etmiş olur."[291]

---

[287] Yusuf, 12/87

[288] Buhârî, *Tevhid* 22, 28, 55; Müslim, *Tevbe* 15

[289] Müslim, *Tevbe* 23

[290] Ebû Dâvûd, *Edeb* 12 (4811); Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/388; Buhârî, *Edebu'l-Müfred*, 218

[291] Ebû Dâvûd, *Edeb* 12 (4813)

Kişinin Rabbine karşı yaptığı nankörlükte ise küfre girme ihtimali vardır. Allah'ın bahşettiği nimetleri inkâr etmek küfürdür. Kur'ân-ı Kerim'de pek çok âyet-i kerimede geçmiş kavimler içinde nimetlere karşı nankörlük yapan kimselerin helak edildiğinden bahsedilir.[292]

Nankörlük hastalığı öteden beri pek çok insanda vardır. İnsan, başına bir bela ve musibet geldiğinde Allah'ı hatırlar, O'na yalvarır. Ancak bu bela ve musibetten kurtulduğunda ise nankörlük ederek Allah'ı unutur.

Cenâb-ı Hak insanın bu hâlini şöyle anlatır:

"*Denizde başınıza bir musibet geldiğinde Allah'tan başka tüm yalvardıklarınız kaybolup gider. Fakat O, sizi karaya çıkararak kurtarınca yüz çevirirsiniz. Zaten insanoğlu nankördür.*" (İsra, 17/67)

71. Fazla Suyu Hapsedip Kimseye Vermemek

Su, insan hayatının devamı adına nefesten sonra gelen en önemli nimettir. İnsan yemek yemeden haftalarca yaşayabilir ancak su olmadan yaşayamaz.

Su, sadece insanlar için değil bütün canlılar için hayat kaynağıdır. "*Gökten yağmur indiririz, derken o yağmur sebebiyle, insanların ve hayvanların yiyerek beslendikleri bitkiler bol bol yetişir, ağ gibi etrafı sarar.*" (Yunus, 10/24) ve "*O'dur ki gökten yağmur indirir. Hem içeceğiniz su ondan oluşur, hem de hayvanlarınızı içinde otlattığınız ot ve ağaçlar!*" (Nahl, 16/10) gibi âyet-i kerimeleri bu hakikati dile getirmektedir.

Su, bütün canlılar için hayatî önem taşıdığı için onu hapsedip kimseye vermemek büyük günahlar içinde zikredilmiştir:

Resûl-i Ekrem Efendimiz de bir hadislerinde Allah Teâlâ'nın

---

292 Sebe', 34/15-17; Neml, 27/40; Nahl, 16/112

çölde ihtiyacından daha fazla su olduğu hâlde yanındakilere vermeyen kişiyi ahirette cezalandıracağını ifade buyurur.[293]

Suyun insanların ortak malı olduğunu[294] söyleyen Efendimiz, başka bir hadislerinde "Kim ihtiyacından fazla kalan suyundan ve ihtiyaç fazlası meradan başkalarını faydalandırmazsa, kıyamet günü Allah da o adamı kereminden mahrum eder."[295] buyurarak ümmetini bu konuda ikaz etmiştir.

72. Hayvanın Yüzünü Dağlamak

Hayvanlar da tıpkı insanlar gibi Cenâb-ı Hakk'ın yarattığı, can verdiği mahlûklardır. Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de dünyadaki ekolojik sistemin vazgeçilmez üyeleri olan hayvanları, "ümmet' olarak isimlendirmiştir.[296] Yani onlar da tıpkı insanlar gibi müstakil birer varlıktırlar. Görevlerini bihakkın yerine getirirler ve kendi lisanlarıyla Allah'ı tesbih ederler.[297]

Mümin, sevgi ve merhamet insanıdır. O bu sevgi ve merhametini hiçbir varlıktan esirgemez. Bilhassa Allah'ı tesbih ettikleri için her türlü varlığa şefkat ve merhametle bakar. Çünkü şunu çok iyi bilir ki "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz."

Bir mümin, insanlara olduğu gibi hayvanlara da merhametli olmalı. Peygamber Efendimiz'in hayatına baktığımızda O'nun hayvanlara karşı da çok merhametli olduğunu görüyoruz. Mesela bir muhârebeden dönülürken, dinlenme vaktinde, sahabeden bazıları bir kuş yuvası görmüş ve yuvadaki yavruları alıp sevmeye başlamışlardı. Tam o sırada anne kuş gelmiş ve yavrularını onların elinde görünce, orada çırpınıp uçuşmaya

293 *Sahihu Müslim*, 1/103
294 İbn Mâce, *Rühûn* 16
295 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/179, 221
296 En'âm, 6/38
297 Cum'a, 62/1

başlamıştı. Allah Resûlü bu duruma hemen müdahale ederek yavruların yuvaya konulmasını istedi.[298]

"Kim bir hayvana yüzünü, kulağını veya kuyruğunu kesmek suretiyle eziyet eder ve sonra tevbe etmeden ölürse, Allah Teâlâ kıyamet günü aynı ceza ile kendisini cezalandırır."[299] buyuran Efendimiz, bir defasında yüzü dağlanmış bir merkep gördüğünde, "Bunu dağlayana Allah lanet etsin." buyurmuştur.[300]

Allah Resûlü, gereksiz yere bir serçeyi öldüren kimseye ahiret gününde o serçenin "Ya Rabbi, bu adam beni boşuna öldürdü, (etimi yemek gibi) bir menfaat için öldürmedi." diyerek davacı olacağını haber vermiştir.[301]

Bu günah içinde hayvanın bir uzvunu kesmek, hayvanı hedef alıp ona canını yakacak bir şey atmak, hayvanı aç ve susuz bırakıp ölümüne sebep olmak, hayvanlara eziyet etmek gibi maddeler de zikredilmiştir.

73. Kumar Oynamak

Kumar, insanı tembelliğe iten, emek vererek kazanmayı ortadan kaldırıp insanlar arasına kin ve düşmanlık tohumları atan, ocakları söndüren, insanı ibadetten soğutan haksız bir kazanç yoludur. Dinimizde "*Aranızda mallarınızı haksız sebeplerle ve batıl yollarla yemeyin.*" (Bakara, 2/188; Nisâ, 4/29) ve "*Ey inananlar, içki, kumar, putlar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz. Şüphesiz şeytan içki ve kumar yüzünden aranıza düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan, namazdan alıkoymak ister.*" (Mâide, 5/90) âyet-i kerimeleri ışığında kumar ve kumarın her türlüsü haram kılın-

298 Ebû Dâvûd, *Edeb* 164

299 Heysemi, *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid*, 4/32

300 Müslim, *Libas* 107

301 *Sünenü'n-Neseî*, 7/239

mıştır. Bu ayette geçen "meysir" kelimesi kumarın her çeşidini içine alır. Hatta bunların içerisine tavla, satranç, yüzük, zar, ceviz, yumurta, taş oyunu gibi oyunları dahil edenler olmuştur.

Ayet-i kerimede de ifade edildiği gibi kumar, haksız yere başkasının malını almaktır. Peygamber Efendimiz de "Bir takım kimseler Allah'ın malında haksız olarak tasarruf ederler. Onlar için kıyamet gününde cehennem muhakkaktır."[302] buyurarak dikkatlerimizi bu tehlikeye çekmiştir.

Kumar tetikleme neticesinde peşinden yalan, içki, hırs, intikam, cinayet gibi günahları getiren sinsi bir hastalıktır. O yüzden Efendimiz, "Her kim arkadaşına, "Gel kumar oynayalım!" derse, sadaka versin."[303] buyurarak böylesi bir günahın adı anıldığında bile hemen kişinin kendisine çeki düzen vermesini istemiştir.

74. Harem (Mekke) Bölgesinde Taşkınlık Yapmak

Lügatte "yasaklanmış, korunmuş, dokunulmaz" anlamlarına gelen harem kelimesi, haram ile eş anlamlıdır. Bu terim, Mekke ve Medine'nin, sınırları Efendimiz tarafından çizilen çevresi için kullanılır. Bu bölgelere harem adının verilmesinin sebebi, her türlü saldırı ve savaşın, zararlılar dışındaki canlılarının öldürülmesi ve bitki örtüsünün tahrip edilmesinin haram kılınmış olmasındandır.

Mekke'nin harem bölgesi yani dokunulmaz ilan edilmesi çok eskilere dayanır. Nitekim Efendimiz, Mekke fethedildiğinde, "Şüphesiz burası Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günde haram kıldığı bir beldedir. Burası kıyâmet gününe kadar Allah'ın haram kılmasıyla haramdır."[304] buyurarak bu hakikati dile getirmiştir.

---

302 *Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi*, 8/437, hadis no: 1294

303 *Sahihu'l-Buhârî*, *Tefsir* bahsi.

304 Buhârî, *İlim* 37, *Cenâiz* 76, *Hac* 43 *Sayd* 8-10, *Büyû'* 28, *Cizye* 22, *Meğâzî* 51, 53; Tirmizî, *Hac* 1, *Diyât* 13

Mekke'deki harem bölgesinin merkezini teşkil eden ve bu yüzden Mescid-i Haram da denilen Kâbe, ilk inşa edilen mescittir. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de, yeryüzünde kurulan ilk mescidin Kâbe olduğunu, oraya girenlerin emniyet içinde olacağını haber vermiştir.[305] Başka âyet-i kerimelerde de Kâbe ve etrafındaki harem bölgesinin güvenilir, dokunulmaz ve mukaddes bir yer olduğu üzerinde durulur.[306]

Ayrıca Cenâb-ı Hak bu bölgede her türlü zulüm ve taşkınlık yapan kimselerin ahirette çok ağır bir azapla karşı karşıya kalacağını ifade buyurmuştur.[307]

Harem bölgesinde taşkınlık yapıp kan dökmeyi büyük günahlar[308] içinde sayan Efendimiz, "Allah katında insanların en düşman olanı, nefsi müdafaa dışında kan davası, düşmanlık ve kinden dolayı birini Mescid-i Haram'da öldürendir."[309] buyurarak meselenin ehemmiyetini bir kere daha ifade etmiştir.

75. Özürsüz Cum'a Namazını Terk Etmek, Bunda Israrcı Olmak

Cuma, Müslümanların Cuma namazı vesilesiyle bir araya geldikleri, tabiri caizse haftalık kongre günleridir. Ayrıca Cuma, Müslümanların tanıştıkları, küs iseler barıştıkları, kaynaştıkları bayram günüdür.

Cuma namazının farziyeti, "*Ey iman edenler! Cuma namazına ezan ile çağırıldığınız zaman derhal Allah'ı zikretmeye (hutbe ve namaza) gidin, alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlıdır.*" (Cuma, 62/9) âyet-i kerimesiyle sabittir. Ayrıca Efendimiz de bir hadislerinde Allah'ın Cuma namazını müminlere

305 Bkz. Âl-i İmrân, 3/96
306 Bkz. Bakara, 2/125; Kasas, 28/57; Ankebût, 29/67
307 Bkz. Hacc, 22/25
308 Ebû Dâvûd, *Vesaya* 10 (2875); Hâkim, *Müstedrek*, 1/59
309 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/187; İbn Hacer, *Buluğu'l-Meram*, 1180-1181

farz kıldığını ifade ederek, onu hafife alan veya terk ederek kılmayan kimse için "Allah, onun iki yakasını bir araya getirmesin, hiçbir işini mübarek kılmasın!" buyurmuştur. (İbn Mâce, *Sünen*, 1081)

Haklı bir mazeret olmaksızın üç Cuma namazını terk eden kimsenin Allah tarafından kalbinin mühürleneceğini[310] söyleyen Efendimiz, başka bir hadislerinde "Birtakım insanlar ya Cuma namazını terk etmeyi bırakırlar, yahut da Allah onların kalplerini mühürler, artık gafillerden olurlar."[311] buyurarak meselenin ciddiyetini dile getirmiştir.

76. Müslümanları Gizlice İzlemek ve Mahremlerini Açığa Çıkarmak

Bu ifadelerden kasıt casusluk yapmaktır. Casusluk, bir devletin veya kurumun askerî, siyasî veya başka alanlarda gizli olarak bilgilerinin toplanıp başka bir yere gönderilmesidir. Hemen her ülkenin iç hukukunda böylesi bir faaliyet suçtur ve karşılığında ağır yaptırımlar söz konusudur.

Konuyla alakalı asr-ı saadette şöyle bir hadise yaşanmıştır. Peygamber Efendimiz, Mekke'yi fethetmek için Medine'de savaş hazırlıklarına başlar. Hatip b. Ebi Beltea isminde bir Müslüman bu haberi bir kadının saç örgüleri arasına sıkıştırdığı bir mektupla Mekke'de yaşayan ailesine bildirmek ister. Ancak bu gizli bir haberdir ve karşı tarafın bilmemesi gerekir. Her ne kadar Hatip b. Ebi Beltea'nın niyeti samimi olsa dahi yaptığı doğru değildir. Bu durum vahiyle Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e bildirilince, mektubu oraya götürmek üzere yola çıkan kadının saç örgüleri arasından mektup alınır.

Hz. Ömer (radıyallahu anh) Hatib'i münafıklık ve casusluk yaptı-

310 İbn Mâce, *Salat* 93
311 Müslim, *Cuma* 12

ğı gerekçesiyle öldürmek ister. Fakat Efendimiz'e yine vahiyle[312] Hatib'in Müslümanların gizli sırlarını müşriklere ifşa etmek için değil de sadece orada bulunan ailesini korumak için bu mektubu yazmış olduğu bildirilince Hz. Ömer'in (radıyallahu anh) onu öldürme isteğine karşı çıkar. Daha sonra Allah Resûlü, Hatib'i affetmekle beraber, sebep ne olursa olsun, küfre yardım yerine geçecek bir davranışın kesin haram olduğunu bildirir.

Evet, casusluk haramdır ve cezası ölümdür.

B- Büyük Günah Olması Muhtemel Olan Diğer Bazı Hususlarla İlgili Âyet-i Kerime ve Hadis-i Şerifler

Burada "komşuya eziyet etmek", "özürsüz olarak cemaati terk edip namazı tek başına kılmak" ve "vasiyette zarar vermek" gibi günahların da büyük günahlar içinde mütalaa edildiğini beyan etmek istiyoruz.[313] Bunlardan başka aşağıdaki âyet ve hadislerde belirtilen cürümler de büyük günah olarak kabul edilmiştir. Konu ile ilgili kitapları olan alimlerin beyanları da bu çerçevededir. Şimdi, ictihadî olması muhtemel bir mesele hakkında fikir yürütmeden bu âyet ve hadisleri de sıralayalım:

1. "Sizden birisi kendisi için sevmiş olduğu bir şeyi kardeşi için de sevmedikçe iman etmiş sayılmaz."[314]

2. "Sizden biriniz ben ona ailesinden, çocuğundan, kendisinden ve bütün insanlardan daha sevimli olmadıkça iman etmiş sayılmaz."[315]

3. "Sizden kim bir kötülük görürse onu eliyle değiştirsin.

---

312 Mümtehine, 60/1

313 Hatta Zehebi'nin el-Kebâir isimli kitabının bazı baskılarında bu üç günah kebâir içinde mütalaa edilmiştir. Bkz.: Zehebi, *el-Kebâir*, s. 297, 333, 339

314 Buhârî, *Îmân* 6; Müslim, *Îmân* 71

315 Buhârî, *Îmân* 7; Müslim, *Îmân* 69

Buna kimin gücü yetmezse onu diliyle değiştirsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin. Bu da imanın en azıdır."[316]

4. Müslim'in sahihinde "zalimler' konusunda şöyle bir hadis vardır: "Onlara karşı eliyle cihat eden mümindir. Diliyle cihad eden de mümindir. Kalbiyle cihad eden de mümindir. Bunun dışındaki kişide imandan hardal tanesi kadar bile yoktur."[317] (Bu hadis, günahları kalbiyle bile olsa kötü görmeyen ve bunları ortadan kaldırmak için kalbiyle bile olsa niyet etmeyen kişinin imanının olmadığına delildir. Kalbin cihadı ise batıl ve ehlinin yok olması için veya onların düzelmesi için Allah'a dua etmesidir.)

5. "Sizin başlarınıza emirler tayin edilmektedir. Onların bazı işlerini İslâm'a uygun ve bazılarının ise İslâm'a uygun olmadığını göreceksiniz. Onları çirkin gören kurtulmuştur. Onlara karşı çıkan selamete ermiştir. Fakat ondan razı olan ve onun peşine giden selamete erişmemiştir." Resûlullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) "Onlarla mücâhede edelim mi?" denildiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Size namaz kıldırdıkları müddetçe hayır" dedi.[318]

6. "Aldatan ve hilekâr ateştedir."[319]

7. "Kişiyi karısına, köleyi efendisine karşı kışkırtan bizden değildir."[320]

8. "Hayâ ve az konuşma imandan iki şubedir. Gereksiz ve boş konuşma nifaktan iki şubedir."[321]

9. "Hayâ imandandır. İman ise cennettedir. Kaba ve çir-

316 Müslim, *Îmân* 78; Ebû Dâvûd, *Salat* 248
317 Müslim, *Îmân* 80
318 Müslim, *İmare* 62
319 İbn Hibban, *Sahih* 567
320 Ebû Dâvûd, *Edeb* 135 (5170)
321 Tirmizî, *Birr* 80; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 5/269

kin konuşmak görgüsüzlüktendir. Görgüsüzlük (kabalık) ise cehennemdedir."[322]

10. "Üzerinde cemaatin imamına biatı bulunmadan ölen cahiliyye ölümüyle ölür."[323]

11. "Kim bir Müslümanın malını haksız yere yerse Allah kıyamet gününde ona ateşi yedirir. Kim de Müslümana haksızlık ederek yüksek makam kazanmışsa, kıyamet gününde cehennemde yüksek bir makam kazanır. Kim de haksız yere bir Müslümanın elbisesini giymişse kıyamet gününde ona ateşten bir elbise giydirilir."[324]

12. "Müslüman kardeşinden bir sene ayrı kalan (dargın olan) onun kanını dökmüş gibidir."[325]

13. İbn-i Ömer (radıyallahu anh)'dan Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyuruyor: "Kim cezayı hak etmiş bir Müslümandan cezasını kaldırmak için aracı olursa, Allah'a zıt gitmiş olur."[326]

14. "Muhakkak kişi o kadar sevap alacağını sanmadan Allah'ın razı olacağı bir söz söyler de Allah kıyamet gününde ondan razı olduğunu yazar. Muhakkak bir kişi o kadar günah kazanacağını sanmadan Allah'ın gazabına neden olacak bir söz söyler de Allah'la karşılaştığı günde Allah ona kızgın olduğunu yazar."[327]

15. "Münafığa 'efendi' demeyin. Eğer o efendi değilse Rabbinizi kızdırmış olursunuz."[328]

16. "Münafığın özelliği üçtür. Konuştuğunda yalan konu-

---

322 Buhârî, *Edebu'l-Müfred* 1314

323 Hakim, *Müstedrek* 1/77, 117

324 Ebû Dâvûd, *Sünen* hadis no: 4881; Buhârî, *Edebu'l-Müfred* 240

325 Buhârî, *Edebu'l-Müfred* 404

326 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/70; Ebû Dâvûd, *Akdıye* 14 (3597)

327 Tirmizî, *Zühd* 12

328 Buhârî, *Edebu'l-Müfred* 760

şur. Söz verdiğinde ondan cayar. Kendisine bir şey emanet edildiğinde ona hıyanet eder."[329] (Bu hadis yalan söylemek ve hıyanet etmenin yanı sıra söz verdiğinde onu yerine getirmemenin de günah olmasından dolayı buraya alınmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"*Onlardan kimi de Allah'a şöyle kesin söz vermişlerdi: "Eğer Allah bize lütfundan verirse, biz de mutlaka zekât ve teberrûda bulunacak ve elbette iyi insanlardan olacağız." Fakat Allah lütfundan onlara servet verince cimrilik edip mallarının hakkını vermediler. Zaten onlar yan çizip duruyorlardı. Allah'a verdikleri sözden dönmeleri ve yalan söylemeyi âdet edinmeleri sebebiyle, Allah da bu işlerinin neticesini, kalplerinde kıyamet gününe kadar sürecek bir münafıklık kıldı.*" (Tevbe, 9/75-77)

17. "Anneyle çocuğunun arasını ayıranın kıyamet gününde Allah sevdikleriyle arasını ayırır."[330]

18. "Bir kişi altmış sene Allah'a itaat olan işleri yapar, sonra ölür fakat vasiyetini iyi yapmazsa, ona ateş gerekir." Sonra Ebû Hureyre şu âyeti okudu:

"*Bütün bunlar, vârisler zarara uğratılmaksızın yapılacaktır. Bu, Allah tarafından size bir buyruktur. Allah alîm ve halîmdir (her şeyi hakkıyla bilir, cezalandırmada aceleci değildir).*" (Nisa, 4/12)[331]

19. "Allah katında kıyamet gününde konum bakımından en şerli insan hanımının gizli hâllerini ifşa eden koca ile kocasının gizli sırlarını ifşa eden kadındır."[332]

20. "Hanımına dübüründen cima eden lanetlenmiştir."[333] "Allah hanımına dübüründen cima eden adama rahmet na-

---

329 Buhârî, *Îmân* 23; Müslim, *Îmân* 106

330 Tirmizî, *Büyû'* 52; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 5/412-413

331 Tirmizî, *Vesaya* 2; Ebû Dâvûd, *Vesaya* 3

332 Müslim, *Nikâh* 123

333 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* 2/444

zarıyla bakmaz."[334] "Kim karısıyla hayızlı olduğu hâlde cima ederse veya dübüründen temas ederse veya kâhine gidip onu tasdik ederse Muhammed'e indirileni inkâr etmiş olur."[335]

21. "Bir kişi izinsiz olarak senin hakkında bilgi edinmek isterse ve sen o kişiye taş atıp da gözünü çıkarmışsan sana bir günah yoktur."[336] "Onların izni olmaksızın bir topluluk hakkında birisi gizli hâllerini öğrenmek isterse onların bu kişinin gözünü çıkartması helaldir."[337]

22. "Dinde aşırı gitmekten sakının. Çünkü sizden öncekiler dinde aşırı gittiklerinden dolayı helak olmuşlardır." Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"*De ki: "Ey Ehl-i kitap! Dininize ait konularda haksız yere haddi aşmayın. Daha önce gelip geçenlerden hem kendisi sapmış, hem bir çok insanları da saptırmış olan atalarınızın ve şimdiki durumda da doğru yoldan sapan birtakım kimselerin heva ve hevesine uymayın.*" (Mâide, 5/77)

23. İbn-i Ömer (radıyallahu anh)'dan Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Kim Allah adına yemin ederse bu yemine razı olsun. Ona razı olmayan Allah'ın rızasına uygun hareket etmemiştir."[338]

24. Ebû Bekir (radıyallahu anh)'den, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Hilekâr, başa kakan, cimri, cennete giremez."[339]

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) başka bir hadislerinde ise şöyle buyurmuşlardır: "Zulmetmekten sakınınız. Çünkü kıyamet günü zalimler için karanlıklar olacaktır. Cimrilikten sa-

---

334 İbn Mâce, *Nikâh* 29
335 Ebû Dâvûd, *Tıb* 21 (3904); Tirmizî, *Tahare* 102 (135)
336 Buhârî, *Diyât*, 14; Müslim, *Âdâb*, 43 (2158)
337 Müslim, *Âdâb*, 43 (2158)
338 İbn Mâce, *Keffarat* 4 (2101)
339 Tirmizî, *Birr ve Sıla* 41 (1963)

kının. Çünkü cimrilik sizden öncekileri helak etti ve kanlarını dökmelerine ve mahrem olan şeyleri helal kılmalarına neden oldu."[340]

Konuyla ilgili bazı ayet-i kerimelerin meâlleri şöyledir:

• "*Böyleleri hayır işlerinde hem kendileri cimri davranır, hem de başkalarına cimriliği öğütlerler. Ama bunlar bilsinler ki kim malını Allah yolunda harcamaktan yüz çevirirse Allah Ganî'dir, Hamîd'dir.*" (Hadid, 57/24)

• "*İşte sizler Allah yolunda harcamaya dâvet ediliyorsunuz. İçinizden bazıları cimrilik ediyor. Her kim cimri davranırsa, ancak kendine cimrilik eder. Müstağnî (hiçbir şeye ihtiyacı olmayan), Allah'tır; muhtaç olan ise sizlersiniz…*" (Muhammed, 47/38)

• "*Cimri davranan, bir de kendini güçlü sanıp Allah'tan müstağni gören, O en güzel kelimeyi (kelime-i tevhidi) yalan sayanı ise, en güç yola sardırırız. O aşağıya doğru yuvarlanırken malı kendisine hiç fayda etmez.*" (Leyl, 92/8-11)

• "*(Kafir, kıyamet gününde): Servetim, malım bana fayda etmedi!*" (Hâkka, 69/28) diyecek.

• "*A'râf ashabı, simalarından tanıdıkları bir kısım kimselere seslenip: "Gördünüz ya, ne topladığınız mallarınızın, ne onca taraftarlarınızın, ne de büyüklük taslamalarınızın ve o çalımlarınızın size hiçbir faydası olmadı!" O cennetlikleri göstererek "Sahi, şunlar "Allah, bunları asla lütfuna nail etmez" diye yeminler edip hor gördüğünüz kimseler değil miydi? İşte onların ne yüce mevkide olduklarını şimdi anladınız değil mi? derler ve sonra o cennetliklere dönerek: "Buyurun girin cennete!" derler, "size korku ve endişe olmadığı gibi, siz asla üzüntü de görmeyeceksiniz.*" (A'raf, 7/48-49)

• "*... Her kim nefsinin hırsından ve mala düşkünlüğünden*

340 Müslim, *Birr*, 56 (2578)

kendini kurtarırsa, işte felah ve mutluluğa erenler onlar olacaklardır." (Haşr, 59/9)

25. "Hangi hastalık cimrilikten daha dertlidir ki!"[341] "Helak edici üç şey vardır: İtaat edilen cimrilik, peşinden gidilen heva ve her görüş sahibinin kendi görüşünü beğenmesi."[342]

26. "Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) (düzeni bozarak) meclis halkasının ortasında oturana lanet etti."[343]

27. "Hasedden kaçınınız. Çünkü hased ateşin odunu yok ettiği gibi, iyilikleri yok eder."[344]

28. "Namaz kılanın önünden geçen bunun ne kadar günah olduğunu bilseydi kırk yıl onu beklerdi de yine geçmezdi."[345]

"Sizden birisi sütreye doğru namaz kılmak isteyip de önünden birisi geçerse onu göğsünden tutup savsın. Fakat yine buna yeltenirse onunla çarpışsın. Çünkü o şeytandır."[346] (Müslim'in lafzında ise şu vardır: Onunla çarpışın. Çünkü o geçen kişiyle beraber onun karîni "şeytanı" vardır).

29. Allah Teâlâ şu üç kimseye lanet etsin: Cemaat istemediği halde öne geçip imam olana, kocası kendisine küs olduğu hâlde geceleyen kadına, ezanı duyup da icabet etmeyen adama.[347]

341 Buhârî, *Edebu'l-Müfred*, s. 296

342 Taberani, *Mucemu'l-Evsat*, 5/328; Abdürrezzak, *Musannaf*, 11/304

343 Tirmizî, *Edeb* 12 (2753); Ebû Dâvûd, *Edeb*, 17 (4826)

344 Ebû Dâvûd, *Edeb* 52 (4903)

345 Buhârî, *Sütre* 11 (488); Müslim, *Salat* 261 (507)

346 Buhârî, *Bed'u'l-Halk* 11 (3100); Müslim, *Salat* 258 (505)

347 Müslim, ; Ebû Dâvûd,

İkinci Bölüm

GÜNAHLARDAN KORUNMA YOLLARI

GÜNAHLARDAN KORUNMA YOLLARI

1. Günahlar Karşısında Tavrımız Nasıl Olmalı?

Büyük olsun, küçük olsun günah, tıpkı mevcut bir binayı dinamitleme gibi bir tahriptir. O, bir yönüyle amel bakımından Allah'a karşı su-i edep ve insanın çok defa hasenatını (iyiliklerini) eriten bir husus olmakla beraber aynı zamanda daha önce de ifade ettiğimiz gibi, küfre doğru da bir adım atmadır.

İnsan bir günah işlediği zaman kalbinde bir nokta meydana gelir. O günah, istiğfarla hemen silinmez de bir ikincisi işlenirse ikinci bir nokta meydana gelir; derken kalb günahlarla kasvet bağlar ve neticede de ölebilir. Nitekim "-*Kellâ bel râne ala kulubihim mâ kânû yeksibûn - Hayır! Gerçek öyle değil! Asıl onlardır ki yapmaya alıştıkları kötü işler, gitgide kalblerini paslandırdı da (onun için ahireti inkâr ederler).*" (Mutaffifîn, 83/14) âyet-i kerimesi bu hakikati ifade eder.

Bu durum, Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti ile rezonans olmaya mani olur ve insan mağfiret hakkını kaybeder. Onun için günah işlemek çok tehlikelidir. Bu, "Hele şu yılana kendimi sokturayım da sonra onun zehirini panzehirle dışarıya döktürtürüm" demek gibi bir şeydir. Çünkü günah işledikten sonra tevbe etme

imkânını elde edememe veya o hâl üzere ölmek de söz konusudur. Ayrıca bir günah işlemede, minareden aşağıya inen bir insanın ayağının altındaki taşın kayıp da dengesini bozarak merdivenlerden baş aşağı gitmesi gibi küfrün gayyasına düşme ihtimali de vardır. Bir kimsenin, bu kadar tehlikeli bir yolda "Sonra istiğfar ederim." diye günah işlemeye teşebbüs etmesi, Müslümanlığın ruhu ve özü ile telif edilir bir husus değildir.

Ne var ki insan, elinde olmayarak günah işleyebilir. İnsanın ruhunda şehevî ve behîmî hisler, aklî kabiliyet ve istidat gibi günah işlemeyi çok defa belki mecbur eden hissiyat vardır. Bu hisler, yaratılış itibarıyla insanın mahiyetine hayra vesile olsun diye konmuştur. Ancak çok defa iyi kullanılamayan bir silah olarak sahibini de öldürebilir. Bu türlü hâllerde insanın yapacağı şey, günah işler işlemez hemen Rabbine yönelerek tevbe etmektir.

Bazı günahlar vardır ki bunlar, insanda bir kısım letâifin ölmesine yol açar. Mesela harama nazar, insanın içindeki bir latifeyi öldürür. İçki içen bir insan, kırk gün kılmış olduğu namazdan lezzet alamaz. Böyle bir mümin, namaz kılarak vazifesini eda etmiş olur, ancak namazdan matlup mirâcî bir mana vardır ki, onu elde edemez. Binaenaleyh işlenen günahlar, insanın ibadet ü taatını, Rab ile münasebetini kaskatı, kupkuru, bereketsiz ve güdük hâle getirir.

İsteyerek veya istemeyerek, çok defa baş aşağı düştüğümüz günahlar, muhasebemiz adına bizi kıyamete kadar Rabbin karşısında mahçup tutma adına yeter ve artar.

2. Günahlardan Dolayı Kalp Ölür mü? Ölmüş Bir Kalbi İhya Etmenin Yolu Nedir?

Az önce insanın iç dünyasında bulunan latîfelerin, başka bir deyişle manevî hayatın merkezi konumunda olan kalbin, günahlar sebebiyle ölebileceğini söyledik. Kalbi bir üniversite

olarak kabul edersek, onun sır, hafâ ve ahfâ gibi fakülteleri vardır ve bu fakülteler de sönebilirler. Hatta her gün bunlar birkaç defa söner, ancak Allah yine yakar. Kalpte öyle duygular vardır ki bunlar bir kerecik olsun Allah'ın meşru saymadığı bir tabloya bakınca hemen sönüverir. Fosforlu taşların bir araç farından aldığı ışığı bir miktar karanlıkta aksettirdikten sonra sönüp tamamen gecenin karanlığına gömülmeleri gibi, insanda da öyle latifeler vardır ki, bunlar uzun zaman karanlığa dayanamaz ve bütün ışığını kaybeder. Ancak ışıkla yüz yüze geldiğinde karanlık hemen dağılır. Onun için kalbin ölmesi insanın ölmesi gibi değildir. Yani kalb ölür, ancak yine dirilir.

Nebiler, ölü gönülleri ihya etmek için gelmişlerdir. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) zuhur ettiği zaman Hz. Ömer gibi devâsâ kâmetler de dâhil çokların gönlü ölü idi. Bu ölüler, Fahr-i Kâinat Efendimiz'in potasında kıvamına getirilince ihya edildi. Körelmiş latifeler öyle inkişaf ettirildi ki, Hz. Ömer gibi bir kimse kısa bir zamanda Cibril-i Emin'in yanında yerini alıverdi. Develerle güreş tutan Hattap oğlu, karıncaya basmaz hâle geliverdi.

Kısaca ifade edecek olursak insanın gönlünün ve kalbinin ölmesi, latifelerinin sönmesi ebedî ölen ve sönen kimseler gibi değildir. Bunlar ölür, daha sonra yine dirilir.

İkincisi, bir insan mümkün mertebe kalbî ve ruhî hayatını söndürmemeye dikkat etmeli, batmamak için lazım gelen her şeyi yapmalıdır. Madem içimizdeki bir kısım latifeleri bir kelime, bir dane, bir habbe, bir öpme, bir bakma batırıyor, -Allah muhafaza buyursun- o dakika içinde ölmüş o duygu ve sönmüş o latifelerle Rabbin huzuruna gitme ihtimali vardır. Onun için çok dikkatli olmak gerekir. Şayet bir kimsenin hayaline bir büyük günah işleme fikri musallat olur, gece ve gündüz onu meşgul ederse, hemen ona sırt çevirmeli ve Cenâb-ı Hakk'a te-

veccüh etmelidir. Çünkü bu hâl, insanın duygularını söndürür. İnsan, onun içinde bir kurt gibi kalbini delmek suretiyle bir boşluk meydana getirmesine fırsat ve imkân vermemeli, Kitap ve Sünnet yörüngeli düzgün bir hayat yaşamalıdır.

Elinde olmayarak bu türlü hatalara düşüp baş aşağı gelen bir kimse hemen kalkıp Allah'a istiğfar etmelidir. Nitekim Buhârî ve Müslim'in rivayet ettiği bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmaktadır: "Kulum günah işlediği zaman, 'Rabbim günah işledim mağfiret et' der. Bunun üzerine Ben şöyle buyururum: 'Kulum günah işledi. Kendisini mağfiret edecek birisinin bulunduğunu, yani Beni kabul etti. Ben de onu mağfiret ettim.' Daha sonra bir daha günah işleyerek, 'Ya Rabbi! Yine günah işledim' der. Ben yine mağfiret ederim ve şöyle derim: Kulum! Dağlar azamet ve cesametinde günahlarla benim karşıma gelip istiğfar etsen, Ben seni yine mağfiret edeceğim."[348] Onun için bir zelle ve bir sürçmeyi mütaakip hiç vakit kaybetmeden hemen "Estağfirullah" deyip tevbe edilerek Rabb'e teveccüh etmelidir.

3. Tevbe Kapısı Ardına Kadar Açık mıdır?

Tövbe, bir yenilenme ve iç onarımdır. Mümin, günahları ne kadar büyük olursa olsun tövbeyle Rabbi'nin kapısına yönelerek O'ndan af talebinde bulunmalıdır. O kapı ardına kadar açıktır ve kendisine yönelecek tevbe yolcularını beklemektedir.

Cenâb-ı Hak, kendisine yönelen böylesi kullarından memnuniyet duymaktadır. Nitekim Efendimiz bir hadislerinde bu durumu şöyle anlatır: "Allah kulunun tevbesinden sonsuz derecede memnun olur, sevinç duyar. Şöyle ki, bir insan çölde yolculuk yapıyor. Bütün azığı, eşyası ve suyu üzerinde olan devesi onu bırakıp kaçıyor. Adam sağa-sola koşuşup devesini arı-

[348] Buhârî, *Tevhîd* 35; Müslim, *Tevbe* 29

yor; fakat sonunda yorgun ve ümitsiz bir hâlde bir ağacın altında uyuya kalıyor. Gözlerini açtığında bir de ne görsün; devesi, üzerindeki eşyasıyla beraber başucunda durmaktadır. Adam sevincinden öyle hâle geliyor ki, Cenâb-ı Hakk'a şükrederken yanlışlıkla, 'Ben Senin rabbin, Sen de benim kulumsun' diyor. İşte tevbe eden kulu karşısında Rabbimizin ferah ve sevinci bu adamınkinden daha fazladır."[349]

O yüzden günah işleyen bir mümin, derhal o günahından dolayı tevbe etmeli, günahla kirlenen gönül dünyasını tevbe silgisiyle temizlemelidir. Hemen ardından tevbe ve istiğfar ile yıkanmamış her bir günah, adeta ikinci bir günaha davetiye ve bir çağrı manasına gelir. İnsan işlediği her bir günahla, bir ikincisini, üçüncüsünü, dördüncüsünü veya beşincisini işlemeye daha müsait bir hâle gelir. Ve böylece o, adeta bir tabiat deformasyonuna uğrar. Derken on günah işler de yine vicdanında bir ürperti hâsıl olmaz.

Peygamber Efendimiz, "İnsan günah işleyince, kalbinde bir siyah nokta belirir. Tevbe ile hemen onu silmezse, o nokta kalbinde öylece kalır. Sonra ikinci bir günah işlerse, kalbinde bir nokta daha belirir."[350] buyurarak bu konuda da dikkatlerimizi çekmektedir.

Mümin günaha girdikten sonra tevbe etmeli, bu konuda mertçe sözünde durmalı, bir daha girmemek için dişini sıkmalı, Allah'ın tevfiki ile küllî iradeye dayanıp kendisini kurtarmaya çalışmalıdır. Bin defa, istemeyerek tevbesini bozsa yine tevbe etmelidir. Bu noktada "Günahından tevbe eden hiç günah işlememiş gibi olur."[351] buyuran Efendimiz'in bu ifadeleri içimize nurlar saçmaktadır.

349 Buhârî, *Daavat* 4
350 İbn Mâce, *Zühd* 29
351 İbn Mâce, *Zühd* 30

Hadisin dev imamı Tirmizî'ye "Aziz kime denir?" şeklinde bir soru sorarlar. İmam bu soruyu şöyle cevaplandırır:

"Aziz, kendisini günahın zelil kılmadığı insandır. İnsanı vicdanında mahkûm eden, kendinden utandıran, aynalara baktırmayan günahlarıdır. Onu cemiyette ve ötede rezil, rüsva eden yine günahlarıdır. Aziz, vicdanında hür, sokağında hür olan; günahla kirlenmeyen; günahını istiğfar kurnasında yıkayan adamdır."

4. Günahlara Karşı Tavrımız ve Tevbede Nelere Dikkat Etmeliyiz?

a- Günah karşısındaki tepki nasıl olmalı?

Fethullah Gülen Hocaefendi, günahlar karşısında en büyük sığınma yerimiz olan tevbe konusunda dikkat edilmesi gerekli hususları şöyle dile getiriyor:

"Öyle an olur ki, işlediğiniz bir günah karşısında başınızı yere koyar, feryâd u figan eder, dua dua yalvarır, günahınızın affını dilersiniz. Öyle an da olur ki, ne ağlamalarınız ne de ahu vahlarınız sizi tatmin eder ve feryadlarınız içinizdeki yangını söndürür. Ama ümit edilir ki, içinizde sizi sürekli rahatsız eden bu hüzün, tevbe adına, Allah katında daha makbul ve daha geçerli olur...

Çarşı-pazardan geçerken, istemeden gözünüz ağyara kaydığında, şayet sizde şöyle düşünceler hasıl oluyorsa: 'Ahh! Ben ne yaptım! Vücudumun bütün zerreleri adedince, her an Allah'a müteveccih olmam gerekirken, bakışlarım ağyara kaydı ve günah işledim. Halbuki gözlerimi kapayabilirdim. Yolumun uzaması pahasına daha selâmetli ve emin bir yolu tercih edebilirdim vs.' ve hemen oralarda bir namazgâh bulup başınızı secdeye koyarak ahu vah edip inleyebiliyorsanız, veyahut içinizi kaplayan hüzünle dünya size dar geliyorsa, hakiki tevbeyi

yakalamışsınız demektir. Evet tevbe, aslında, bir nedamet, pişmanlık ve bir iç yangınıdır.

Bu itibarla da önemli olan, günahlarla beraber olmayı yılan ve çiyanlarla beraber olma kabul etmektir. Müminin günaha bakışı budur ve bu olmalıdır. Aksi takdirde günahın âkıbetinden ve neticesinden şüphesi var demektir.

Her günahın, bir iç nedametle kalbin ritimlerinin ve damarlardaki kanın cereyan ve cevelanının değişmesi şeklinde bir mukabele görmesi çok önemlidir.

b- Günaha hayat hakkı tanınmamalı, günah kısa ömürlü olmalı

Bir yerde sürçüp günah işlediğiniz ve günah atmosferine kaydığınızda, hiç vakit kaybetmeden kalkıp tevbe ve istiğfar ile arınmalısınız. Arınmalı ve kesinlikle bunu tehir etmemelisiniz. Çünkü bir saat sonra sırtınızdaki bu Kafdağı'ndan daha ağır yükle, Rabbinizin huzuruna gitmeyeceğinize dair elinizde bir senet yoktur. Nezih ruhlar, işledikleri günahlardan temizlenmedikten sonra, rahat edemez ve onların gözlerine uyku girmez...

Günaha bir saniye bile ömür bağışlamak şahsın kendi aleyhindedir. Ve bundan daha önemlisi de Allah'a karşı yapılan bir saygısızlığa karşı, saygılı olmak demektir. Hiçbir günahın bir saniye bile yaşamaya hakkı yoktur. Zira o, tevbe ile çabucak silinmezse, kalbi ısıran zehirli bir yılan hâline gelir. Ve bir defa lekelenince de kalp artık yeni lekelere açılır. Böylece insan fasid bir daire içine düşer. Her günah yeni bir günahı doğurur ve nihayet 'Bel râna ala kulubihim; *Hayır hayır, onların kalbi pas bağladı.'* (Mutaffifin, 83/14) sırrı zuhur eder.

Bundan dolayıdır ki, insanlardaki duygu ve düşünceyi daima bu zemine çekip, onlara bu hakikatleri anlatmak ve onları

günahlar karşısında hüşyar ve uyanık hâle getirmeye çalışmak çok önemlidir. Hatta gücünüz yeterse veya bir kuvve-i kudsiye-i velâyetiniz varsa, günahın çirkin yüzünü onlara göstermelisiniz, göstermeli ve onları o günahlardan vazgeçirmelisiniz.

Evet, kalbi hüşyar ve uyanık, ruhu duyarlı insanlar âdeta her günahın, beraberinde getirmiş olduğu bir iğrenç kokuyu duyar gibi olurlar.

c- Günahlar çirkin görülmeli

Günaha karşı yapacağımız tevbelerde, en önemli unsurlardan biri de günahı kerih görmektir. Kerih görülemeyen bir günahtan, yılandan-çiyandan kaçar gibi kaçma azmi görülemez. Kaçamayınca da bir daha o günahı işlememe azmi ve cehdi ile tevbe etmek mümkün olmaz. Meselâ, nasıl ki, elinizde çok nadide bir kristal vazo bulunsa ve siz onu düşürüp kırsanız, ellerinizi dizlerinize vurur, ah u vah eder ve teessür duyarsınız. Aynen öyle de; işlediğiniz her günahla, elinizdeki hayat fanusunuz kirleniyor, kırılıyor demektir. O hâlde en az maddî bir kristalin kırılması karşısında duyduğunuz teessür kadar, işlediğiniz günah karşısında da teessür duymanız iktiza eder. Aksi hâlde günahı hafife alıyor ve önemsemiyorsunuz demektir.

d- Günah, günah olarak bilinmeli

İçimizden, günahın hükmüne itiraz adına geçen her düşünce, en az o günahı irtikâp etmek kadar günahtır. Mesela, zina yapan bir insanın, zaman zaman içinden: 'Allah bu zinayı niçin yasak etti? Ne güzel istifade ediyorduk (!)' diye geçirmesi veyahut haram-helal demeden yemeye içmeye alışmış bir insanın, 'Keşke kul hakkı diye bir şey olmasaydı ne güzel olurdu (!)' şeklinde düşünmesi günahı irtikâp etmekten daha büyük günahlardır.

O hâlde günahlara karşı tavır almalı ve kendimizi şöyle şart-

landırmalıyız: 'Ey günah, boşuna yorulma, kapılar sürmelidir; içeri giremezsin.'

Günah hususunda Bediüzzaman Hazretlerinin şu teşbihi çok manidardır: 'Günahtan yılandan, çiyandan kaçar gibi kaçınız' der. Burada yılan ve çiyan tabirinin yerine arslan veya kaplan tabirlerinin kullanılmaması dikkat çekicidir. Zira, arslan ve kaplan yiğitçe ve mertçe saldırır. Daha gelmeden onu hisseder ve ona göre tedbirinizi alabilirsiniz. Fakat, akrep, yılan ve çıyan öyle değildir. Onların ne zaman ve nereden saldıracakları belli olmaz. İşte günah da böyle akrep ve çıyan gibi kalleştir.

Hasılı günahlara karşı daima teyakkuzda bulunmak müminin şiarı olmalıdır. Unutmayalım: günahlara karşı teyakkuz, Allah'a karşı vefalı olmak demektir." [352]

Hocaefendi meseleyi çok güzel bir şekilde izah ediyor. İnsan, tevbe musluğu altına girip arınmazsa, her bir günah başka bir günahın davetçisidir. Günahlar, tıpkı sürü hâlinde yaşayan varlıklar gibidir. Kapısını araladın mı arı gibi ısırırlar. İnsanın işlediği ilk günah, ana arı gibi gelir konar. Bir günah bir yerde bir kapı araladı mı insan yumuşar ve günah artık kendine bir yol bulur, ardı arkası kesilmez.

İşte burada Allah, irademizin devreye girip onu irademizle halletmemizi istiyor. O yüzden günahların yakınında dahi bulunmamalı, sürekli teyakkuzda olmalıyız.

5. Şeytanın şerrinden korunmanın çareleri nelerdir?

Kitabımızın baş tarafında insanı günahlara sevk eden şeytan ve onun insanın iç dünyasındaki karakolu olan nefis olmak üzere iki büyük düşmanın olduğunu söylemiştik. Önce şeytan-

352 M. Fethullah Gülen, *Prizma-3*, "*Günahlardan Çıkış Yolları*" faslı.

dan başlayalım. Şeytan, insanın bir kısım davranışlarına göre insanla kolayca irtibat kurabilen hâricî bir kuvvettir.

Şeytanın insan üzerinde tesiri vardır ve onunla münasebet kurar. Allah Resûlü bu durumu "Şeytan, insanda, kanın dolaştığı gibi cereyan eder."[353] ifadesiyle anlatmaktadır. Şeytan insanın alyuvar ve akyuvarlarına biner, kalbine girer, onun içinde pek çok vesvese meydana getirerek insanın manevî dünyasının merkezi olan kalbi ifsat eder. Burada en önemli âmil, insanın, davranışlarıyla şeytana davetiye çıkarmasıdır. Malumunuz fizikte şöyle meşhur bir kanun vardır: Atomların hepsi pozitif yüklü olsa birbirini iter. Ama biri pozitif biri negatif olunca aralarında münasebet olduğundan dolayı birbirlerini çekerler. Kadınla erkek arasında böyle bir uygunluk olduğu gibi dış âlemle iç âlem arasında da aynı uygunluk söz konusudur. Aynen bunun gibi, şeytanla insan arasında bir uygunluk meydana gelirse çekme, olmazsa itme olur.

Şözü şuraya getirmek istiyoruz. Şeytanın insan üzerinde tasarruf zeminini ve vasatını insan kendisi hazırlar. Bu hakikati ifade sadedinde Resûlü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem): "Kul, günah işlediği zaman kalbde siyah bir nokta meydana gelir. Bu günah tevbe ile silinip cilalanmazsa her günahın ardından meydana gelen noktalar kalbi karartır ve "Bel râne alâ kulûbihim mâ kânû yeksibûn - *Onların yapmaya devam ettiği kötü işler gitgide kalblerini paslandırmıştır.*" (Mutaffifîn, 83/14) sırrı zuhur eder." buyurur. Bu şekilde günahlarla kararan bir kalb, kendisini rahmet esintilerine karşı kilitlemiş olur. Dolayısıyla beslenemez ve şeytanın oyuncağı hâline gelir. Bu durumdaki insan, şeytanla kontak olacak hâle gelmiştir. Bu vartadan kurtulmanın çaresi, işlenen günahlardan dolayı istiğfar edip yeni günahlara girmemek için de sürekli dua etmektir. Zira istiğfarla şerre meyil

353 Müslim, *Selâm* 24 (2175); Tirmizî, *Radâ'* 17

duygusu kesilir, dua ile de hayra meyil takviye edilir. Bu iki silahı elde eden insan, Allah'ın inayetiyle şeytanın çok az münasebet kuracağı ya da hiç kuramayacağı bir durumu kazanmış olur. Böyle bir insana şeytanın boyunduruk vurması zordur.

Dolayısıyla birinci çare, şeytanın ağına düşmemek için günahla ve şeytanla münasebet kuracak havaya girmemektir.

İkincisi, kişi zaman zaman tefekkür etmeli, kendisini fikri bir operasyondan geçirmelidir. "Beni insan olarak yaratıp bu dünyaya gönderen kim? Dünyaya niçin gönderildim, benden istenen şey ne? Kulluk görevlerimi yerine getirebiliyor muyum?" vb. soruları kendisine sık sık sorup tefekkür iklimine açılma ve mehafet-i ilâhi ifade eden şeylerle dolup taşma, bu fikrî operasyonun en temel noktalarıdır.

Bir iki asır var ki, insanımız, Kur'ân'da bize emredilen tefekkürden uzak kalmış, âyât-ı tekviniyeyi tefekkür edememiş, Allah'ın kâinat kitabında bize anlatmak istediği hakikatlara karşı gözü ve kulağı kapalı kalmıştır. Kur'ân-ı Kerim bu hususa şu âyetiyle dikkati çekiyor: "*Dünyada haksız yere büyüklük taslayanları, âyetlerimi gereği gibi anlamaktan uzaklaştırırım. O kibirlenenler her türlü mûcizeyi bile görseler yine de onlara iman etmezler. Doğru yolu görseler o yolu tutmazlar. Ama sapıklık yolunu görseler o yola girerler. Öyle! Çünkü onlar âyetlerimizi yalan saymayı âdet hâline getirmiş ve onlardan gafil olmuşlardır.*" (A'râf, 7/146) Kişi, âyât-ı tekviniye dediğimiz, Allah'ın gökte ve yerde kudret ve iradesiyle yazdığı âyetleri mütalaa etmeli, Allah'ın kendisiyle beraber olduğunu, her an hazır ve nazır olduğunu düşünüp kendisini yenilemelidir.

İnsanımız maalesef bundan uzaktır. Müminler kendilerini yenileyip, yeniden Kur'ân'a eğilmeleri ve sonra Kur'ân'ın solukları içinde hem kendi mahiyetlerinde (enfüsî), hem de kai-

natta (afakî), Allah'ın kudret ve iradesiyle yazdığı şeyleri tetkik edip, derin bir tefekkürle kendilerine bir yenilik kazandırmak mecburiyetindedirler ki, şevkleri ve zevkleri artsın ve günahlardan uzak bir hayat yaşasınlar.

Üçüncü şart ise sürekli Allah'ın salih kullarıyla beraber olmak ve onlarla oturup kalkmaktır. Şerir insanlarla beraberliğin insan ruhuna her zaman menfî tesirleri olur. Hadis-i şerifte, "Kömürcünün veya körükçünün yanında oturana körüğün kokusu, attarın yanında oturana da misk kokusu siner." buyrulmaktadır. İnsan kötü insanlarla otura-kalka, ehl-i tahkikin ifadesiyle fıtrat-ı sâniye (kendi fıtratından başka ikinci bir fıtrat) kazanır. Bu insan artık bütün şerleri kabul eder, bütün hayırlardan rahatsız olur bir hâlde şeytanın oyuncağı hâline gelmiştir.

Soyut kavramları çok defa temsilatla müşahhas hâle getiren Mevlânâ'nın bu konuda anlattığı bir temsile göre, biri gülyağcı çarşısında ıtriyatla (koku alım-satımıyla) iştigal eden, diğeri de debbağlar çarşısında derileri tabaklayan iki kardeş varmış. Aralarında çok sıkı görüşme ve münasebet olmuyor, ayrı âlemlerde yaşıyorlarmış. Bir gün debbağ olan kardeş, diğer kardeşini ziyaret maksadıyla ıtriyatçılar çarşısına gelir. Alışık olmadığı güzel kokular burcu burcu burnundan içeriye girince başı döner ve hemen oraya yıkılıverir. Adamın bayıldığını gören konu komşu hemen başına koşuşurlar ve ayılması için burnuna gülyağı serperler. Vaziyetten haberdar olan kardeşi, "Yahu! Ne yapıyorsunuz, öldüreceksiniz onu!" der. Sonra koşar hemen yanı başlarında bulunan mezbelelikten kötü kokulu bir çöp getirir, burnunun önüne koyarak yavaş yavaş üflemeye başlar. O kötü koku kendini adamın ciğerlerinde hissettirince adam da aksıra aksıra kendine gelir, canlanır.

Evet, bu iki âlem arasında böyle uzak bir mesafe vardır.

Günahlar ise iki âlemin arasını kapatır ve şeytanla insanı yüz yüze getirir. Hazreti Âdem'den bu yana en büyük hasmımız olan şeytanın şerrinden Allah bizi muhafaza buyursun!

6. Nefsimize Nasıl Söz Geçirebiliriz?

Şimdi gelelim nefse. Nefsimiz bize kötülüğü emreder. O, insanın boynuna bir boyunduruk takmıştır. İnsanın normalde hayaline dahi gelmeyen en çirkin ve en bayağı şeyleri ona işlettirmeye çalışır. İşte bu nefse, "nefs-i emmâre" denir. Bu türlü bâdirelerden kurtulmuş bazı kimselerin nefsi, yaptıklarından ötürü içinde kınama duyar ve kendi kendini kınar ki, buna da "levvâme" denir. Bu mertebede artık insan kendi kendini kontrol etme durumuna geçmiştir; içinden geçen ve yaptığı bazı şeylere karşı tiksinti ve ürperti duyar. Behîmî duyguları terk etmiştir; kötülük yapmaz değildir, yapar ama yaptığı her kötülüğe karşı içinde bir kötülük hissetmeye başlar. Nefisler işte böyle sıralanır ve durumuna göre, temizlenmesi nispetinde gelişip gider.

Nefis, Cenâb-ı Hakk'ın, uyanık olması için insan mahiyetine koyduğu, insan vücudunda şeytanın vazifesini yapan manevî bir varlıktır. Şeytanın insan bedeni üzerindeki hükümlerinin temsilcisi ve alkışlayıcısıdır.

Nefis adına yapılan bütün hareketler şeytanın alkışlarıyla karşı karşıya kalır. Şehevî ve hayvanî hislerine mağlup olan insanın yaptığı her hareketin arkasında şeytanın temsilcisi nefsin parmağı vardır. Dolayısıyla nefislerine uyanlar kemtâlih kimselerdir.

Nefis o kadar sinsidir ki, gelişi-gidişi, sağı-solu hiç belli olmaz. Sağdan, soldan, önden, arkadan, alttan ve üstten.. Hasılı her taraftan gelir. Soldan gelmesi belki daha hafiftir. Oradan kötülüklerle gelir. Fuhşiyatı, dünyayı, evlâd ü iyâli insana cazip

gösterir. İnsan bunu hisseder ve tedbirini alır. Sağdan geldiğinde aldanmak daha kolaydır. Mesela, namazla, oruçla gelir, bunların içine riya sokar. İslâm adına yola çıkan insanları "Allah adına" birbirine düşürür. Tabi bunu yaparken her zaman şeytan onun yanındadır.

İster sağdan, ister soldan, nefsin gelişi her halükârda bir insanın felâketi demektir. Şanı çok yüce nebilerden birisi Yusuf (aleyhisselâm), "İnne'n-nefse leemmâretün bi's-sûi - *Nefis daima fenalığı ister, kötülüğe sevkeder.*" (Yusuf, 12/53) demek suretiyle, nefs-i emmâreye itimat edilmeyeceğini söylemektedir. Kur'ân, o peygamberin dilindeki bu meseleyi bize anlatmakta ve bu hususta bizim de titrememizi istemektedir. Nebiler Nebisi (sallallahu aleyhi ve sellem) de bu hususla alakalı bir hadis-i şeriflerinde, "Senin en büyük hasmın, en büyük düşmanın, sağ ve solun ortasındaki, mahiyetin içindeki nefsindir."[354] buyuruyor.

Nefs-i emmârenin insan üzerinde hâkimiyetini temin eden bir kısım esaslar veya bazı insan davranışları vardır. Bu davranışlarla insan, nefsin hâkimiyeti altına giriverir. Mesela, bir doktorun reçetesine, verdiği perhize uyuyor gibi kendisini dinin emirlerine uydurmaya alıştırmayan lâubali bir insan, her an nefsin tuzağına düşmeye mahkûm bir insandır. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), "Sizi töhmet altında bırakacak yerlerde bulunmaktan sakının."[355] buyuruyorlar. Dikkatsiz bir şekilde sokaklarda dolaşan bir insan bu emri çiğniyor demektir. Rahmet olmayan yerden uzaklaşmak lazımdır; insan kendine maddî-manevî fayda temin etmeyen yerlerden uzaklaşmalıdır. Mesela, Resûlü Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm) az yiyor, az içiyor, az uyuyor ve herkese bunu tavsiye ediyordu. Çünkü insan az

354 Aclûni, *Keşfu'l-Hafa*, 1/143
355 Aclûni, *Keşfu'l-Hafa*, 1/44

yediği zaman o nispette de sadece vücudunun ihtiyacını karşılayacaktır. Bir insan bedenî zevklerine ne kadar düşkünse o nispette de şehevî hisleri ona hâkim olur. İnsan bu konuda faydalıyı almalı ve faydasızdan kaçınmalıdır. Zira bunu Resûlü Ekrem tavsiye ediyor.

İnsan, günahlar karşısında nefsine uyma durumuna düştüğü zaman, karşısına iki şey çıkıyor: Bir, günahlardan kaçındığı nispette kalbinde imanın nurunu, zevkini ve lezzetini duyar. İki, haramı terk ettiğinden vacip sevabı kazanır.

Bir kudsî hadiste Allah Resûlü, "Harama nazar (bakış), şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Kim, Benden korktuğundan ötürü, harama bakma imkânına sahip olduğu hâlde onu terk ederse, kalbine öyle bir iman neşvesi ve halâveti atarım ki, onun zevkini gönlünün derinliklerinde duyar." buyuruyorlar.[356] Dolayısıyla işlenilen kötü bir iş karşısında insan kendisine çeki düzen verirse içinde bir tatlılık hissedecektir. Bu tatlılık, gelip geçici ve içte bir fırtına bırakan haramdan hâsıl olan tatlılığın çok üstündedir.

İnsan, bir haram işlemekle karşı karşıya kaldığı an, o haramı terk ederse bir vacip işlemiş sevabı kazanır. Mesela, insan, harama bakmayı bırakır, yalanı, gıybeti terk eder... Kısacası haramlara karşı tavır alırsa bir vacip sevabı kazanır. Bunu şöyle açabiliriz: Bir insan, gece sabaha kadar yüz rekât nafile namaz kılsa kendinde bir hafiflik hisseder ve Allah indinde derecesi kat kat olur. Hadis-i kutsînin ifadesiyle Allah onun gören gözü, işiten kulağı, söyleyen ağzı olur ve o, Allah'ın tasarrufu altına girer. Kılınan yüz rekât nafile namaz bu kadar faziletlidir. Buna denk gelen hatta daha fazla sevap kazandıran başka bir husus vardır: İnsanın uygunsuz bir durum kar-

---

[356] Hâkim, *Müstedrek* 4/349; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 10/173

şısında kendine hâkim olması ve bir günaha karşı sabretmesi. İşte bu, kılacağı yüz rekât nafile namazdan daha önemlidir. Haram karşısındaki bu tutum ve davranış insanın teminat ve garantisidir.

Nefsi gemlemenin bir diğer yolu da bu lezzet ve zevklerin geçici olduğunu düşünmektir. "Hâzimü'l-lezzât – Lezzetleri acılaştıran" ölümü düşünmekle bu türlü gelip geçici zevkleri önlemiş oluruz. Bizimle alâkalı her şeyi bir gün terk etme mecburiyetindeyiz. Bunu nefsimize kabul ettirmeliyiz ki, bazı isteklerinin önünü alabilelim.

İnsan bazen insanların hoşuna gidecek güzel bir söz söyleyebilir. Nefsini aşamamış bir insana bu, kuru bir âh u vahtan ve içte burkuntu hâsıl etmekten başka bir şey kazandırmayacaktır. Herkes Allah'ın huzuruna yaptığı şeylerle çıkacaktır. Zaten adım adım O'na doğru gidiyoruz. Ömrün saati on ikiye geldiği zaman kişinin kıyameti kopacaktır.

Dolayısıyla ölüme gitme mecburiyetinde olan bir insan, fâni zevk ve lezzetlere bel bağlamamalıdır. Öyle bâkî, ebedî bir zevke bel bağlamalı ki, ona bakışı ve onu duyuşu kendisi için âh u vahtan ibaret bir şey olmasın. Dünya hayatındaki hasbîlik ve fedakârlıkları insana âhiret hayatını kazandıracaktır. Cenâb-ı Hak bizleri nefs-i emmârenin şerrinden muhafaza buyursun.

7. Efendimiz, Büyük Günah İşlemek İsteyen Bir Sahabiyi Nasıl İkna Etmişti?

Bu sahabi efendimiz Hz. Cüleybib'dir. Bir gün şehevi hislerinin galayânı hengâmında bu genç sahabi, Allah Resûlü'nün huzuruna gelir. Efendimiz sorar:

"Ey Allah'ın Elçisi! Zina etmeme izin ver!"

Orada bulunan sahabiler bu istek karşısında şaşırırlar ve Hz. Cüleybib'i susturmak isterler. Ama Nebiler Serveri duruma müdahale ederek onu yanına çağırır. Aralarında şu diyalog yaşanır:

– Böyle bir şeyin senin annenle yapılmasını ister miydin?

– Anam babam Sana feda olsun Ey Allah'ın Resûlü, istemezdim.

– Hiç bir insan da anasına böyle bir şey yapılmasını istemez!

– Senin bir kızın olsaydı, ona böyle bir şey yapılmasını ister miydin?

– Canım Sana feda olsun Ya Resûlallah, istemezdim.

– Hiçbir insan da kızı için böyle bir şey yapılmasını istemez!

– Halanla veya teyzenle böyle bir şey yapılmasını ister miydin?

– Hayır, Ya Resûlallah, istemezdim!

– Kız kardeşinle ister miydin bir başkası onunla zina etsin?

– Hayır, hayır, istemezdim.!

– İşte hiç kimse halasıyla, teyzesiyle ve kız kardeşiyle zina edilmesini istemez.

Evet, bu konuşma ile akıl plânında Allah Resûlü, Cüleybib'in aklını ikna eder. Ardından da elini bu gencin göğsüne koyar ve şöyle dua eder: "Allah'ım! Bunun günahını bağışla, kalbini temizle ve namusunu muhafaza buyur."

Cüleybib, bu duadan sonra iffet âbidesi hâline gelmiştir. Ama kimse ona kız vermemektedir. Allah Resûlü, aklını ikna ettiği bu sahabinin daha sonra derdine de derman olur. Bir kız

babasına elçi göndererek kızını ister ve o kızla Cüleybib'i evlendirir. Daha sonraları vuku bulan bir savaşta Cüleybib şehit düşer. Muharebe sonunda Allah Resûlü, etrafındakilere sorar:

– Hiç eksiğiniz var mı?

Sahabe-i Kiram,

– "Yok ya Resûlallah, hepimiz tamamız!" derler. Ama Allah Resûlü:

– "Benim bir eksiğim var" der ve Cüleybib'in başucuna gelir. Başını dizine koyar ve şöyle buyurur: "Cüleybib benden, ben de Cüleybib'denim." Ve Cüleybib bu payeye kavuşarak ötelere uçar.[357]

8. Kendimizi Günahlardan Koruma Adına Neler Yapabiliriz?

Yukarıda günahlardan korunma adına neler yapılabileceği hususunda bazı konular üzerinde durmuştuk. Peki, onlar dışında başka neler yapabiliriz?

1. Bizi hayra ve güzelliklere çağıran hayırlı bir arkadaş veya arkadaş grubu, günahlara girmeme noktasında bize önemli bir vesile olabilir. O yüzden herkesin böylesi arkadaşlara, dostlara ihtiyacı vardır. O arkadaş, yanına gittiği, onunla oturup konuştuğu zaman Allah'ı hatırlatmalıdır. Zaten ehl-i hakikatin dilinde mümin odur ki, onun davranışlarına baktığınız zaman Allah'ı hatırlarsınız. Herkes evvela böyle bir arkadaş seçmeli veya böyle emin bir arkadaşa çocuğunu, kardeşini, yakınını teslim etmelidir. Bu insan, büyük bir nispette Müslümanlık adına, onun aşkını ve şevkini korumaya muvaffak olacaktır. Sadi'nin ifadesiyle, iyi bir arkadaş, sımsıkı

---

[357] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 5/256-257

sarıp kişiyi cennete götürür. Kötü arkadaş ise karayılandan daha kötüdür. Bir insana sarılırsa, onu sürükleyip cehenneme götürür.

O yüzden kendimize, mutlaka, bizi ikaz edecek ve bizde bir gevşeme müşâhede ettiğinde hayırhâhlık yapacak bir arkadaş seçmeliyiz. İlk bakışta böyle bir şey nefsimize ağır gelebilir, ancak, dinî hayatımız adına çok mühim ve müspet neticeler meydana getireceği şüphesizdir.

İyi dost Hızır çeşmesi gibidir. Kendinizde biraz gevşeklik ve kalbinizde biraz sarsıntı, hatta heyecansızlık hisseder hissetmez hemen ona koşup "Bana bir şeyler anlat!" deyin ve derdinizi söyleyin ve hiç şüpheniz olmasın ki, böyle bir dost sizi elinizden tutacak, hayatın çeşitli girdap ve labirentlerinden geçirecek ve yeniden aydınlık iklime kavuşturacaktır. Zâhiren onun sözlerinde bir ekşilik ve iç burkuntusu duyabilirsiniz; fakat mühim olan işin neticesidir. İlk neşter darbesine katlandıktan sonra, her an onun yüz misli size ıstırap veren yaraların sancılarından kurtulacak ve dinen ızdırabınız bir cihetle ruhanî bir zevkle yer değiştirecektir.

"Dışarıda iyi arkadaşlarla birlikte olun. Sokağa çıkarken, orada sizi bekleyen bir sürü düşmanın mevcut olduğunu düşünerek, bu düşmanlara karşı bir-iki muhafızla, yani arkadaşla çıkın. Çarşıya pazara çıkarken, ruh dünyanızı ayakta tutan mutlaka bir-iki arkadaşın yanınızda bulunması şarttır. İnsanın iç kontrolü çok defa kendisini frenlemeye, korumaya yeterli gelmeyebilir. İmanımız tam manasıyla berrak ve çok safiyane olmalıdır ki, her an Allah'ın kontrolünde bulunduğumuzu duyup hissedelim."[358]

2. Diğer bir husus, günahlara girmek istemeyen bir mümin,

[358] M. Fethullah Gülen, *İnancın Gölgesinde*, 2/191

hizmet-i imaniye ve Kur'ân'iyede mutlaka bir vazife almalı, o vazifesinde aktif olmalı kimse vazifesiz, boş ve atıl bırakılmamalıdır. İnsan öyle bir mübarek ağaçtır ki, meyve vermediği zaman hemen kurur. Ağaçlar kuru olmadığı zaman meyve verir. İnsan başkalarına ruhunun ilhamını götürmediği, insanları irşad etme heyecanını kaybettiği zaman kurur, günahlara girer. Dolayısıyla, insanın bu yönü canlı tutulmalı, ona mutlaka bir vazife verilmeli.

İnsan bir ağaç gibidir. Aşılandığı zaman, makbul bir şekil ve keyfiyet alacak, her baharda budanacak, sık sık ızdıraplara maruz bırakılıp cenderelerden geçecek, değirmen taşları başında dönecek ve o bu hadiselerle nasıl bir ciddi davanın içinde bulunduğunu hatırlayacak ve anlayacaktır. Hele Kur'ân'ı da takip edebiliyorsa, adım adım Nebiler Nebisi'nin yolunda olduğunu tahattur edecek, ülfet ve ünsiyetin öldürücü kucağına düşmeyip erimeyecektir, dolayısıyla günah işleme aklının ucundan bile geçmeyecektir.

"Ecdadımız, işleyen demirin pas tutmayacağını en veciz ve en tonlu keyfiyetiyle ifade etmişler ve "İşleyen demir pas tutmaz." demişlerdir. Aynı ifade hizmet insanı için de geçerlidir. Onun içindir ki kendimizi günahlardan alıkoymak için hiç durmadan hayır yollarında çalışmak gerekir.

Psikolojik olarak insan, içinde bulunduğu işle daha yakından alâkadardır. Diğerlerinin yaptığı şeyler, kendi yaptığından mühim olsa da onu dolayısıyla ilgilendirir. İşte insandaki bu zaafı iyi kullanmak gerekir. Her müminin, dine ve millete hizmet etmeye ait bir meselenin ucundan tutarak işe sahip çıkması ve bunun yaygın hâle getirilmesi, terki caiz olmayan bir zarurettir."[359]

---

[359] M. Fethullah Gülen, Asrın Getirdiği Tereddütler-3, İzmir, ١٩٩٦, s. ١٠٥

3. Dua etme, evrad u ezkar okuma, Cenâb-ı Hak'la irtibat adına çok önemlidir. Dolayısıyla dua eden, evrad u ezkar okuyan bir mümin, Rabbi'ne iltica etmiş demektir. Cenâb-ı Hak, merhametlilerin en merhametlisi'dir. O kendisine sığınanları asla yüz üstü bırakmaz, onları günah bataklığına terk etmez. Nitekim "*Rabbin seni terk etmedi ve sana darılmadı.*" (Duhâ, 93/3) âyet-i bu hakikati ifade etmektedir.

O yüzden mümin, dua mecmualarındaki dualar, virdler ve zikirlerle, cevşen ve tesbihatla Rabbisine teveccüh edip günahlardan Tevvab ve Rahim olan Allah'a sığınmalıdır.

4. Her günahtan sonra bir iyilik yapma peygamber tavsiyesidir. Nebiler Serveri: "Bir günah işledikten sonra tevbe edip iyilik işleyen kimse, üzerine çok dar bir zırh giyinen bir adama benzer. Günahtan sonra bir iyilik yaparsa zırhın halkalarından biri çözülür. Bir iyilik daha işlerse öbür halka da çözülür. Yapılan iyiliklerin sonunda zırh yere düşer."[360] buyurmaktadır.

O yüzden günah işleyen bir mümin, bol bol sadaka vermeli, mümin kardeşlerinin hayrına olacak işlerle meşgul olmalıdır.

Aşağıdaki tavsiyeler ise Fethullah Gülen Hocaefendi'den:

5. Çarşı ve pazara lüzumsuz yere çıkmayın, işlerinizi toptan görmeye çalışın. Günahların seylap hâlinde aktığı yerlerden herhangi bir iş ya da imana hizmet adına herhangi bir vazife bahis mevzuu olmadığı sürece uzak kalmak lâzımdır.

6. Yolun hakkını vermeyi düşünün. Sahabe-i Kiram efendilerimiz, çok defa hak ve hakikati anlatmak için dışarıya ve çarşı-pazara çıkarlardı. Hz. Ebû Bekir de Hz. Ömer de Hz. Ebû Zer de (radıyallahu anhum) bunu yapardı. Böyle bir gaye ile

---

360 Münzirî, *et-Tergib ve't-Terhib* ٤/١٠٦

yola çıkanlar, sokağın ve yolun hakkını vererek günahlara girmekten korunmuş olurlar.

Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm), ashabını yol kenarlarına ve sokaklara oturmaktan men ederdi. "Oturmamızda maslahat ve faydalar var ya Resûlallah" dediklerinde de "Öyleyse, yolun hakkını verin", yani yolun taş ve dikenlerini temizleyin, gelip geçenlerin selamlarını alın, selam verin ve emr-i bi'l-maruf, nehy-i ani'l-münkerde bulunup hakikati anlatın buyururlardı.361 İşte, bu halis niyet mevcut olmalıdır.

7. Dışarıya uyanık ve donanımlı çıkın. İnsan mayınlı tarlada nasıl yürüyor, can düşmanlarının bulunduğu bir bölgede nasıl dikkatli dolaşıyorsa, günahların kol gezdiği çarşı-pazarda da aynı dikkati göstermelidir. Yoksa, hissiyatıyla baş başa, hazırlıksız, silahsız, bomboş bir hâlde ve şeytanın zehirli oklarına karşı manevî kalkan ve manevî kurşunlarını hazırlamadan çıkarsa, o zaman ruhunu kötülükler, günah manzaraları ve her türlü kötülük sarabilir. Hele bu durum bir kaç kere tekrarlanırsa, artık o, duyguları ölmüş, günahlara, kötülüklere ve haramlara karşı öyle kayıtsız bir hale gelir ki, şeytanın istediği de budur.

Dışarıya çıkmadan önce metafizik gerilime geçin. Çarşı-pazara çıkmadan önce, yüreğinizi coşturacak, heyecanınızı artıracak, gözlerinizi yaşartacak ve hislerinizi harekete geçirecek bir şeyler okuyup seyredin, bir şeyler dinleyin ve öyle çıkın. Ancak böyle bir gerilimle çarşı-pazara çıkmalıdır ki, günahlara karşı bir savunma mekanizması meydana getirilmiş olsun.

Her mümin, metafizik gerilimini muhafaza edici, kendisini günah ve günah ortamlarına karşı koruyucu mahiyette yazılmış iman ve ümit tüten eserler okumalıdır. Bu okumalar düzenli

---

361 Buhârî, Mezâlim 22

olmalıdır. Hatta aynı duygu ve düşünceyi paylaşan insanların bir araya gelip de bu okumaları müzakere şeklinde yapmaları istifadeyi artırır. Bu şekilde devamlı okuyup kendini yenileyen, imanını takviye eden insanların günaha karşı duruşu çok daha sağlam olacaktır.

8. Yalnız kalmayın. "Sürüden ayrılanı kurt yer.[362] Topluluktan ayrı kalan, arkadaş ve dostlarından uzaklaşan bir kişinin akıbeti de nefis ve şeytan tarafından parçalanıp yutulmak olur. Önceleri kendi yapamadığına hayıflanmakla işe başlar. Bu esasen iyidir ancak yeterli değildir ve devamlılık arz etmez. Sonra arkadaşlarının yaptıklarını hafife almaya; derken, basamak basamak ilerleyen bu tavrıyla en sonunda bütünüyle, dava düşünce mefkûresini inkâra ve yapılan işlerin lüzumsuzluğunu iddiaya başlar. İşte mahvolmaya namzet bir zavallı. İlk başta onu bu hâle getiren yalnızlık ve topluluktan uzak kalış hemen telâfi edilmedikçe onun bu kötü akıbetten kurtulması düşünülemez. Öyleyse böyle bir neticeye götürmesi muhtemel kapılar, ta baştan kapalı tutulmalıdır.

9. Râbıta-i mevt,[363] dediğimiz daima ölümü düşünme de gerilimimizi muhafazada önemli faktörlerden biridir. Ölmeden evvel ölme, hakikî hayata ermenin bir başka adıdır. Bizi bitirip tüketen tûl-i emeller, ancak, ölümle kesilip atılabilir. Hele, bütün dostların kabrin öbür tarafında bizi bekledikleri düşüncesi, hele gerçek saadet ve bahtiyarlığın, kabir koridorunun öbür ucunda bulunduğu inancı...

Zaten bir dava adamının idealini süsleyen en son nokta ve ufuk mefkûre, yârâna kavuşup onlarla beraber Cennet ve Cemalullah'ı müşâhede değil midir? Öyleyse bizi o neticeye

---

[362] Bkz.: Ebû Dâvûd, Salât 46; Nesâî, İmamet 48; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/196
[363] Tirmizî, Zühd 4; Nesâî, Cenâiz 3; İbn Mâce, Zühd 31

götürücü yolda bizler de birer küheylan kesilmeli ve çatlayıncaya kadar da durup dinlenmeden yolumuza devam etmeliyiz. Evet, bir küheylan gibi... Çünkü o yorulma bilmez, mazeret ileri sürmez. Dermanının bitim noktasına kadar koşar, çatlar ve ölür. Ancak ona ölüm mazeret olur.[364]

[364] M. Fethullah Gülen, Asrın Getirdiği Tereddütler-3, İzmir, 1996, s. 103-105

SONSÖZ

Kitabımızın bu bölümünde son söz olarak rahmeti sonsuz yüce Mevlâ'ya hamd ü senâlarla yönelip, iki cihanın vesile-i saadeti Efendimiz'e, O'nun pak ailesine ve güzîde ashabına salât ü selam ettikten sonra Rabbimize sadece ellerimizi değil gönlümüzü de açarak, bilerek/bilmeyerek, gizli/aşikâr küçüğü ve büyüğüyle işlediğimiz bütün günahların affı için şöyle dua edelim:

Ey sürçüp düşenleri bağışlayarak yeniden doğrulma fırsatları veren yüce Rabbimiz!

Ey herkesi ve her şeyi şefkat ve merhametiyle kuşatan ve ey sürçüp düşenleri bağışlayarak tökezleyenlere yeniden doğrulma fırsatları veren yüce Rabbimiz!

Kendisinden yardım talep edilebilecek yegâne zat Sensin ve ancak Sana tevekkül edilir. Sen, Sana yönelip dua edenlerin sesini mutlaka işitir, çağrılarına icabet edersin; kapına sığınıp bir nidâda bulunanlara da elbette karşılık verirsin.

Rabbimiz, Senden bütün varlığı kuşatan rahmet havuzuna bizi de almanı dileniyoruz; işte kalblerimiz de bu duygularla

Senin ulu dergahına yönelmiş bir vaziyette. Bize merhametinle muamele et.. sürçmelerimizi bağışla.. bütün günahlarımızı ve kusurlarımızı mağfiret eyle.. ömrümüzün geri kalan kısmında da bize sıhhat, afiyet ver ve bizleri dupduru ve katışıksız salih ameller işlemeye muvaffak eyle!

Ey günahlarla kirlenmiş kimseleri hemen cezalandırmayan, haddini bilmezlerin ayıplarını görmezlikten gelerek onlara manevî kirlerinden arınma fırsatı veren merhametliler merhametlisi! Bizi günahlarla, hatalarla kirlenmekten koru; kirlendiğimizde de mağfiret ve merhametini bizden esirgeme. Biz, Senin var etmenle var olduk ve Senin lütuflarınla ayaktayız. Her zaman Senin cömertliğini soluklamakta ve Senin ihsanlarını yudumlamaktayız. Dimağlarımıza aydınlık veren Sen; gönüllerimizi iman zevkiyle mamur kılan da Sensin.

Bizler, hemen hepimiz ellerimiz Senin kapının tokmağında boynu bükük dilencileriz. -Allah bu dilenciliği sonsuza kadar devam ettirsin.- Dualarımızla Seni mırıldanıyor, içlerimize çekiyor ve vereceğin cevabı bekliyoruz. Bugüne kadar Senden başka bizi duyan, yüzümüze bakan ve şefkatle başımızı okşayan olmadı. Ne bulduk ne gördükse Sende bulduk, Sende gördük ve Sana inancımız sayesinde hayretten, dehşetten, gurbetten ve yalnızlıktan kurtulduk.

Bütün benliğimizle bir kez daha Sana yöneliyor, af ve mağfiret dileniyoruz. Kalb katılığından, gafletten, başkalarına şer olmaktan, aşağılıktan, aşağılanmaktan, miskinlikten, cehaletten, doymak bilmeyen nefisten, kabul edilmeyen duadan, nimetlerinin zeval bulmasından, lütuflarının değişip başkalaşmasından, ansızın bastıran azabından, gelip çatan gazabından Sana sığınıyoruz. Senden her zaman yalvaran diller, haysiyetle ürperen gönüller istiyoruz. Tevbelerimizi

kabul buyur, bizi günahlardan arındır, dua ve isteklerimize cevaplar lütfeyle! Delil ve burhanlarımızı hedefine yönlendir, kalblerimizin ufkunu aç, dilimizi doğruluğa bağla ve gönüllerimizi temizle!

Allah'ım, Senden her işimizde sebat, Kur'ân yolunda kararlılık ve nimetlerine karşı da duyarlılık hissi bekliyoruz. Kapına yönelenleri boş çevirme. İtaatte bulunanlara bol bol karşılık ver, Sana baş kaldıranlara da doğru yolu göster. Muzdariplerin dualarını lütfunla şad eyle. Hasta ruhlara hususi muamelede bulun, küfür ve ilhad içinde bocalayanlara da nurunu göster; göster de kalmasın hiçbir yerde muzlim bir nokta...!

Ey güç ve kuvvetin yegane sahibi olan Yüce Allah'ımız! Sen Kavî'sin, biz ise Sen'in zayıf, aciz ve muhtaç kapıkullarınız. Zayıf ve acizleri Sen'den başka kim koruyup kollayabilir ve ihtiyaçlarını giderebilir! Ne olur, salih kullarını sevindirdiğin gibi bizi de sürpriz lütuflarınla sevindir ve üzerimizdeki nimetlerini tamamla! Bize ve yeryüzünün değişik yerlerinde hizmet eden bütün kardeşlerimizden tasa ve elem sebebi olan kötülüklerin hepsini bertaraf et!

Ey, bir belaya maruz kaldıklarında sabırları, lutfedilen nimetler karşısında da şükürleri pek az olan biz zayıf ve çaresiz kulların Rabbi! Dünyanın feci ve korkutan hadiseleri ve dehrin musibetleri karşısında bize inayet eyle; fesatçıların şerlerinin bize ulaşmasına mani ol. Şer güçlerin şerlerinden bizleri muhafaza eyle.

Ey yoluna gönülden başkoymuşları her zaman vuslat neş'esiyle serfiraz kılan ve adanmış ruhlardan merhametini hiçbir zaman esirgemeyen ve onları katiyen yalnız bırakmayan Rabbimiz! Bizi de dünyanın geçici ve zevâle mahkum güzelliklerine aldanıp da Rabblerini unutanlardan olmaktan muhafaza buyur.. göz-

lere aydınlık, gönüllere de sürûr veren sürpriz lütuflarınla bu muhtaç kullarını da sevindir.. tasamızı, gamımızı, kederimizi izâle eyle.. bizi her türlü musîbet ve belalardan koru ve sâlih ibâdının kalblerine yerleştirdiğin gibi bizim kalblerimize de Seni delicesine sevme duygusunu yerleştir!..

Ey Rabb'imiz! Biz kullarını Senin sevmediğin ve hoşnut olmadığın vadilerde dolaşmaktan muhafaza buyur.. Senin nezdinde anlamsız sayılan ne kadar meşguliyet varsa bizi onlardan uzak tut.. nereden gelirse gelsin, bütün bulanık düşüncelerden ve kirli hayallerden zihnimizi ve kalbimizi koru.. enbiyâ ve mürselîn efendilerimizi donattığın gibi, onların yollarından yürümeye azmetmiş bu muhtaç bendelerini de değişik ve sürpriz mevhibelerinle donat!

Ey bütün varlık ve varlık ötesi elinde bulunan.. ey hayat sahibi Hayy.. ey varlığının asla bir başlangıcı olmayan Kadîm.. ey kendisi için ölüm katiyen söz konusu olmayan Bâkî! İhtiyaçlarımızı gider.. bize lütfunla muamelede bulun.. başımızdaki bütün belaları def eyle.. bizim yanımızda ol, aleyhimizde olma.. bizi dînî ve dünyevî musibetlerden koru.. dünyayı en büyük derdimiz, tasamız ve kendisi için en fazla gayreti sarf ettiğimiz bir meta kılma...

Ey güç ve kuvvetin yegane sahibi Yüce Allahımız! Sen Kavî'sin, biz ise Sen'in zayıf, aciz ve muhtaç kapıkullarınız. Bizi Sen'den başka kim koruyup kollayabilir! Ne olur, salih kullarını sevindirdiğin gibi bizi de sürpriz lütuflarınla sevindir ve üzerimizdeki nimetlerini tamamla! Bize ve yeryüzünün değişik yerlerindeki bütün inananlara, özellikle de zulme ve haksızlığa uğratılmış mazlumlara dünya ve ukbada tasa ve elem sebebi olan kötülüklerin hepsini bertaraf et!

Ey biricik Koruyanımız! Dinimize ve dünyaya müteallik

bütün işlerimizde insî ve cinnî şeytanların, durmadan kötülüğü emredip duran nefs-i emmarenin vereceği zararlardan, inanan kullarına karşı kalbleri kin ve nefret duygularıyla dopdolu düşmanların saldırgan davranışlarından bizi muhafaza et. Onların tuzaklarından, komplolarından bizi ve gönlünü Senin dinine vermiş bütün inananları himaye eyle.

Ey Allahımız! Bize düşmanlık yapanlara karşı Sen bizim muînimiz ol.. haddini aşıp hukukumuza saldıran mütecavizlerin şerlerini üzerimizden defet. Aleyhimizde fitne ateşini körükleyenlerin ocaklarını söndür. Ey şefkati ve merhameti varlığı bütünüyle kucaklamış Rabbimiz! Hakkında beslediğimiz hüsn ü zanda bizi tasdik et.. et de biz çaresiz kullarını her türlü endişe, gam, üzüntü, keder ve sıkıntıdan halâs eyle! Efendimiz Hazreti Muhammed'e, aile fertlerine ve bütün ashabına salât u selam ederek bunları Senden dileniyoruz, Rabbimiz...

Her zaman engin lütuflarıyla, buhranlı zaman dilimlerinin peşinden de aydınlardan daha aydınlık bayram günlerini yaratan Rabb'imize, ağaçların yaprakları, denizlerin dalgaları ve yağmurların damlaları adedince hamd ve şükür; hürmetine kainatın yaratıldığı, sünnetine bütün varlığın hayran kaldığı Efendimiz'e, insanlık âleminin yüz akları olan âline ve ashabına da sonsuz salât ü selamlar ediyor, günlerin nevbahara döneceği demlerin heyecanıyla ümitle bekliyoruz.

Dualarımızı kabul buyur ve isteklerimizi geri çevirme, ey kendisine el açılanların en cömerdi ve ey lütufta bulunanların en hayırlısı! Amin.. Amin.. Amin...

İSTİFADE EDİLEN KAYNAKLAR

Kur'ân-ı Kerîm

Abdurrezzâk b. Hemmâm, Ebû Bekr es-San'ânî, *el-Musannef*, Tahkik: Habîburrahmân el-A'zamî, el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut 1403.

el-Aclûnî, Ebu'l-Fidâ İsmâil b. Muhammed, *Keşfu'l-Hafâ ve Müzîlu'l-İlbâs Ammâ İştehera mine'l-Ehâdîsi alâ Elsineti'n-Nâs*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1988.

Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillah eş-Şeybânî, *Müsned*, Zeyl: Şuayb Arnavût, Müessesetü Kurtuba, Kahire Tsz.

Bediüzzaman Said Nursi, *Mesnevî-i Nûriye*, Şahdamar Yayınları İstanbul, 2005

Bezzar, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdülhalik el-Basri, *Müsned*, Müessesetu Ulumi'l-Kur'ân/Beyrut, Mektebetü'l-Ulum ve'l-Hikem/Medine, 1988

el-Buhârî, Ebû Abdillah Muhammed b. İsmail el-Cu'fî, *el-Câmiu's-Sahîh*, İstanbul 1401.

——, *el-Edebü'l-Müfred*, Tahkik: Muhammed Fuad Abdülbaki, Daru'l-Beşairi'l-İslamiyye, Beyrut, 1989

ed-Dârekutnî, Ali b. Ömer Ebu'l-Hasan, *Sünen*, Dâru'l-Marife, Beyrut 1966.

ed-Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân, *Sünen*, Dâru'l-Kitabi'l-Arabî, Beyrut 1407.

DİA, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "*Günah*" Maddesi.

Cüveynî, Ebü'L-Meali İmamü'l-Harameyn Rükneddin Abdülmelik, *el-İrşad*, Müessesetü'l Kütübi's-Sekafiye, Beyrut, 1985

Ebu Davud, Süleyman b. Eş'as Es-Sicistânî el-Ezdî, *Sünen*, Tahkik: Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd, Talik: Kemâl Yûsuf Hût, Dâru'l-Fikr, Beyrut Tsz. (Elbânî'nin Ahkâmı ile Birlikte).

Ebû Ya'lâ, Ahmed b. Ali el-Mevsılî, *Müsned*, Dâru'l-Me'mûn li Et-Türâs, Tahkik: Hüseyn Selim Esed, Dımeşk 1984.

el-Hâkim en-Neysâbûrî, Ebû Abdillah Muhammed b. Abdillah, *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, Tahkik: Mustafa Abdülkâdir Ata, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1990 (Zehebî'nin Telhîsi ile Birlikte).

Heysemî, Nureddin Ali b. Ebî Bekr, *Mecmau'z-Zevâid ve Menbau'l-Fevaid*, Beyrut, 1967

Heytemî, İbn Hacer, *"ez-Zevâcir an İktirafi'l-Kebâir"* İslam'da Helaller ve Haramlar Büyük Günahlar, Kayıhan Yayınevi, İstanbul, 1970

İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed el-Kûfî, *el-Musannaf Fi'l-Ehâdîs ve'l-Âsâr*, Tahkik: Kemâl Yûsuf Hût, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1409.

İbn Hacer, *Buluğu'l-Meram*, Darü'l-Kitabi'l-Arabi, Kahire, 1954

İbn Hibbân, Muhammed b. Hibbân Ebû Hâtim el-Büstî, *Sahîh*, Müessesetu'r-Risâle, Tahkik: Şuayb Arnavût, Beyrut 1993.

İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Ömer el-Kuraşî Ed-Dımeşkî, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Tahkik: Sami b. Muhammed Selâme, Dâru Taybe, İkinci Baskı, Y.Y. 1999.

İbn Mâce, *Sünen*, Daru'l-Fikr, Beyrut, Tsz

İbn Teymiyye, *Mecmûu'l-Fetâvâ*, Y.Y. 1381

M. F. Gülen, *Asrın Getirdiği Tereddütler 3*, İzmir, 1996

——, *Fasıldan Fasıla-1*, Nil Yayınları, İzmir, 1995

——, *İnancın Gölgesinde*, Nil Yayınları, İzmir, 1996

——, *Kırık Testi*, Herkul.Org, 10.06.2008

——, *Kırık Testi-1*, Zaman Kitap, İstanbul, 2003

——, *Prizma-3*, Nil Yayınları, İstanbul, 2003

Münzirî, Zekiyyuddîn Abdu'l-Azîm b. Abdi'l-Kavî, *et-Tergib ve't-Terhîb*, Beyrut, 1388/1968.

Müslim, Ebu'l-Huseyn İbn Haccâc el-Kuşeyrî En-Neysâbûrî, *Sahîhu Müslim*, Mukaddime, Tahkik: Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut Tsz.

en-Nesâî, *Sünen*, Tahkik: Abdülfettah Ebû Ğudde, Mektebetu'l-Matbuati'l-İslamiyye, 1968

Süleyman Uludağ, *Yenidünya Dergisi*, Temmuz 2001

Şatibî, *Muvafakat*, Kahire, 1970

et-Taberânî, Ebu'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed, *el-Mucemu'l-evsat*, Tahkik: Tarık b. Ivadullah, Dâru'l-Harameyn, Kâhire 1415.

——, *Mucemu's-sağir*, Daru Ammar, el-Mektebu'l-İslami, Beyrut, 1985

——, *Mu'cemü'l-kebîr*, Mektebetu'l-Ulum ve'l-Hikem, Musul, 1983

et-Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *el-Câmiu'l-kebîr (Sünen)*, Tahkik, Tahrîc ve Talik: Beşşâr Avvâd Maruf, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Birinci Baskı, Beyrut 1996.

Wensınck ve Diğerleri, *el-Mu'cemu'l-Müfehres li Elfâzi'l-Hadîsi'n-Nebevî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1988.

Zehebî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *el-Kebâir*, S. 23-24, Tahkik: Abdülmün'im Kasım Bezzaz, Dâru's-Sabuni, Kahire, 2001

——, *Büyük Günahlar*, (tercüme: Sıdkı Gülle), Bedir Yayınevi, İstanbul 1986